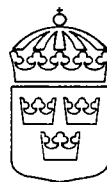

Lagutskottets betänkande

1989/90:LU35

Ny konsumentköplag m.m.

1989/90
LU35

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 1989/90:89, vari framläggs förslag till en ny konsumentköplag som skall ersätta den nuvarande konsumentköplagen från år 1973. I propositionen föreslås också vissa följändringar i konsumenttjänstlagen och annan lagstiftning.

Förslaget till ny konsumentköplag innefattar tillsammans med det förslag till en ny allmän köplag som framlagts i proposition 1988/89:76 en genomgripande reform av den svenska köprätten. Reformen innebär bl.a. att alla lagregler om konsumentköp nu samlas i en särskild konsumentköplag och att den allmänna köplagen i fortsättningen skall gälla för andra köp.

De sakliga nyheterna i förslaget till ny konsumentköplag är flera. I likhet med den nya köplagen skall konsumentköplagen innehålla bestämmelser som ger vägledning för bedömningen av om en vara är behäftad med fel. Om en vara är felaktig föreslås att konsumenten i regel får rätt att kräva att säljaren utan kostnad för konsumenten avhjälper felet eller, i vissa fall, företar omleverans. Säljaren föreslås å sin sida i regel få rätt att på egen bekostnad avhjälpa ett fel eller företa omleverans för att därigenom undgå de mera ingripande påföljderna prisavdrag och hävning. Vidare innehåller förslaget helt nya regler om skadestånd vid säljarens dröjsmål och vid fel i varan. Enligt dessa är säljaren skadeståndsansvarig för sådant som ligger inom hans kontrollsfär (kontrollansvar). Om skadeståndsskyldigheten skulle vara oskäligt betungande för säljaren skall ersättningen dock kunna jämkas. En annan nyhet i förslaget är att konsumenten ges möjlighet att avbeställa en vara innan leverans har skett. Säljaren får i sådant fall rätt till viss ersättning av konsumenten. Den nya konsumentköplagen föreslås också innehålla vissa regler om s.k. produktansvar. När ett fel i en köpt vara orsakar skador på egendom som tillhör konsumenten eller någon medlem av dennes hushåll skall konsumenten sålunda ha rätt till ersättning av säljaren. Ytterligare en nyhet i förslaget är reglerna om s.k. direkttalan, som innebär att konsumenten under vissa förutsättningar ges rätt att vända sig med sina krav med anledning av fel i varan till tillverkaren eller någon annan i tidigare distributionsled.

Slutligen föreslås att om en näringsidkare förmedlar ett köp mellan privatpersoner skall denne jämte säljaren vara ansvarig för de föpliktelser som på grund av köpet åvilar säljaren.

I betänkandet behandlar utskottet också ett förslag till ändring i konsumenttjänstlagen som framlagts i proposition 1989/90:77 om konsumentskyddet vid förvärv av småhus m.m. Förslaget innebär i huvudsak att reglerna i konsumenttjänstlagen blir tillämpliga vid arbeten som avser uppförande av hus åt en konsument för bostadsändamål.

I samband med förslagen i propositionerna behandlar utskottet dels sju med anledning av proposition 1989/90:89 väckta motioner, dels tre med anledning av proposition 1989/90:77 väckta motioner, dels ock två fristående motioner varav en väckts under riksmötet 1988/89 och en under riksmötet 1989/90.

Företrädare för justitiedepartementet, Sveriges Industriförbund, Grossistförbundet Svensk Handel, Sveriges Köpmannaförbund, Småföretagens riksorganisation, Bilindustriföreningen och Svenska Gasföreningen har inför utskottet framfört synpunkter på förslaget till konsumentköplag.

Utskottet förordar två ändringar i förslaget till ny konsumentköplag. Sålunda föreslår utskottet med anledning av ett motionsyrkande (m) att lagen kompletteras med en bestämmelse som innebär att parterna kan överenskomma att näringsidkarens skadeståndsskyldighet inte skall omfatta förlust i konsumentens näringsverksamhet. Utskottet föreslår också att konsumentköplagen inte skall vara tvingande vid köp av ledningsdistribuerad hushållsgas, när leveransvillkoren godkännts av konsumentverket. Utskottet tillstyrker i övrigt förslaget till ny konsumentköplag samt de föreslagna ändringarna i konsumenttjänstlagen m.m. Vidare förordar utskottet att två motionsyrkanden skall föranleda tillkännagivanden från riksdagen. Det gäller dels en motion (s) om preskriptionstiden för krav på grund av fel i en köpt vara, dels en motion (vpk) om omfattningen av produktansvaret i konsumentköplagen. Övriga motionsyrkanden avstyrks av utskottet.

Till betänkandet har fogats 27 reservationer.

Propositionerna

I proposition 1989/90:89 föreslår regeringen (justitiedepartementet) — efter hörande av lagrådet — att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till

1. konsumentköplag
2. lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716)
3. lag om ändring i lagen (1914:45) om kommission, handelsagentur och handelsresande.

Lagförslagen under 1. och 3. har intagits i *bilaga 1* till betänkandet. Regeringens förslag under 2. framgår av det förslag till lag om ändring i konsumenttjänstlagen som fogats till betänkandet som *bilaga 2*.

I proposition 1989/90:77 föreslår regeringen (justitiedepartementet) att riksdagen antar ett i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716). Lagförslaget har granskats av lagrådet. Innebörden av de föreslagna ändringarna framgår av det i *bilaga 2* intagna lagförslaget.

1989/90:LU35

I proposition 1989/90:77 framläggs även förslag till lag om ändring i jordabalken samt förslag till ändring i förslaget till köplag. Dessa lagförslag behandlas av utskottet i betänkandet 1989/90:LU36 resp. 1989/90:LU34.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av proposition 1989/90:89

1989/90:L14 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att konsumenten skall ha rätt till skäligen ersättning för den skada han lider genom att en vara är felaktig,

2. att riksdagen beslutar att konsumenten skall ha rätt till skäligen ersättning för den skada han lider genom att en tjänst är felaktig,

3. att riksdagen beslutar att frågan om produktansvar inte skall regleras i ny konsumentköplag,

4. att riksdagen avslår propositionens förslag gällande konsumentens ovillkorliga möjlighet att avbeställa en vara,

5. att riksdagen beslutar att säljaren skall ha rätt till ersättning för vinst som han förlorar på grund av avbeställning från köparens sida eller hävning då konsumenten kommit i betalningsdröjsmål,

6. att riksdagen avslår propositionens förslag i vad gäller att en köpare skall kunna rikta anspråk på grund av fel i vara mot en näringsidkare i tidigare säljled,

7. att riksdagen avslår propositionens förslag vad gäller ändring i lagen (1914:45) om kommission, handelsagentur och handelsresande,

8. att riksdagen beslutar att då en vara sålts i befintligt skick skall den anses felaktig endast om den är i väsentligt sämre skick än vad konsumenten haft anledning att utgå ifrån,

9. att riksdagen beslutar att frågan om en vara är felaktig skall bedömas med hänsyn till dess beskaffenhet när risken för varan går över på köparen.

1989/90:L15 av Allan Ekström (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår propositionen och begär nytt förslag till konsumentköplag,

2. att riksdagen beslutar avslå bestämmelsen i 1 § andra stycket andra meningen förslaget till konsumentköplag vilken innebär att både näringsidkaren och säljaren i sådana fall svarar för säljarens skyldigheter enligt lagen,

3. att riksdagen beslutar att ge 3 § andra stycket förslaget till konsumentköplag följande ändrade lydelse: Första stycket gäller inte, om konsumenten tillförsäkras ett sådant avtalsskydd varom överenskommelse träffats med konsumentverket.

4. att riksdagen beslutar att förse 14 och 30 §§ förslaget till konsumentköplag med sådant tillägg att ansvaret för indirekt förlust skall motsvara vad som här följer av den nya köplagen (27 och 40 §§),

5. att riksdagen beslutar att förse föreskrifterna om skadeståndets omfattning med sådant tillägg om förlust i näringsverksamhet som följer av 31 § sista stycket konsumenttjänstlagen,

6. att riksdagen beslutar att ge 13 § första stycket förslaget till konsumentköplag samma lydelse som enligt 25 § första stycket den nya köplagen,

7. att riksdagen beslutar att inskjuta ordet "väsentligt" framför begreppet "sämre skick" i 17 § första stycket förslaget till konsumentköplag,

8. att riksdagen beslutar utmönstra första meningen i 41 § tredje stycket förslaget till konsumentköplag vilken innebär att säljaren inte har rätt till ersättning enligt första eller andra stycket om konsumenten avbeställer en vara innan säljaren har accepterat ett anbud som konsumenten har lämnat till säljaren.

1989/90:L16 av Ulla Orring m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sakrättsligt skydd,

2. att riksdagen med ändring av regeringens förslag beslutar att skadeståndsskyldigheten vid säljarens dröjsmål eller vid fel i varan görs dispositiv såvitt gäller köparens inkomstförlust eller annan förlust,

3. att riksdagen avslår förslaget om avbeställningsrätt,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regler för öppet köp,

5. att riksdagen med ändring av regeringens förslag beslutar att anspråk mot tidigare säljled i första hand skall riktas mot nästföregående näringsidkare och därefter i turordning mot dem som tagit befattning med varan enligt vad i motionen anförts.

1989/90:L17 av Elisabeth Persson (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att 31 § konsumentköplagen får följande lydelse: "Säljarens skadeståndsskyldighet enligt 30 § omfattar även skada som på grund av den sålda varan uppkommer på annan egendom som tillhör konsumenten eller finns i hans hushåll och är avsedd huvudsakligen för enskilt ändamål.",

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skadestånd enligt 41 § 3 stycket konsumentköplagen endast ska utgå om det föreligger särskilda skäl.

1989/90:L18 av Carl Frick och Lars Norberg (båda mp) vari yrkas

1. att riksdagen avslår föreliggande proposition,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ny konsumentköplag.

1989/90:L19 av Elisabet Franzén och Kent Lundgren (båda mp) vari yrkas

1989/90:LU35

1. att riksdagen hos regeringen begär ett skyndsamt förslag till ny produktansvarslag,

2. att riksdagen beslutar att en vara med sådana egenskaper, som kan ge varaktiga skador på ekosystemet och på miljön, skall anses som felaktig enligt konsumentköplagen,

3. att riksdagen beslutar att säljarens skadeståndsansvar skall omfatta även personskador och långsiktiga skador på miljön och på ekosystemet.

1989/90:L20 av Martin Olsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå proposition 1989/90:89 ny konsumentköplag såvitt avser dess 37 §,

2. att riksdagen hos regeringen begär kompletterande förslag innebärande att rätten för en konsument att frånträda ett köpeavtal begränsas till fall då särskilda skäl föreligger.

1989/90:L21 av Marianne Carlström och Berit Löfstedt (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om köparens rätt att reklamera fel i en vara.

Motioner väckta med anledning av proposition 1989/90:77

1989/90:L10 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att en näringsidkare skall ha rätt till ersättning för den vinst som han förlorar på grund av avbeställning från köparen.

1989/90:L11 av Ulla Orring m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag att konsumenttjänstlagens regel om avbeställningsrätt skall tillämpas när konsumenter förvärvar småhus från näringsidkare genom entreprenadavtal.

1989/90:L13 av Carl Frick (mp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen avslår propositionen i den del den avser konsumentköp av småhus,

3. att riksdagen hos regeringen begär nytt förslag till lag i fråga om konsumentköp av småhus.

Yrkandena 2 och 4 i motion 1989/90:13 liksom de delar av yrkandena 1 och 3 i motionen som avser det i proposition 1989/90:77 framlagda förslaget till ändring i jordabalken behandlas av utskottet i betänkandet 1989/90:LU36.

Motion väckt under den allmänna motionstiden 1988/89

1988/89:L706 av Martin Olsson m.fl. (c) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av gränsdragningen mellan egenföretagare och konsument i den konsumenträttsliga lagstiftningen.

1989/90:L907 av Kjell Ericsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tydliga och lättförståeliga texter när information i avtal m.m. ges till konsumenterna.

Utskottet

Inledning

Särskilda regler om köp mellan näringsidkare och konsument finns för närvarande i konsumentköplagen (1973:877), som trädde i kraft den 1 januari 1974. Lagen innehåller inte någon fullständig reglering rörande konsumentköp utan endast sådana bestämmelser som är av central betydelse från konsumentskyddssynpunkt. Vid konsumentköp skall även bestämmelserna i 1905 års allmänna köplag tillämpas. Detta gäller både när en fråga är oreglerad i konsumentköplagen och när den omfattas av båda lagarna.

I fråga om arbeten som en näringsidkare utför åt en konsument gäller konsumenttjänstlagen (1985:716). Från den lagens tillämpningsområde undantas bl.a. avtal om tjänster som avser uppförande av byggnader för bostadsändamål.

År 1977 tillkallades konsumentköpsutredningen för att se över lagstiftningen om konsumentköp. Utredningen avlämnade år 1984 betänkandet (SOU 1984:25) Ny konsumentköplag. Betänkandet har efter remissbehandling lagts till grund för förslagen i proposition 1989/90:89 om ny konsumentköplag.

Jämsides med lagstiftningsarbetet rörande konsumentköp har 1905 års köplag och motsvarande lagar i Danmark och Norge setts över i nordiskt samarbete. Syftet med översynen har varit att åstadkomma en mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige samordnad lagstiftning om köp. Arbetet resulterade år 1984 i betänkandet (NU 1984:5) Nordiska köplagar. Betänkandet innehåller förslag till nya köplagar för Danmark, Norge och Sverige samt förslag till en köplag för Finland, där det till skillnad från de övriga länderna inte funnits en allmän köplag. Betänkandet har såvitt gäller förslaget till ny svensk köplag remissbehandlats. På grundval av betänkandet har regeringen i proposition 1988/89:76 framlagt förslag till en ny köplag. Propositionen om ny köplag behandlas av utskottet i betänkandet 1989/90:LU34.

1905 års köplag — liksom förslaget till ny köplag — är tillämplig vid köp och byte av lös egendom. Konsumentköplagen har ett mer begränsat tillämpningsområde och avser endast förvärv av lösa saker. Någon ändring härvidlag innebär inte det i proposition 1989/90:89 framlagda förslaget till ny konsumentköplag.

Regler om köp och byte av fast egendom finns i 4 kap. jordabalken. Bestämmelserna gäller vid alla fastighetsförvärv och således också då

en konsument köper ett småhus av en näringsidkare. Om avtalet mellan konsumenten och näringsidkaren inte avser köp av ett färdigbyggt hus utan uppförande av huset på entreprenad är reglerna i jordabalken inte tillämpliga och inte heller, som ovan nämnts, bestämmelserna i konsumenttjänstlagen.

Frågor om ett förbättrat konsumentskydd vid förvärv av småhus har övervägts av 1983 års småhushusköpsutredning. Resultatet av utredningsarbetet har redovisats i tre betänkanden, nämligen (SOU 1986:38) Förvärv av nya småhus, (SOU 1987:30) Fel i fastighet och (SOU 1988:66) Köp av byggnad på ofri grund m.m. Betänkandena har remissbehandlats, och regeringen har därefter på grundval av dem i proposition 1989/90:77 framlagt förslag till ändringar i bl.a. jordabalken och konsumenttjänstlagen. Förslaget till ändring i jordabalken behandlas av utskottet i betänkandet 1989/90:LU36 medan den föreslagna ändringen av konsumenttjänstlagen tas upp i nu förevarande betänkande.

Förslagen i propositionerna 1989/90:77 och 1989/90:89 kan tillsammans ses som en etapp i det sedan länge pågående reformarbetet på konsumentskyddsområdet. Förslagen ingår emellertid också som led i en större reform på köprättens område och skall då ses i samband med det i proposition 1988/89:76 framlagda förslaget till ny köplag.

Propositionernas huvudsakliga innehåll

Proposition 1989/90:89

I propositionen läggs fram förslag till en ny konsumentköplag som skall ersätta den nuvarande konsumentköplagen från år 1973. Propositionen ingår som ett led i det reformarbete på köprättens område som tidigare resulterat i lagen (1987:822) om internationella köp samt prop. 1988/89:76 om ny köplag.

Det nu framlagda förslaget innebär att alla lagregler om konsumentköp samlas i en särskild konsumentköplag. Den allmänna köplagen skall alltså inte i något avseende gälla för konsumentköp.

Den föreslagna nya konsumentköplagen innehåller i huvudsak följande nyheter.

På samma sätt som i den föreslagna nya allmänna köplagen införs vägledande bestämmelser för bedömningen av om en vara skall anses felaktig. Om en vara är felaktig, skall konsumenten i regel ha rätt att kräva att säljaren utan kostnad för konsumenten avhjälper felet eller, i vissa fall, företar omleverans. Säljaren skall å sin sida i regel ha rätt att på egen bekostnad avhjälpa ett fel eller företa omleverans för att därigenom undgå de mera ingripande påföljderna prisavdrag och hävning.

Förslagets regler om skadestånd vid säljarens dröjsmål och fel i varan är helt nya och anknyter till motsvarande regler i den föreslagna nya allmänna köplagen. Säljaren skall svara för det som ligger inom

hans kontrollsfär (kontrollansvar). Ersättningen skall dock kunna jämkas, om ersättningsskyldigheten skulle vara oskäligt betungande för säljaren.

En annan nyhet i förslaget är att konsumenten skall ha möjlighet att avbeställa en vara innan leverans har skett. Säljaren skall alltså inte kunna påfordra att få fullfölja leveransen, om konsumenten förklarar att han inte längre vill stå fast vid sitt köp. Däremot skall säljaren i princip ha rätt till viss ersättning av konsumenten, om denne avbeställer varan.

Om ett bestämt pris för en vara inte har avtalats, skall konsumenten enligt förslaget inte behöva betala mer än ett skäligt pris.

Den nya konsumentköplagen innehåller vidare vissa bestämmelser om s.k. produktansvar, vilka skall gälla vid sidan av allmänna regler om produktansvar. Enligt den nya konsumentköplagen skall en konsument ha rätt till ersättning av säljaren för produktskador som drabbar egendom som tillhör konsumenten eller medlem av dennes hushåll.

En viktig nyhet i den föreslagna nya konsumentköplagen är reglerna om s.k. direkttalan. Dessa innebär att konsumenten i vissa fall skall kunna vända sig med sina krav med anledning av fel i varan till tillverkaren eller någon annan i tidigare distributionsled än säljaren.

Om ett köp mellan privatpersoner förmedlas av en näringsidkare, skall denne enligt den nya konsumentköplagen vara ansvarig jämte säljaren för de föpliktelse som på grund av köpet åvilar säljaren.

De föreslagna nya konsumentköpreglerna medför behov av följdändringar i annan lagstiftning. Bl.a. föreslås att reglerna i konsumenttjänstlagen om skadestånd vid näringsidkarens dröjsmål och fel skall bygga på samma ansvar (kontrollansvar) som motsvarande regler i den föreslagna nya konsumentköplagen.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1991.

Proposition 1989/90:77

I propositionen föreslås lagändringar i syfte att förstärka skyddet för de konsumenter som genom köp eller entreprenadavtal förvärvar ett småhus från en näringsidkare.

Konsumenter förvärvar ofta småhus från en näringsidkare genom entreprenadavtal som innebär att näringsidkaren skall uppföra småhuset åt konsumenten. För närvarande finns det inte några lagregler som direkt tar sikte på sådana förvärv. Det föreslås nu att de tvingande reglerna i konsumenttjänstlagen skall gälla också sådana entreprenadavtal. Konsumenttjänstlagen skall dock inte vara tvingande, om konsumenten tillförsäkras ett sådant garanti-, försäkrings- och avtalsskydd som ställs som villkor för statlig bostadsfinansiering.

Som ovan redovisats föreslås i proposition 1989/90:89 att 1973 års konsumentköplag ersätts av en ny lag som uttömmande reglerar rättsförhållandena vid köp mellan näringsidkare och konsument. Reglerna i den föreslagna lagen bygger i stor utsträckning på förslaget till ny köplag men i vissa frågor har annorlunda lösningar valts än dem som finns i köplagen.

Från skilda utgångspunkter kritiserar förslaget till ny konsumentköplag i motionerna 1989/90:L15 av Allan Ekström (m) och 1989/90:L18 av Carl Frick och Lars Norberg (båda mp). Motionären i motion L15 framhåller att den allmänna köplagen är uttryck för generellt erkända grundsatser inom hela civilrätten. Propositionen präglas emellertid av det syftet att konsumenten skall ges ett skydd som i de avseenden där det över huvud taget är praktiskt möjligt sträcker sig vida över köparens rättsliga befogenheter enligt den allmänna köplagen. Motionären ifrågasätter huruvida konsumentkollektivet är villigt att betala priset för ett överbeskyddande av den enskilde konsumenten och framhåller att de närmare konsekvenserna på marknaden av den föreslagna regleringen inte analyserats i propositionen. Motionären anser att en ny konsumentköplag måste bygga på en bättre balans mellan parterna och att den allmänna köplagen bör följas i större utsträckning än som skett i propositionen. I motionen yrkas (yrkande 1) avslag på den föreslagna lagstiftningen.

Kritiken i motion L18 tar sikte på att skyddet enligt den nya konsumentköplagen inte är tillräckligt långtgående. Enligt motionärerna bör en lagstiftning på området sättas in i ett ekologiskt perspektiv. Av särskilt intresse härvidlag är reglerna om fel i varan och om säljarens ersättningsansvar. Motionärerna anser att säljaren bör åläggas ett ansvar för produkterna som skall gälla under deras hela livslängd och även innefatta ansvar för återvinningen och hanteringen av produkterna som avfall. Konsumenterna skall ha rätt att före köpet få del av produktspecifikation och livscykel-specifikation med i motionen närmare angivet innehåll. Vidare bör farliga produkter alltid förses med skyddsföreskrifter. För varje saluförd produkt skall det finnas en produktansvarig som skall registreras. Motionärerna yrkar (yrkande 1) avslag på propositionen samt (yrkande 2) att riksdagen hos regeringen begär ett nytt förslag till konsumentköplag i enlighet med vad som anförs i motionen.

Utskottet vill för sin del framhålla att en reform av de regler som gäller vid konsumentköp är påkallad av flera orsaker. Gällande konsumentköplag innehåller som tidigare berörts endast sådana regler som är av särskild betydelse från konsumentskyddssynpunkt och i övrigt gäller 1905 års allmänna köplag vid konsumentköp. När 1905 års lag nu i enlighet med förslaget i proposition 1988/89:76 skall ersättas med en ny köplag, som innefattar en betydande modernisering av köprätten och anpassning av regelsystemet till utvecklingen inom näringslivet, är det enligt utskottets mening nödvändigt att också bestämmelserna för konsumentköp ses över. Utskottet vill vidare understryka att det nuva-

rande systemet där såväl konsumentköplagen som den allmänna köplagen är tillämpliga på förhållandet mellan säljare och köpare vid konsumentköp inte kan anses helt tillfredsställande. Att två lagar på detta sätt delvis gäller parallellt leder till att regleringen i sin helhet är svåröverskådlig. Det finns därför behov av en mera lättillgänglig lagstiftning på området. Också med hänsyn härtill är en reform av konsumentköpsreglerna således angelägen.

I likhet med motionären i motion L15 anser utskottet att den nya allmänna köplagen bör vara en naturlig utgångspunkt vid utformningen av regler för konsumentköp. Köplagen tar visserligen i första hand sikte på köp mellan näringsidkare men är också tillämplig vid exempelvis överlåtelser mellan privatpersoner och har också anpassats till sådana fall. I betydande utsträckning bör därför köplagsreglerna kunna gälla vid konsumentköp. Även andra skäl talar för att bestämmelser för konsumentköp i görligaste mån bör stämma överens med vad som gäller vid andra köp. Utskottet vill härvidlag bl.a. hänvisa till att det ligger i säljarens intresse att regelsystemet är enhetligt och att han inte skall behöva tillämpa olika bestämmelser beroende på om kunden är konsument eller handlar i någon annan egenskap. Härmed är dock inte sagt att konsumentköplagen i alla avseenden måste följa den allmänna köplagen. När konsumentskyddsaspekterna talar för det bör avvikelser tillåtas. Med anledning av de i ärendet väckta motionerna kommer utskottet i följande avsnitt att närmare överväga vilka säråtgångar som bör kunna godtas vid konsumentköp. Enbart den omständigheten att förslaget i propositionen innebär vissa avvikelser från den allmänna köplagen utgör emellertid inte skäl för att lagförslaget i sin helhet skall avvisas, såsom motionären i motion L15 önskar.

I linje med det anförda kan utskottet inte heller ansluta sig till de tankegångar som kommer till uttryck i motion L18. Bortsett från det allmänt sett olämpliga i att bestämmelserna om konsumentköp på ett markant och genomgripande sätt skulle avvika från reglerna för andra köp, så bör det beaktas att en ordning med obligatorisk produktinformation och produktansvar av den omfattning som förordas i motionen knappast kan genomföras i realiteten. Som utskottet i annat sammanhang framhållit, då motioner med i huvudsak samma syfte prövats i riksdagen (se bet. 1989/90:LU21), torde nämligen kraven på underlag för informationen i form av forskning och andra insatser inte kunna tillgodoses inom överskådlig tid. I vart fall skulle den förordade ordningen orsaka stora praktiska svårigheter och betydande kostnader vilka i form av ökade varupriser skulle få bäras av konsumenterna. Sammantaget anser utskottet att ett tillmötesgående av motionärernas önskemål skulle innebära nackdelar som inte står i någon som helst rimlig proportion till nyttan för konsumenterna.

På anförda skäl avstyrker utskottet bifall till motionerna L15 yrkande 1 och L18. Utskottet ställer sig därmed positivt till att en lagstiftning om konsumentköp införs med den huvudsakliga inriktning som föreslås i propositionen.

Utskottet tar i detta sammanhang även upp frågan om *sakrättsligt skydd vid konsumentköp*. Med sakrättsligt skydd avses frågan om i vilken utsträckning och under vilka förutsättningar den ena parten i ett avtalsförhållande har skydd mot tredje man på motpartens sida och särskilt då mot dennes borgenärer vid överlåtelse eller upplåtelse av en rättighet. Som en allmän oskriven regel gäller vid köp av lösöre att förvärvaren blir skyddad mot säljarens borgenärer först sedan han fått egendomen i sin besittning, den s.k. traditionsprincipen. Så länge egendomen blir kvar hos säljaren kan den genom utmätning och konkurs tas i anspråk för betalning av de skulder säljaren har till sina borgenärer. Köparens rätt inskränker sig till att han i konkurrens med de övriga borgenärerna kan göra gällande en fordran på säljaren. Enligt en i vissa andra länder tillämpad princip får köparen däremot skydd mot säljarens borgenärer redan genom avtalet, den s.k. avtalsprincipen.

Frågan om särskilda regler om sakrättsligt skydd vid konsumentköp har berörts i proposition 1989/90:89. Departementschefen uttalar därvid att det givetvis för många konsumenter kan synas egendomligt att inte så att säga få full äganderätt till en vara som har betalats, om varan kvarblir hos säljaren en tid. Traditionsprincipen är dock, enligt departementschefen, fast förankrad i det svenska rättssystemet och har goda skäl för sig. En sakrättslig särreglering för konsumentförhållanden skulle vidare innebära en principiell nyhet i svensk rätt. Departementschefen erinrar om att det för vissa praktiskt viktiga fall finns särregler som innebär att sakrättsligt skydd uppnås genom registrering. Att införa ett sådant registreringsförfarande för mera vardagliga konsumentköp skulle emellertid medföra alltför stora praktiska olägenheter, och departementschefen är inte heller beredd att för närvarande förorda att traditionsprincipen överges på konsumentområdet. Den mera grundläggande frågeställningen om det är befogat att generellt införa avtalsprincipen i svensk rätt förutsätter enligt departementschefen ytterligare överväganden och analyser, som inte låter sig göras inom ramen för det aktuella lagstiftningsprojektet. Utvecklingen på området kommer emellertid att nog följars, och vid behov kommer saken att tas upp på nytt i lämpligt sammanhang.

I motion 1989/90:LI6 av Ulla Orring m.fl. (fp) framhålls att konsumenternas nuvarande skydd mot säljarens borgenärer är alltför bristfälligt. Ett bättre sakrättsligt skydd för konsumenten bör därför tillskapas, dock utan att frångå traditionsprincipen som huvudregel. Detta syfte kan enligt motionärerna uppnås genom att den nuvarande lösöreköpsförordningen ersätts med en mer tidsenlig och för köparen användbar reglering, och de begär i yrkande 1 ett tillkännagivande i enlighet härmed.

Utskottet erinrar om att motionsyrkanden med begäran om en översyn av de sakrättsliga reglerna om köparens skydd mot säljarens borgenärer har prövats av riksdagen vid ett flertal tillfällen (se senast bet. 1989/90:LU27). Utskottet har därvid avvisat tanken på att man skulle frångå traditionsprincipen och därmed kravet på besittning med hänsyn bl.a. till den betydelse som detta krav har på många rättsområ-

den. Samtidigt har utskottet framhållit att ställningstagandet inte utslöt att det fanns anledning att närmare överväga om de problem som kravet på besittningsöverföring medför kan lösas på annat sätt än genom en uppluckring av nuvarande regler. En lösning som utskottet pekat på kunde vara att ersätta den nuvarande lösöreköplagen med en mera tidsenlig och för köparen användbar reglering.

Utskottet har nu ingen annan uppfattning i saken. Mot bakgrund av departementschefens ovan angivna uttalande anser sig utskottet kunna utgå från att spørsmålet om en modernisering av lösöreköplagen kommer att övervägas ytterligare inom regeringskansliet. Något särskilt tillkännagivande i frågan kan därför inte anses erforderligt, och utskottet avstyrker följaktligen bifall till yrkande 1 i motion L16.

Konsumentköplagens tillämpningsområde

I proposition 1989/90:89 förslås att den nya konsumentköplagen — i likhet med gällande lag — skall omfatta konsumenters köp av lösa saker för huvudsakligen enskilt ändamål från näringsidkare i deras yrkesmässiga verksamhet (1 § första stycket). I tillämpliga delar skall den också gälla vid byte av lösa saker (1 § tredje stycket).

Liksom nuvarande konsumentköplag skall den nya lagen även tillämpas i sådana fall då säljaren inte är näringsidkare men köpet förmedlas av en näringsidkare i dennes yrkesmässiga verksamhet (1 § andra stycket). En nyhet i förhållande till gällande ordning är att inte bara den person på vars uppdrag försäljningen sker utan också den näringsidkare som förmedlar köpet skall svara för säljarens skyldigheter enligt lagen.

Konsumentköplagen föreslås bli i huvudsak tvingande till konsumentens förmån. Enligt 3 § skall således avtalsvillkor, som i jämförelse med lagens bestämmelser är till nackdel för köparen, sålunda vara utan verkan mot denne såvida annat inte anges i lagen. Undantag härifrån gäller dock vid köp av byggnadsdelar om köparen tillförsäkras ett sådant garanti-, försäkrings- och avtalsskydd som ställs som villkor för statlig bostadsfinansiering.

I motion 1989/90:L15 av Allan Ekström (m) framhålls att den föreslagna bestämmelsen i 1 § andra stycket innebär att förmedlaren får ett slags borgensansvar för säljaren. Enligt motionären har konsekvenserna för olika typer av förmedlingsaffärer inte tillräckligt belysts i propositionen, och han pekar härvid på följderna vid bl.a. auktionsverksamhet. Som exempel nämner motionären det fallet att en privatperson köper en ridhäst på en gårds- eller livdjursauktion. Om ridhästen skulle ha en smittosam sjukdom och således vara behäftad med fel blir enligt förslaget i propositionen auktionisten ansvarig för felet solidariskt med säljaren. Auktionisten kan då komma att bli ansvarig även för den skada som kan uppkomma om smittan överförs till en annan häst som tillhör köparen eller någon i dennes familj. För auktionisten kan det, påpekar motionären, ha varit omöjligt att ens genom veterinärundersökning fastställa huruvida ett fel förelegat eller ej, men ändock blir han fullt ansvarig. Motionären anser att den

föreslagna bestämmelsen uppenbarligen inte är tillräckligt övervägd med hänsyn till livets mångfald och yrkar (yrkande 2) avslag på förslaget om förmedlarens ansvar.

Som framhålls i propositionen kan det från skilda utgångspunkter anföras både för- och nackdelar med förslaget att förmedlaren och säljaren solidariskt skall bära det köprättsliga ansvaret. För förmedlaren uppkommer en ökad risk, något som kan leda till att det blir svårare för privatpersoner att förmå näringsidkare att åta sig försäljningsuppdrag när det gäller begagnade varor. Mot detta står emellertid att — särskilt vid andra typer av förmedlingsaffärer än auktioner — köparen ofta inte känner till att säljaren är någon annan än den näringsidkare som han har kontakt med. För köparen är det då en klar fördel om han kan vända sig mot näringsidkaren med sina anspråk i stället för att behöva efterforska vem som är den verkliga säljaren. Det kan också förhålla sig så att den privatperson som sålt föremålet inte kan anträffas eller att han inte kan tillgodose köparens krav därför att han saknar pengar. Vid en samlad bedömning av för- och nackdelarna med den föreslagna ordningen finner utskottet i likhet med departementschefen att den ökade trygghet som förslaget innebär för konsumenterna överväger de nackdelar som kan uppstå. Utskottet tillstyrker därför förslaget i propositionen och avstyrker således bifall till motion L15 yrkande 2.

I motion 1988/89:L706 av Martin Olsson m.fl. (c) tas upp en fråga om *gränsdragningen mellan egenföretagare och konsument* i konsumentskyddslagstiftningen. Motionärerna påpekar att det ofta kan vara svårt att klart avgränsa vilka som är konsumenter i lagstiftningens mening och vilka som handlar i sin egenskap av egenföretagare. Motionärerna nämner flera exempel på situationer där sådana gränsdragningsproblem lätt kan uppkomma. I motionen framhålls vidare att enmansföretagen i flertalet affärstransaktioner med större företag är i behov av samma skydd som konsumenterna givits. Enligt motionärernas mening bör därför en översyn av lagstiftningen på området komma till stånd med syfte att egenföretagare så långt som möjligt skall jämföras med konsumenter i de fall då egenföretagarens ställning i ett affärs- eller avtalsförhållande i huvudsak liknar konsumentens. Därvid bör prövas om en utvidgning av tillämpningsområdet för konsumentskyddslagstiftningen skall begränsas till egenföretagare som driver sin verksamhet i eller i anslutning till hemmet, eller om även andra egenföretagare liksom vissa småföretagare bör omfattas av skyddet. Motionärerna yrkar (yrkande 3) att det anförda ges regeringen till känna.

Utskottet vill erinra om att motioner med samma syfte tidigare prövats i riksdagen flera gånger (se senast bet. LU 1987/88:31) och därvid avslagits. Utskottet har då bl.a. framhållit att med uttrycket konsument i lagstiftningen avses endast privatpersoner som för huvudsakligen enskilt bruk förvärvar varor eller tjänster. Sistnämnda krav innebär, har utskottet påpekat, att det som regel inte skall uppkomma några svårigheter att avgöra om konsumentskyddslagstiftningen är tillämplig eller ej. Utskottet har också understrukit att syftet med

konsumenträtten är att särskilt reglera rättsförhållanden mellan näringsidkare och den enskilda människan som konsument, medan andra regelsystem gäller för rättsförhållanden mellan näringsidkare.

Enligt utskottets mening saknas anledning att nu bedöma spørsmålet annorlunda. Det behov som kan finnas av ett särskilt skydd för den svagare parten i ett affärsförhållande mellan näringsidkare får liksom hittills tillgodoses på annat sätt än genom en utvidgning av tillämpningsområdet för den konsumenträttsliga lagstiftningen. Utskottet avstyrker på anförda skäl bifall till motion 1988/89:L706 yrkande 3.

Som tidigare nämnts skall den nya konsumentköplagen endast gälla i fråga om köp och byte av lösa saker. Av propositionen framgår (s. 59) att som lös sak räknas bl.a. gaser och vätskor men inte elektrisk kraft.

Svenska Gasföreningen, som är branschorganisation för gasleverantörer i Sverige, har infört utskottet framhållit att föreningen tillsammans med Svenska Elverksföreningen och Svenska Värmeverksföreningen sedan en tid arbetar med att få fram allmänna avtalsvillkor för leverans av elektricitet, gas och fjärrvärme via ledning till bl.a. hushåll. Avsikten är att avtalsvillkoren för de tre slagen av energileveranser i största möjliga utsträckning skall vara så lika varandra som möjligt och att således särbehandling av en viss energiform inte skall ske. Om konsumentköplagen blir tillämplig på gasleveranser kommer dock en särbehandling av denna energiform att bli nödvändig. Från föreningens sida har vidare framhållits att särskilda problem uppkommer vid leverans av naturgas om konsumentköplagens tvingande regler rörande dröjsmål från säljarens sida skall tillämpas. Naturgasen distribueras med ledning från fyndigheter i Nordsjön till de lokala gasleverantörerna och sedan vidare till bl.a. hushåll, och eventuella avbrott och andra störningar i distributionen kan inte motverkas av gasleverantörerna. Om de lokala gasleverantörerna skulle bära ett ansvar för de dröjsmålsskador som kan uppkomma för konsumenterna vid driftsavbrott eller störningar, skulle detta föra för långt. Mot den angivna bakgrunden har Gasföreningen framfört önskemål om att gasleveranser skall undantas från tillämpningsområdet för konsumentköplagen.

Enligt utskottets mening torde det med hänsyn till konsumentskyddsintresset knappast finnas anledning att för leverans av hushållsgas från en näringsidkare uppställa strängare regler än vad som gäller då energi i andra former tillhandahålls konsumenterna. Snarast bör det vara en fördel för konsumenterna om någorlunda enhetliga villkor kan tillämpas vid leverans av hushållsgas och annan energi och detta särskilt som det ofta är samma energiföretag — i allmänhet det kommunala energiverket — som svarar för de olika energileveranserna. Utskottet ställer sig därför positivt till att reglerna i konsumentköplagen inte skall behöva tillämpas när gas levereras i ledning till hushållen. Utskottet är dock inte berett att förorda att gasleveranserna helt skall undantas från konsumentköplagens tillämpningsområde. I stället bör det skapas en möjlighet för gasleverantörerna att träffa avtal med konsumenterna om andra villkor än dem som följer av den tvingande regleringen i konsumentköplagen. Lagtekniskt kan det ske

genom att bestämmelsen i 3 § konsumentköplagen om att lagen i princip är tvingande till konsumentens förmån kompletteras med ytterligare en undantagsregel enligt vilken lagen inte är tvingande vid köp av ledningsburen gas. En förutsättning för att undantagsregeln skall få utnyttjas bör vara att avtalsvillkoren vid gasleveranserna godkännts av konsumentverket. Utskottet förordar att en regel med nämnda innebörd införs i 3 § förslaget till konsumentköplag.

Fel på varan

I gällande konsumentköplag saknas allmänna bestämmelser om när en försäld vara skall anses felaktig. Vissa specialregler finns dock. Enligt 7 § konsumentköplagen är en vara felaktig om säljaren vid köpet eller på varans förpackning eller vid marknadsföring lämnat en vilseledande uppgift om varans beskaffenhet eller användning och uppgiften kan antas ha inverkat på köpet. Undantag härifrån gäller dock om säljaren tydligt rättat uppgiften. Fel föreligger också om den vilseledande uppgiften lämnats av tillverkaren eller någon i tidigare säljled och säljaren återopatt uppgiften eller, fastän han insett eller uppenbarligen borde ha insett att uppgiften var vilseledande, underlåtit att tydligt rätta den. I 7 § föreskrivs vidare att en vara är felaktig när säljaren eller någon i tidigare led underlåtit att lämna information i enlighet med ett åläggande enligt marknadsföringslagen (1975:1418) eller enligt produktsäkerhetslagen (1988:1604). Av 8 § följer att en vara är behäftad med fel när den sålts i strid med förbud som meddelats enligt marknadsföringslagen eller produktsäkerhetslagen eller annat förbud mot saluhållande som meddelats till förekommande av ohälsa, olycksfall m.m. Detsamma gäller om varan är så bristfällig att dess användning medför uppenbar fara för köparens eller annans liv eller hälsa.

I proposition 1989/90:89 föreslås att i 16 § i den nya konsumentköplagen förs in grundläggande regler om varans egenskaper, vilka skall vara utgångspunkten för en bedömning av om fel föreligger. Bestämmelserna, som utformats efter mönster av förslaget till ny köplag, bygger på att parterna har full avtalsfrihet om varans beskaffenhet. Enligt förslaget skall varan i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet. Varan skall också vara åtföljd av vissa närmare angivna anvisningar. Om inte annat följer av parternas avtal skall varan vidare vara ägnad för det ändamål för vilket varor av samma slag i allmänhet används. Den skall även vara ägnad för det särskilda ändamål som köparen avser att använda den till under förutsättning att säljaren insett detta särskilda ändamål och köparen haft rimlig anledning att förlita sig på säljarens sakkunskap och bedömning. Varan skall vidare ha sådana egenskaper som säljaren har demonstrerat med hjälp av ett prov eller en modell. Slutligen ställs krav på erforderlig förpackning. Om en vara brister i något av de angivna avseendena är den felaktig. Har säljaren underlåtit att upplysa köparen om sådana förhållanden rörande varans egenskaper eller användning som han kände till eller borde ha känt till och som köparen med fog kunde räkna med att bli

upplyst om föreligger också ett fel, dock endast om underlåtenheten från säljarens sida kan antas ha inverkat på köpet. Vidare är varan felaktig när den på något annat sätt avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta.

Bestämmelser om vissa särskilda fel i en försåld vara föreslås bli införda i 18 och 19 §§ konsumentköplagen. Reglerna motsvarar i allt väsentligt de ovan redovisade stadgandena i 7 och 8 §§ i nuvarande konsumentköplag.

I motion 1989/90:L19 av Elisabet Franzén och Kent Lundgren (båda mp) yrkas (yrkande 2) att fel enligt konsumentköplagen även skall föreligga när en vara har egenskaper som kan ge varaktiga skador på ekosystemet och miljön. Motionärerna hävdar att felreglerna i förslaget till konsumentköplag inte är tillräckliga eftersom många produkter som säljs på marknaden kan ge skador inte bara på människor och egendom utan också på ekosystemet och miljön.

Utskottet vill erinra om att vid konsumentköp liksom vid andra köp säljaren är skyldig att leverera en felfri vara. Om varan är felaktig har köparen rätt att göra gällande olika påföljder. För både köparen och säljaren är det därför av stor betydelse att de kan avgöra när fel i varan föreligger. Några allmänna bestämmelser om varans beskaffenhet finns som ovan nämnts inte i nuvarande konsumentköplag. Enligt utskottets mening får detta anses vara en brist. Behovet av grundläggande regler om vilka krav som bör ställas på en vara är nämligen särskilt stort vid konsumentköp eftersom det torde vara mindre vanligt att parternas avtal ger dem någon vägledning vid bedömningen av om varan är behäftad med fel. Utskottet ser således den i 16 § föreslagna regleringen som en fördel för både konsumenten och näringsidkaren, och utskottet tillstyrker att förslaget genomförs.

Vad härefter angår önskemålet i motion L19 delar utskottet motionärernas uppfattning att många produkter kan orsaka skador i miljön. Problemet med miljöfarliga produkter bör emellertid inte lösas inom ramen för reglerna om fel i konsumentköplagen. Syftet med dessa regler är ju främst att garantera den enskilde konsumenten en från hans egna utgångspunkter felfri vara samt att ge honom möjlighet att rikta olika anspråk mot den näringsidkare som sålt en felaktig vara, exempelvis krav på prisavdrag eller omleverans eller på ersättning för uppkomna skador. Utskottet kan därför inte förorda att felreglerna kompletteras i enlighet med vad som yrkas i motionen. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motion L19 yrkande 2.

De i 18 och 19 §§ föreslagna bestämmelserna föranleder inte några erinringar från utskottet.

I propositionen föreslås en särskild bestämmelse om fel i en vara som sålts i *befintligt skick* eller med liknande förbehåll (17 §). En sådan vara skall anses felaktig om den är i sämre skick än köparen med hänsyn till priset och övriga omständigheter med fog kunnat förutsätta. Också i nuvarande konsumentköplag finns en regel om fel i varor som sålts i *befintligt skick*. För att fel skall föreligga krävs för närvarande bl.a. att varans skick är väsentligt sämre än köparen haft

skäl att förutsätta. I regeringens förslag till köplag uppställs också ett krav på väsentligt sämre skick när det är fråga om försäljning i befintligt skick.

I motionerna 1989/90:L14 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) och 1989/90:L15 av Allan Ekström (m) kritiserar utformningen av den föreslagna bestämmelsen i konsumentköplagen. Motionärerna i motion L14 framhåller att det är olyckligt att väsentlighetsrekvisitet inte tagits med i konsumentköplagen. Enligt motionärerna är det ägnat att skapa förvirring och rättsosäkerhet om konsumentköplagen och den nya köplagen inte har samma felregel för gods som säljs i befintligt skick.

Motionären i motion L15 hävdar att regeringens förslag på denna punkt innebär att avtalsfriheten allvarligt begränsas och att parterna i realiteten förbjuds att träffa avtal enligt vilka köparen godtar att varan är i sämre skick än som motsvarar normal standard i jämförliga fall. Enligt motionären bygger nuvarande konsumentköplag allmänt sett på ståndpunkten att den som vill köpa en vara av lägre kvalitet till billigt pris inte av lagen bör tvingas att köpa en bättre men också dyrare vara. Den nya konsumentköplagen ingriper i parternas avtalsfrihet genom föreskriften att varan är behäftad med fel om den är i sämre skick än köparen kunnat förutsätta. Liksom i motion L14 dras också parallellen till köplagsförslaget. Motionären anser att ingrepp i avtalsfriheten bör ske i avtalslagen, och han motsätter sig att bestämmelsen i konsumentköplagen får den av regeringen föreslagna lydelsen.

I båda motionerna yrkas (yrkande 8 i L14 och yrkande 7 i L15) att 17 § förslaget till konsumentköplag ändras så att varan skall anses felaktig endast om den är i väsentligt sämre skick.

I enlighet med vad utskottet tidigare uttalat är det angeläget att reglerna om konsumentköp i största möjliga utsträckning stämmer överens med vad som gäller vid andra köp. I propositionen lämnas inte någon närmare motivering till varför förslaget till konsumentköplag i nu förevarande avseende avviker från köplagsförslaget och från nuvarande konsumentköplag. När det som nu gäller att förstärka det civilrättsliga skyddet för konsumenterna får det emellertid enligt utskottets uppfattning anses befogat att det vid konsumentköp ställs något högre krav på varans skick än vid köp mellan exempelvis näringsidkare. Att man därmed skulle göra ett ingrepp i avtalsfriheten har utskottet svårt att förstå. Den föreslagna bestämmelsen om fel i vara som sålts i befintligt skick är nämligen inte tvingande till konsumentens förmån på samma sätt som exempelvis de ovan berörda felreglerna i 18 och 19 §§ förslaget till konsumentköplag. Av propositionen (s. 101) framgår sålunda att bestämmelsen i 17 § inte är avsedd att hindra säljaren från att göra förbehåll om att han inte anser sig kunna svara för varans skick. Om köparen trots ett sådant förbehåll från säljarens ändock inhandlat varan kan han sedan inte åberopa att varan är i sämre skick än väntat. Detta gäller givetvis dock endast under förutsättning att att varan inte är felaktig enligt några andra bestämmelser i konsumentköplagen. För att förbehåll av angivet slag skall beaktas måste det emellertid ha varit konkret till sitt innehåll och tydligt angivet i vilket avseende säljaren reserverat sig mot varans skick. Med

det anförda tillstyrker utskottet att 17 § konsumentköplagen får den av regeringen föreslagna lydelsen och avstyrker följaktligen bifall till motionerna L14 yrkande 8 och L15 yrkande 7.

I motion 1989/90:L14 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) tas också upp ett spörsmål om *tidpunkten för felbedömningen*.

Enligt 20 § första stycket förslaget till konsumentköplag skall frågan om varan är felaktig bedömas med hänsyn till dess beskaffenhet när den avlämnas. Säljaren svarar för fel som har funnits vid denna tidpunkt, även om felet visar sig först senare. Om köparen inte hämtar varan i rätt tid eller inte tar emot en vara som hålls tillgänglig för hans räkning svarar enligt 20 § andra stycket säljaren dock inte för försämring som inträder därefter och som beror enbart på varans beskaffenhet. I paragrafens tredje stycke anges att varan skall anses felaktig om det efter avlämnandet uppkommer en försämring som är en följd av säljarens avtalsbrott. I 6 § föreskrivs att varan är avlämnad när den har kommit i köparens besittning. Av 8 § framgår att risken för varan går över från säljaren till köparen när varan avlämnas. Att köparen övertar risken för varan innebär att han är skyldig att betala den även om den förstörs, kommer bort försämrats eller minskar genom en händelse som inte beror på säljaren.

I motion L14 kritiserar det förhållandet att enligt 20 § frågan om fel skall bedömas med hänsyn till varans beskaffenhet vid avlämnandet. Enligt motionärerna är den avgörande tidpunkten således inte när risken för varan övergår till köparen. I motionen hänvisas till att Sveriges advokatsamfund vid remissbehandlingen kritiserat förslaget i detta avseende och framhållit att det är tveksamt om det överensstämmer med det allmänna rättsmedvetandet att säljaren skall stå faran för godset även om köparen är i dröjsmål med att hämta det. Också lagrådet har enligt motionärerna riktat kritik mot förslaget. Lagrådet har därvid anfört att det inte finns någon anledning att bedöma frågan om varans felaktighet med utgångspunkt i förhållandena vid annan tidpunkt än då risken går över på köparen. Motionärerna delar lagrådets uppfattning att orden "när den avlämnas" i 20 § bör bytas ut mot orden "när risken för varan går över på köparen". I motionen yrkas (yrkande 9) att lagrummet ändras i enlighet härmed.

Enligt utskottets uppfattning tar motionsyrkandet sikte på den utformning som 8 och 20 §§ hade i det till lagrådet remitterade lagförslaget. I lagrådsförslaget saknade 20 § någon motsvarighet till den ovan redovisade bestämmelsen i andra stycket rörande konsekvensen av att köparen inte hämtar varan i rätt tid eller inte tar emot den. I stället fanns i 8 § ett undantag från regeln att risken för varan övergår vid avlämnandet. Enligt detta undantag skulle köparen bära risken för en försämring som inträffar efter det att köparen kommit i dröjsmål om försämringen berodde på varans beskaffenhet. Det av motionärerna åberopade uttalandet av lagrådet gjordes mot bakgrund av att köparen enligt det angivna undantaget kunde komma att bära risken för en vara redan före det faktiska avlämnandet, dvs. innan varan har kommit i köparens besittning. Med anledning av lagrådets påpekande förordar departementschefen i slutprotokollet (se prop. s. 188 och 189) dels att

det genom ett tillägg till 20 § klargörs att säljarens felansvar inte omfattar försämring som inträffar efter dröjsmål från köparens sida, dels att undantaget i 8 § utgår. Enligt departementschefen uppnås härmed den fördelen att man får en enhetlig tidpunkt för riskens övergång.

Som framgår av det anförda innebär de föreslagna reglerna i konsumentköplagen såsom de slutligen utformats att frågan om varan är behäftad med fel skall bedömas med hänsyn till varans beskaffenhet då risken övergår, dvs. vid avlämnandet. Motionärernas önskemål är således redan tillgodosett, och någon riksdagens vidare åtgärd med anledning av motion L14 yrkande 9 är inte påkallad. Yrkandet avstyrks följaktligen.

Reklamation

Enligt 11 § i gällande konsumentköplag skall en köpare som vill åberopa att godset är felaktigt underrätta säljaren om felet (reklamera) inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka felet. Sådan reklamation får dock ej ske senare än två år från det köparen mottog varan. Köparen har även rätt att reklamera varan hos den som för säljarens räkning åtagit sig att avhjälpa fel i varan.

I proposition 1989/90:89 förordas att nuvarande bestämmelser om reklamation vid fel i varan i princip skall gälla även enligt den nya konsumentköplagen. Sålunda föreslås att reklamation skall ske inom skälig tid från det köparen märkt eller bort märka felet. Reklamerar köparen inte varan senast två år från det att han tagit emot varan, förlorar han rätten att åberopa felet om inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse. Vissa undantag föreslås dock från den tvååriga preskriptionsfristen, nämligen om säljaren har handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder eller om varan är behäftad med sådant fel som avses i 18 §, dvs. varan har sålts i strid mot vissa försäljningsförbud eller den är så bristfällig att dess användning medför påtaglig fara för liv eller hälsa. För dessa situationer gäller allmänna regler om preskription, och kravet preskriberas således först efter tio år.

I motion 1989/90:L21 av Marianne Carlström och Berit Löfstedt (båda s) framförs kritik mot den föreslagna reklimationsfristen på två år. Enligt motionärerna har många varor — främst kapitalvaror — en avsevärt längre hållbarhetstid än två år och eventuella fel kanske uppträder först efter ett par år. Med hänsyn till att det är fråga om dyrbara varor kan fel i dessa bli ekonomiskt mycket kännbara för den enskilde konsumenten. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om att den allmänna preskriptionstiden om tio år bör gälla i konsumentförhållanden vid fel i varan, eller i vart fall att en genombrytning av den tvååriga preskriptionstiden bör vara möjlig vid fel i produkter med en normal hållbarhetstid överstigande två år.

Utskottet konstaterar att många varor har en normal hållbarhetstid understigande två år, och för dessa fall får den föreslagna reklimationsfristen anses tillräcklig för att tillgodose konsumenternas intressen. Däremot kan — som framhålls i motion L21 — en tvåårig preskrip-

tionstid få mindre gynnsamma konsekvenser vid fel i produkter som förutsätts fungera mer än två år. Produkter av sådant slag är, som motionärerna påpekar, ofta dyrbara i inköp och fel i dem kan därför medföra stora ekonomiska följdverkningar för konsumenten. Konsumenten har således ett extra stort skyddsbehov vid köp av sådana varor. I fråga om en förlängning av preskriptionstiden kan visserligen sägas att konsumentens praktiska värde härav minskar med tiden dels på grund av svårigheter att visa att felet förelåg vid varans avlämnande, dels på grund av att säljaren kan invända att köparen borde ha upptäckt felet tidigare. Detta förhållande kan dock enligt utskottets mening inte anses utgöra skäl mot att konsumenten — i de fall bevisvärigheter och invändningar inte lägger hinder i vägen — skall ha rätt att göra befogenheterna vid fel gällande under en tid som är rimlig med hänsyn till varans normala egenskaper och livslängd. Enligt utskottets mening är det således mycket som talar för en i vissa fall förlängd preskriptionstid för reklamation vid fel i varan. Att införa olika reklamationsfrister för skilda slag av produkter torde dock medföra gränsdragningsproblem. Huruvida en sådan metod ändock är att föredra framför en generell förlängning av reklamationsfristen är utskottet inte nu berett att ta ställning till. Frågan bör i stället bli föremål för närmare överväganden av regeringen. Vad utskottet med anledning av motion L21 sålunda anfört bör ges regeringen till känna.

I avvaktan på de ytterligare överväganden om preskriptionstidens längd som skall komma till stånd bör förslaget i propositionen godtas.

Köparens rätt till hävning

Vid avtalsbrott från säljarens sida, dvs. då säljaren dröjer med att avlämna den köpta varan eller då varan är felaktig, står fler olika åtgärder till buds för köparen enligt den föreslagna konsumentköplagen. När säljaren är i dröjsmål kan köparen alltid hålla inne betalningen. Han kan härutöver välja mellan att kräva att säljaren fullgör köpet eller att häva det. Är varan felaktig kan köparen kräva att felet avhjälpas eller att omleverans sker. Andra alternativ för honom är att begära ersättning för avhjälpande av felet eller att häva köpet. Han kan också hålla inne betalningen. Såväl vid dröjsmål som vid fel i varan har köparen vid sidan av andra påföljder rätt till skadestånd.

Rätten för köparen att hålla inne betalningen liksom möjligheten till hävning vid avtalsbrott från säljarens sida finns också enligt nuvarande konsumentköplag. Som en allmän förutsättning för rätt till hävning gäller bl.a. att dröjsmålet eller felet inte är av ringa betydelse för köparen. Vid dröjsmål gäller härutöver att säljaren skall ha insett eller borde ha insett dröjsmålets betydelse för köparen.

I proposition 1989/90:89 föreslås — efter mönster av förslaget till ny köplag — att hävning vid säljarens dröjsmål eller vid fel i varan skall få ske om dröjsmålet eller felet är av väsentlig betydelse för köparen. Det skall alltså beaktas vilka olägenheter som säljarens dröjsmål eller felet i varan har medfört för köparen med hänsyn till dennes förhållanden. Till skillnad från köplagsförslaget uppställs i förslaget till

konsumentköplag inte något krav på att säljaren har insett eller borde ha insett avtalsbrottets betydelse för köparen. Regler om hävning vid dröjsmål från säljaren sida finns i 13 § förslaget till konsumentköplag och bestämmelser om hävning på grund av fel i varan i 28 §.

Den nämnda avvikelser från köplagsförslaget såvitt gäller hävning vid dröjsmål kritiserar i motion 1989/90:L15 av Allan Ekström (m). Motionären framhåller att ett slopande av kravet på att säljaren skall ha insett eller borde ha insett ett dröjsmåls betydelse för köparen får till följd att objektivt sett obetydliga förseningar kan utlösa hävning. Typiskt sett leder enligt motionären leverans av en bil en eller annan dag efter avtalad tid inte till någon särskild olägenhet för köparen. Situationen blir emellertid annorlunda om köparen avsett att antråda en semesterresa just den dag då bilen rätteligen skulle ha levererats. Motionären ställer frågan om det inte kan krävas av köparen att han påtalar förhållandet för säljaren. Ett sådant krav förefaller motionären närmast självklart vid jämförelse med de ekonomiska konsekvenser som ett dröjsmål får för säljaren och ytterst för konsumentkollektivet. I motionen yrkas (yrkande 6) att det i 13 § lagförslaget som en förutsättning för köparens rätt till hävning vid dröjsmål uppställs att säljaren insett eller borde ha insett dröjsmålets betydelse för köparen.

Som utskottet redan tidigare framhållit finns det starka skäl som talar för att bestämmelserna i konsumentköplagen i görligaste mån bör stämma överens med reglerna i den allmänna köplagen. I vilken utsträckning regleringen i köplagen skall vara styrande på utformningen av konsumentköplagen måste emellertid bedömas med hänsyn till de delvis olika syften som de båda lagarna är avsedda att fylla. Den allmänna köplagen är främst avsedd för köp mellan näringsidkare och skall täcka köp av produkter som kan vara av mycket skiftande slag. Parisförhållandena kan också variera i betydande mån. Reglerna i köplagen är därför relativt allmänt hållna och bygger på vad som generellt sett kan anses vara en rimlig avvägning mellan parternas intressen. Bilden är annorlunda vid konsumentköp. Partsförhållandena varierar inte på samma sätt som vid köp mellan näringsidkare och skillnaderna när det gäller föremålen för köpen är inte alls lika stora. Av betydelse i sammanhanget är också att näringsidkare normalt är mer insatta i köprättsliga frågor än konsumenterna. Det är därför viktigt att konsumentköplagens regler ges ett mera precist innehåll som tar sikte på den speciella relationen mellan en näringsidkare och en konsument. Mot den bakgrunden kan man, som motionären gör, ställa frågan om det är näringsidkaren eller konsumenten som skall svara för att dröjsmålets betydelse blir klarlagt. Att efter mönster av köplagen lägga en upplysningsplikt på köparen (konsumenten) skulle enligt utskottets mening inte innebära en tillfredsställande lösning av spørsmålet. Som framhålls av departementschefen skulle med hänsyn till den informella avtalssituation som ofta föreligger vid konsumentköp ett sådant krav i alltför hög grad beskära konsumentens möjlighet att häva. Det kan visserligen hävdas att konsumenten är den som har kännedom om de förhållanden som är avgörande för dröjsmålets betydelse, men mot detta står att han i allmänhet också är den av

parterna som är minst insatt i köprättsliga frågor och kanske därför inte tänker på att nämna saken för säljaren. Enligt utskottets mening är det då rimligare att säljaren, som bör känna till de ekonomiska konsekvenserna av ett dröjsmål, får bära följderna av att dröjsmålets betydelse inte uppdagas. En sådan ordning framstår som särskilt väl avvägd vid sådana köp där den faktiska leveransdagen — såsom fallet torde vara vid exempelvis köp av motorfordon — typiskt sett kan ha betydelse för köparen. Såväl i dessa som i andra fall bör det vara naturligt att säljaren redan vid avtalets ingående — eller då en förse- ning av leveransen blir hotande — genom frågor till köparen försöker skaffa sig kännedom om vilken vikt denne fäster vid att varan avläm- nas på avtalad tid. Det kan därför inte anses oskäligt att säljaren får svara för följderna av ett dröjsmål också när han underlåtit att ta reda på dröjsmålets betydelse för köparen.

På grund av det anförda kan utskottet inte ställa sig bakom önske- målet i motion L15 utan förordar att 13 § konsumentköplagen får den av regeringen föreslagna lydelsen. Yrkande 6 i motionen avstyrks följaktligen.

Säljarens skadeståndsansvar

Enligt gällande konsumentköplag har köparen rätt till skäligen ersättning för utgifter som han ådrar sig till följd av fel i varan eller säljarens dröjsmål. Ersättningsrätt föreligger dock inte om säljaren kan visa att försummelse inte ligger honom till last (s.k. presumtionsansvar). Köpa- rens rätt till skadestånd vid säljarens kontraktsbrott regleras i övrigt av bestämmelserna i den allmänna köplagen. Dessa regler är i och för sig gynnsamma för konsumenten, men kan sättas ur spel genom friskriv- ningsklausuler i köpekontrakten.

Även enligt konsumenttjänstlagen är näringsidkaren skadestånds- skyldig då fel eller dröjsmål förekommit. Liksom vid konsumentköp är skadeståndsansvaret vid konsumenttjänster utformat som ett presu- mptionsansvar, men näringsidkarens ersättningsskyldighet är betydligt mer omfattande. Sålunda gäller enligt 31 § konsumenttjänstlagen att konsu- menten har rätt till kompensation inte bara för direkta utgifter på grund av felet eller dröjsmålet utan också för andra ekonomiska skador. Sådana s.k. följd förluster kan bestå i att konsumenten förlorat arbetsförtjänst eller att han inte kunnat utnyttja en betald resa eller haft andra kostnader som blivit onyttiga. Skadestandsreglerna i konsu- menttjänstlagen är i princip tvingande till konsumentens förmån men genom en särskild undantagsregel i 31 § har öppnats en möjlighet för näringsidkaren och konsumenten att träffa avtal om att ersättning inte skall utgå för förluster som kan uppkomma för konsumenten i dennes näringsverksamhet.

I proposition 1989/90:89 föreslås att säljarens skadeståndsansvar vid konsumentköp — i likhet med vad som skall gälla enligt den nya allmänna köplagen — utformas som ett s.k. kontrollansvar. Förslaget innebär att säljaren skall vara skadeståndsansvarig såväl vid dröjsmål från hans sida som vid fel i varan för sådant som ligger inom hans

kontrollsfär. Reglerna om säljarens kontrollansvar vid dröjsmål finns i 14 § förslaget till konsumentköplag och bestämmelser om kontrollansvaret vid fel i 30 §. Det föreslås också att 31 § konsumenttjänstlagen ändras så att presumtionsansvaret för näringsidkaren ersätts av ett kontrollansvar.

När det gäller omfattningen av säljarens skadeståndsskyldighet på grund av kontrollansvaret vid köp föreslås i propositionen en för konsumenten mer förmånlig ordning än vad som följer av förslaget till ny allmän köplag. Enligt köplagsförslaget omfattar ersättningsskyldigheten till följd av kontrollansvaret endast näraliggande och typiska förluster på grund av avtalsbrott, s.k. direkta skador, och andra förluster ersätts blott om säljaren varit vållande. I förslaget till ny konsumentköplag görs inte någon differentiering mellan direkta och indirekta skador, utan säljaren skall på grund av kontrollansvaret ersätta köparen för alla de förluster som hans avtalsbrott förorsakar. Bestämmelser rörande omfattningen av säljarens skadeståndsskyldighet finns i 32 och 33 §§ förslaget till konsumentköplag. Enligt dessa regler skall säljaren sålunda utge ersättning för köparens utgifter och inkomstförlust, för den särskilda kostnad som kan uppkomma när köparen efter hävning måste köpa motsvarande vara på annat håll till ett högre pris — s.k. täckningsköp — samt för annan förlust på grund av dröjsmålet eller felet i varan. Säljaren skall inte kunna friskriva sig från detta skadeståndsansvar. Om skadeståndsskyldigheten skulle vara oskäligt betungande med hänsyn till säljarens ekonomiska förhållande skall dock skadeståndet kunna jämkas efter vad som är skäligt (34 §).

Den föreslagna omfattningen av skadeståndsskyldigheten kritiserar i ett flertal motioner. I motion 1989/90:L14 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) framhålls att förslaget medför att säljaren åläggs en omotiverat tung börda genom att denne skall svara för bl.a. köparens kostnad för täckningsköp och förlorad arbetsförtjänst. Det kan vidare uppstå svårigheter vid rättstillämpningen att fastställa vilken ersättning köparen är berättigad till. Enligt motionärerna talar sålunda starka skäl för att säljarens skadeståndsskyldighet bör begränsas, och de yrkar (yrkande 1) därför att det i lagtexten anges att skadeståndet skall omfatta *skälig* ersättning för de olika slagen av förlust. En motsvarande ändring begärs också i konsumenttjänstlagen (yrkande 2).

I motion 1989/90:L16 av Ulla Orring m.fl. (fp) framhålls att allt talar för att den föreslagna skadeståndsskyldigheten för inkomstförluster och andra förluster får till följd att säljarna kraftigt höjer priserna för att gardera sig mot oväntade utgifter. Sådana prishöjningar gagnar inte konsumenterna som kollektiv. Enligt motionärerna bör det därför vara möjligt för parterna att avtala bort nämnda skadeståndsansvar, och därigenom ge den enskilde konsumenten möjlighet att välja att betala ett lägre pris i gengäld mot ett visst risktagande. Mot denna bakgrund begär motionärerna (yrkande 2) att skadeståndsskyldigheten för inkomstförlust och annan förlust görs dispositiv.

I motion 1989/90:L15 av Allan Ekström (m) framförs flera förslag som tar sikte på att begränsa skadeståndsskyldighetens omfattning. Motionären pekar inledningsvis på att i förslaget till ny köplag skall den

skadeståndsskyldighet som följer av kontrollansvaret omfatta näraliggande och typiska förluster på grund av avtalsbrottet (direkta förluster), medan ansvar för övriga förluster (indirekta förluster) förutsätter vållande på den skadeståndsskyldiges sida. Denna differentiering är enligt motionären rimlig, och det saknas anledning att i konsumentköplagen frångå den allmänna köplagen på denna centrala punkt. Motionären begär därför (yrkande 4) att 14 och 30 §§ förslaget till konsumentköplag förses med sådant tillägg att ansvaret för indirekt förlust vid konsumentköp bringas i överensstämmelse med reglerna i förslaget till ny allmän köplag.

I motion L15 framhålls vidare att hanterandet av olika slags skadeståndsyrkanden uppenbarligen kan komma att ta betydande tid i anspråk samt ge upphov till ett flertal processer. De administrativa kostnaderna kan följaktligen komma att uppgå till höga belopp, som innebär fördyring i sista hand för hela köparkollektivet. Enligt motionären skulle det därför vara till fördel för alla parter om prövningen av köparens krav på skadestånd kunde ske med ledning av riktlinjer och andra schabloner som fastställts av konsumentverket och näringslivets organisationer. Förslaget skall enligt motionären ses som ett alternativ till att begränsa skadeståndets storlek till skälig ersättning. Åsyftat resultat skulle kunna uppnås genom att 3 § konsumentköplagen, vari anges att lagen i princip är tvingande till konsumentens förmån, kompletteras med en undantagsregel enligt vilken lagen inte är tvingande när köparen tillförsäkras ett sådant avtalsskydd varom överenskommelse träffats med konsumentverket. Motionären begär i yrkande 3 att paragrafen utformas i enlighet med det anförda.

Enligt utskottets mening är det tillfredsställande att regleringen av säljarens skadeståndsansvar vid fel och dröjsmål i förslaget till ny allmän köplag lagts till grund för de skadeståndsbestämmelser som skall gälla vid konsumentköp. Vid behandlingen av köplagsförslaget (se bet. 1989/90:34) har utskottet funnit att kontrollansvaret innebär en rimlig avvägning mellan parternas intressen och att den föreslagna ordningen är väl motiverad. I likhet med vad som framhålls i den nu aktuella propositionen anser utskottet att de skäl som motiverar ett kontrollansvar i den allmänna köplagen gör sig gällande med samma styrka vid konsumentköp. Utskottet tillstyrker således att ett kontrollansvar införs i den nya konsumentköplagen. Utskottet ansluter sig också till förslaget i propositionen att kontrollansvaret skall gälla även vid konsumenttjänster.

När det sedan gäller omfattningen av säljarens skadeståndsskyldighet vill utskottet understryka att det vid en reglering av konsumentköpen inte gärna kan komma i fråga att ge köparen en mer begränsad ersättningsrätt än vad som följer av den allmänna köplagen. Det är då också angeläget att säljaren inte får möjlighet att gentemot konsumenten friskriva sig från skadeståndsansvaret. I de standardavtal som i dag förekommer på konsumentköpsområdet ingår regelmässigt klausuler varigenom säljaren friskriver sig från det skadeståndsansvar som följer av 1905 års köplag. En sådan ordning kan inte längre anses godtagbar eftersom den oftast får till följd att konsumenten inte ens får ersättning

för alla de direkta förluster som han drabbas av på grund av säljarens avtalsbrott. Det sagda innebär att säljaren på grund av kontrollansvaret bör vara ovillkorligen skyldig att utge skadestånd för samtliga sådana skador som är en direkt följd av säljarens avtalsbrott. De skador av denna natur som kan bli aktuella i ett konsumentköpsförhållande är framför allt köparens direkta utgifter på grund av felet i varan eller dröjsmålet samt hans kostnader för täckningsköp. Härutöver kan emellertid andra beaktansvärda förluster uppkomma för köparen, som inte omfattas av skadeståndsskyldigheten till följd av kontrollansvaret i den allmänna köplagen. En typisk sådan indirekt skada vid konsumentköp är att köparen går miste om arbetsinkomst därför att han exempelvis måste ta ledigt för att kunna fara till säljaren och lämna in en felaktig vara för reparation eller få den utbytt. Förlorad arbetsförtjänst kan vara en för konsumenten väl så kännbar förlust som direkta utgifter på grund av ett fel eller dröjsmål och bör därför omfattas av säljarens obligatoriska ersättningsskyldighet.

Utöver den ovillkorliga ersättningsskyldighet som i enlighet med det sagda bör vila på säljaren kan det ifrågasättas om inte säljaren bör vara skyldig att ersätta även sådana följdförluster för köparen vilka är betingade av köparens individuella förhållanden. Det är då oftast fråga om förluster som har samband med konsumentens utnyttjande eller tilltänkta utnyttjande av den köpta varan och som kan ha blivit onyttiga på grund av säljarens avtalsbrott. Som exempel härpå nämns i propositionen att en förhandsbeställd resa med bilfärja inte kan utnyttjas därför att den nyinköpta bilen är felaktig och måste repareras. Detta slag av följdförluster torde dock vara förhållandevis ovanliga vid konsumentköp och en skyldighet för säljaren att utge kompensation för dem kan inte anses orimlig. En sannolikt mer vanlig typ av följdförlust som inte direkt kan mätas i pengar är att ett kontraktsbrott av säljaren vållar köparen besvär och olägenheter. Enligt utskottets mening saknas skäl till att inte också sådana förluster skulle berättiga till ersättning vid konsumentköp, i den mån skadorna inte är av rent ideell natur.

I enlighet med det anförda förordar utskottet att säljarens skadeståndsskyldighet på grund av kontrollansvaret skall omfatta köparens samtliga skador och förluster. Med en sådan ordning kan det emellertid finnas skäl att överväga om inte säljaren bör kunna friskriva sig från ansvar för de följdförluster som hänförs till köparens individuella förhållanden. Som framhålls i propositionen kan det för säljaren vara svårt att förutse och kalkylera med denna typ av följdförluster. Av hänsyn till säljarens intresse kan det således vara motiverat med en friskrivningsmöjlighet. Häremot måste dock ställas att följdförluster i det enskilda fallet kan vara ekonomiskt kännbara för köparen. Om säljaren fick rätt att friskriva sig skulle denna möjlighet sannolikt — som påpekas i propositionen — framför allt komma att utnyttjas vid försäljning av kapitalvaror, dvs. vid den typ av köp där följdsador företrädesvis kan förväntas uppkomma när säljaren inte fullgör sitt åtagande enligt köpeavtalet. Enligt utskottets mening är det också just vid köp av sådana varor som köparen kan ha störst intresse av att få

full ersättning för samtliga sina skador och förluster. I sammanhanget måste också beaktas att det totalt sett knappast är troligt att följdförlusterna i konsumentköpsförhållanden är så vanliga och omfattande att de skulle vara särskilt betungande för säljarsidan eller att de på ett mera markant sätt skulle drabba konsumentkollektivet i form av högre priser. Sammanfattningsvis anser utskottet således att någon möjlighet för säljaren att friskriva sig från ansvaret för följdförluster i princip inte bör öppnas. En särskild fråga är dock hur långt den tvingande regleringen bör sträcka sig när det gäller följdförluster som kan uppkomma i köparens näringsverksamhet. Till detta spørsmål återkommer utskottet nedan.

Det anförda innebär att utskottet inte kan ställa sig bakom vare sig önskemålet i motion L15 om att skadeståndsansvaret vid konsumentköp helt skall anpassas till köplagens regler eller yrkandet i motion L16 om dispositiva skadeståndsbestämmelser. I linje med de gjorda ställningstagandena kan utskottet inte heller dela uppfattningen i motion L14 att konsumenten vid köp eller avtal om tjänster skall ha rätt till endast skälig ersättning. Enligt utskottets mening får näringsidkarens intresse anses i erforderlig mån tillgodosett genom den i propositionen föreslagna jämkningsregeln och den motsvarande jämkningsbestämmelse som redan finns i konsumenttjänstlagen. Utskottet vill i sammanhanget också påpeka att förslaget i motion L14 knappast är ägnat att underlätta rättstillämpningen. Tvärtom kan förslaget ge upphov till ytterligare tvister mellan parterna genom att inte blott det berättigade i varje ersättningskrav behöver diskuteras utan också skäligheten av ersättningsbeloppen måste prövas.

Med anledning av vad som anförts i motion L15 om att skadestånd bör kunna bestämmas enligt schabloner och riktlinjer som fastställts av bl.a. konsumentverket vill utskottet framhålla att det givetvis är angeläget att uppgörelser i godo mellan köpare och säljare underlättas. Otvivelaktigt förhåller det sig så att skadeståndskrav som innefattar ersättning för följdskador kan vara mer svårbedömda, kräva mer omfattande utredning och eventuellt föranleda också större kostnader än andra krav från köparen. De administrativa vinster som motionärens förslag skulle kunna medföra väger emellertid enligt utskottets mening inte lika tungt som konsumentens intresse av att bli tillförsäkrad en rätt till ersättning för hela förlusten på grund av säljarens avtalsbrott. Utskottet kan således inte tillstyrka motionärens förslag.

Med det anförda tillstyrker utskottet de i propositionen föreslagna reglerna om säljarens skadeståndsansvar. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motionerna L14 yrkandena 1 och 2, L15 yrkandena 3 och 4 samt L16 yrkande 2.

Som tidigare nämnts får enligt konsumenttjänstlagen näringsidkaren friskriva sig från ansvar för följdförlust som uppkommer i konsumentens näringsverksamhet. Någon motsvarande möjlighet till friskrivning föreslås inte vid konsumentköp. Avvikelsen har uppmärksamats i motion 1989/90:L15 av Allan Ekström (m), och motionären yrkar (yrkande 5) att konsumentköplagen kompletteras i detta avseende.

Utskottet erinrar om att undantaget i konsumenttjänstlagen motiverats av att skador och förluster i näringsverksamhet kan ha en helt annan omfattning och ekonomisk räckvidd än de skador som en konsument normalt kan drabbas av på grund av fel eller dröjsmål från en näringsidkares sida. Ett ytterligare skäl har varit att skador och förluster i konsumentens näringsverksamhet inte ansetts drabba några egentliga konsumentintressen. Mot den bakgrunden ter det sig enligt utskottets uppfattning inte motiverat att de tvingande skadeståndsbestämmelserna i konsumentköplagen skall omfatta sådana skador och förluster. Från både näringsidkarens och konsumentens synpunkt är det inte någon avgörande skillnad mellan exempelvis det fallet att en näringsidkare begått ett fel i samband med reparation av en bil och det fallet att han sålt en felaktig bil. I båda fallen kan bristen leda till att konsumenten förhindras att tillfälligt utnyttja sin privata bil i en av honom bedriven näringsverksamhet. Utskottet anser därför att det i konsumentköplagen bör öppnas en möjlighet till friskrivning för förluster av nu angiven art. Det kan i sammanhanget påpekas att utskottet vid behandlingen av ett förslag till ändring i jordabalken, som framlagts i proposition 1989/90:77 om konsumentskyddet vid förvärv av småhus, förordat att ett motsvarande undantag görs från den föreslagna tvingande regleringen vid fastighetsköp (se bet. 1989/90:LU36). En bestämmelse om friskrivning vid konsumentköp bör lämpligen införas i ett tredje stycke i 32 § konsumentköplagen och utformas så att säljaren och köparen kan träffa avtal om att ersättning enligt första eller andra stycket i lagrummet inte skall omfatta förlust i näringsverksamhet. Ställningstagandet innebär att yrkande 5 i motion L15 helt tillgodoses.

Produktansvar

Enligt 31 § förslaget till konsumentköplag skall säljarens skadeståndsansvar på grund av fel i den försålda varan omfatta även skador som på grund av felet uppkommer på annan egendom. Ansvariet är emellertid begränsat till egendom som tillhör köparen eller någon medlem i hans hushåll och som är avsedd huvudsakligen för enskilt ändamål. Den föreslagna bestämmelsen saknar motsvarighet i gällande konsumentköplag.

I motion 1989/90:L14 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) yrkas (yrkande 3) avslag på propositionen i denna del. Motionärerna hänvisar till att vissa remissinstanser kritiserat förslaget att säljaren skall ha ett produktansvar. Fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet har sålunda framhållit att det är en mycket stor risk för att detaljister kommer i kläm, därför att de inte kan återföra ansvaret på tillverkaren eller leverantören av produkten. Leverantörerna friskriver sig nämligen ofta från skyldighet att ersätta indirekta skador. Även produktåterkallelsekommittén avstyrker enligt motionärerna förslaget med hänvisning bl.a. till att den föreslagna särregleringen på ett olyckligt sätt kan bryta tendensen att produktansvaret i första hand skall läggas på tillverkare och importörer. Motionärerna anser att kritiken är befogad och att det

dessutom finns starka skäl för att en reglering bör anstå i avvaktan på resultatet av det lagstiftningsarbete rörande produktansvar som pågår inom justitiedepartementet. Hänsyn måste vidare tas till arbetet inom EG på produktansvarsområdet.

I motion 1989/90:L19 av Elisabet Franzén och Kent Lundgren (båda mp) framhålls att frågan om ett allmänt produktskadeansvar har nära samband med en lagstiftning på köprättens område. Reglerna i en produktskadelag och bestämmelserna i köplagen och konsumentköplagen bör enligt motionärerna redan från början utformas så att de kompletterar varandra på ett heltäckande sätt. Motionerna yrkar (yrkande 1) därför att riksdagen hos regeringen begär ett skyndsamt förslag till en produktskadelag.

Inom justitiedepartementet har, som påpekas i motionerna, sedan länge pågått arbete med lagstiftning om ansvaret för produktskador. Arbetet har hitintills resulterat i en departementspromemoria (Ds 1989:79) Produktskadelag med förslag till sådan lagstiftning. Förslaget innebär att i första hand tillverkare och importörer skall bära ett strikt ansvar för person- och sakskador som deras produkter orsakar. Ansvaret för sakskador gäller dock endast egendom som används huvudsakligen för enskilt bruk. Under vissa förutsättningar skall också den som marknadsfört och den som tillhandahållit den skadegörande produkten bära ansvaret. Promemorian remissbehandlas för närvarande.

Som utskottet framhåller vid behandlingen av regeringens förslag till ny köplag (se bet. 1989/90:LU34) skulle det ha varit av värde om regeringen kunnat framlägga ett förslag till produktskadelag i sådan tid att det kunnat behandlas i riksdagen samtidigt med reformerna på köprättens område. Av proposition 1988/89:76 om ny köplag framgår att målsättningen varit att en produktskadelag skall träda i kraft samtidigt med köplagen. Utskottet kan dock konstatera att något förslag till produktskadelag inte kunnat framläggas ännu och att det för närvarande inte är realistiskt att räkna med att en produktskadelag kan träda i kraft samtidigt som köplagen. Med hänsyn till den angivna målsättningen kan det emellertid förutsättas att arbetet med en produktskadelag bedrivs med erforderlig skyndsamhet utan något särskilt tillkännagivande i saken från riksdagens sida. Utskottet avstyrker därför bifall till yrkande 1 i motion L19.

Vad härefter angår de i motion L14 framförda invändningarna kan utskottet för sin del inte finna att det pågående arbetet med en lagstiftning om produktskador skulle i sig utgöra något hinder mot att ett begränsat ansvar för produktskador införs vid konsumentköp. Utskottet vill härvidlag bl.a. hänvisa till att frågan om en särskild lagstiftning rörande produktskador redan hade aktualiserats när konsumenttjänstlagen infördes år 1985. Några hinder ansågs då inte föreligga mot att i konsumenttjänstlagen intogs en föreskrift om näringsidkarens ansvar för sakskador som överensstämmer med den nu föreslagna bestämmelsen i konsumentköplagen. Just det förhållandet att konsumenttjänstlagen ålägger näringsidkaren ett produktansvar är enligt utskottets mening för övrigt ett starkt skäl för att också konsumentköplagen bör innehålla en sådan regel. Vid vissa typer av avtal mellan

näringsidkare och konsumenter kan det nämligen vara svårt att avgöra huruvida avtalet innefattar en konsumenttjänst eller ett konsumentköp. Vid tillverkningsavtal exempelvis är gränsdragningen mellan konsumenttjänst och konsumentköp beroende av vem som tillhandahåller materialet för tillverkningen av en produkt. Om en väsentlig del av materialet tillhandahålls av konsumenten blir konsumenttjänstlagen tillämplig medan i andra fall konsumentköplagen gäller. Särskilda problem kan vidare uppkomma vid s.k. blandade avtal då näringsidkaren dels säljer en vara till konsumenten, dels åtar sig att utföra ett visst arbete på den. För såväl näringsidkaren som konsumenten kan det i de angivna situationerna te sig främmande och omotiverat att ansvaret för produktskador helt skall bero på om det föreligger ett köp eller ett avtal om utförande av en tjänst. Ett ytterligare skäl för att näringsidkaren bör bära ett produktansvar vid konsumentköp är enligt utskottets mening att det ofta framstår som naturligt för konsumenten att vända sig med sina krav till den han köpt varan av. Som framhålls av departementschefen gäller detta särskilt i fall då konsumenten samtidigt har anspråk på ersättning för fel i den sålda varan och för skador som detta fel har orsakat på annat än den sålda varan.

Som berörs i motion L14 är det givetvis angeläget att ett produktskadeansvar vid konsumentköp inte blir alltför betungande för näringsidkaren. Det bör då beaktas att de ersättningskrav som kan bli aktuella vid skador på egendom som används för enskilt ändamål av konsumenten eller medlemmar i hans hushåll sällan torde uppgå till några mer betydande belopp. Näringsidkarens ansvar omfattar emellertid i princip också följdförluster som på grund av skadan kan uppkomma i t.ex. konsumentens egen näringsverksamhet. Sådana förluster kan ha en helt annan omfattning och ekonomisk räckvidd än de skador som en person i sin egenskap av konsument kan drabbas av. I föregående avsnitt har utskottet förordat att det vid konsumentköp öppnas en möjlighet för näringsidkaren att friskriva sig från följdförluster i näringsverksamhet. Denna friskrivningsmöjlighet gäller även vid produktskadorna, och näringsidkaren kan således begränsa sitt skadeståndsansvar till vad som kan vara överblickbart. Av betydelse i sammanhanget är också säljarens möjligheter att från någon i ett tidigare led återkräva vad han utgett i ersättning för en produktskada. Eftersom flertalet produktskador torde ha sin orsak i fel som föreligger redan när varan lämnar tillverkaren, är det enligt utskottets mening angeläget att det ekonomiska ansvaret för sådana skador inte behöver bäras av detaljisterna utan kan återföras på tillverkaren eller importören. Säljarens möjligheter att för närvarande få kompensation för utgiven produktskadeersättning av leverantören är beroende av avtalet dem emellan. Avtal mellan näringsidkare innehåller ofta, som påpekas i både motionen och propositionen, klausuler varigenom leverantören friskriver sig från följdskadorna eller indirekta skador. Sådana klausuler kan visserligen jämkas med stöd av 36 § avtalslagen, men några garantier för att säljaren kan återföra produktansvaret finns inte. Utskottet har därför den uppfattningen att säljarens intressen behöver tillgodoses på ett bättre sätt än genom den nuvarande jämkningsmöjligheten enligt

avtalslagen. I likhet med departementschefen anser utskottet att den frågan lämpligen kan lösas inom ramen lagstiftningsärendet rörande produktskadelagen. Utskottet konstaterar också att den i departementspromemorian föreslagna produktskadelagen innehåller en särskild bestämmelse om regressrätt. Regeln innebär att den som enligt konsumentköplagen eller konsumenttjänstlagen har utgivit ersättning för en produktskada har rätt att återfå ersättningen från en näringsidkare i ett tidigare led som är ersättningsskyldig till följd av produktskadelagen. Remissbehandlingen och regeringens ställningstagande till förslaget i promemorian bör inte föregripas, men utskottet vill understryka vikten av att frågan ägnas fortsatt uppmärksamhet.

På anförda skäl avstyrker utskottet bifall till motion L14 yrkande 3 och förordar att det i konsumentköplagen införs regler om säljarens ansvar för produktskador.

I motionerna 1989/90:L17 av Elisabeth Persson (vpk) och 1989/90:L19 av Elisabet Franzén och Kent Lundgren (båda mp) förs fram önskemål om utvidgning av säljarens ansvar för produktskador. Motionären i motion L17 framhåller att det i dag inte är ovanligt att det i ett hem finns föremål som för hushållsmedlemmarnas behov förhyrts eller innehas på grund av leasingkontrakt. Enligt motionären omfattar produktansvaret enligt den föreslagna konsumentköplagen inte sådan egendom, och de anser att ansvaret för produktskador bör omfatta all egendom i konsumentens hushåll som är avsedd för huvudsakligen enskilt ändamål och som köparen eller någon i hans hushåll har vårdnadsansvaret för, oavsett vem egendomen tillhör. I motionen yrkas (yrkande 1) att 31 § förslaget till konsumentköplag ändras i enlighet härmed.

I motion L19 (yrkande 3) yrkas att säljarens produktansvar skall omfatta även personskador samt långsiktiga skador på miljön och ekosystemet. Motionärerna hänvisar till vad som anförts i motionen till stöd för en utvidgning av felbegreppet, nämligen att det finns många produkter som är till salu och som kan medföra allvarliga skador på kort och lång sikt.

Som ovan redovisats innebär det inom justitiedepartementet utarbetade förslaget till produktskadelag att i första hand tillverkare och importörer skall bära det skadeståndsrättsliga ansvaret för bl.a. personskador som har orsakats av en produkt. Enligt utskottets mening talar helt övervägande skäl för att den rättsliga regleringen av ansvaret för personskador hör hemma i ett sådant sammanhang. Till skillnad från vad som är fallet då saksador uppkommer på egendom i konsumentens hem blir det nämligen ofta fråga om ganska komplicerade förhållanden när personskador uppstått till följd av skadebringande egenskaper hos en produkt. Härtill kommer att det knappast kan bli fråga om att inom ramen för ett köprättsligt regelsystem ålägga säljaren ett ansvar för andra personskador än de som drabbar hans medkontrahent och medlemmarna i dennes hushåll. I likhet med departementschefen anser utskottet därför att personskadefallen — såsom skett i konsumenttjänstlagen — bör lämnas utanför regleringen i konsumentköplagen. Utskottet kan således inte ställa sig bakom vad som i detta

hänseende anförs i motion L19. Inte heller kan utskottet dela motionärernas uppfattning att produktansvaret bör omfatta skador på miljön och ekosystemet. Utskottet har tidigare avstyrkt ett av samma motionärer framställt yrkande om att en vara skall anses felaktig om den orsakar skador av denna art. I linje med vad utskottet därvid framhållit ställer sig utskottet avvisande till tanken på en utvidgning av produktansvaret enligt konsumentköplagen. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till yrkande 3 i motion L19.

När det härfter gäller önskemålet i motion L17 kan utskottet inte finna annat än att det sett med allmänhetens ögon måste te sig svårförståeligt att endast egendom som tillhör konsumenten och hans hushållsmedlemmar skall kunna ersättas medan andra föremål som finns i hushållet och som de har ansvaret för skall falla utanför säljarens produktansvar. Den ekonomiska förlusten blir i princip densamma för hushållsgemenskapen, låt vara att vid hyrd och leasad egendom m.m. förlusten består i att konsumenten eller någon annan blir ersättningsskyldig för skadan gentemot egendomens ägare. Enligt utskottets mening finns det starka skäl för att produktansvaret enligt konsumentköplagen bör ha en sådan omfattning som förordas av motionären. En motsvarande utvidgning av det produktansvar som föreskrivs i konsumenttjänstlagen är motiverad. Hur säljarens ansvar för skador på annan än konsumenten och hushållsmedlemmarna tillhörig egendom bör utformas är emellertid en juridiskt-tekniskt komplicerad fråga. Av denna orsak är utskottet inte berett att förorda en omedelbar ändring av produktskadereglerna utan anser att spørsmålet om den lagtekniska lösningen bör bli föremål för närmare överväganden av regeringen. Vad utskottet sålunda anført med anledning av motion L17 yrkande 1 bör ges regeringen till känna.

Avbeställning

I 37 § förslaget till konsumentköplag finns regler om avbeställning. Om köparen avbeställer varan innan den har avlämnats skall säljaren inte ha rätt att hålla fast vid köpet och kräva full betalning. Säljaren har dock i sådant fall rätt till ersättning enligt bestämmelserna i 41 §. Sistnämnda lagrum innehåller i första stycket föreskrifter om skadestånd då säljaren häver köpet på grund av köparens dröjsmål med betalningen eller då köparen avbeställer varan. I dessa fall har säljaren rätt till ersättning för särskilda kostnader som han haft för att ingå och fullfölja avtalet till den del han inte kan tillgodogöra sig dessa på annat sätt (första stycket 1.). Han får också ersättning för särskilda kostnader till följd av hävningen eller avbeställningen (första stycket 2.) samt för förlust i övrigt med ett skäligt belopp (första stycket 3.). Sistnämnda regel innebär att ersättningen skall bestämmas så att den ger en viss kompensation för utebliven vinst. Hur stor denna kompensation blir kan variera från fall till fall och bero av om avtalet avsett tillverkning av en vara eller köp av en färdig produkt. Enligt propositionen bör ersättningen normalt inte motsvara hela det överskott som skulle uppstått för säljaren om köpet fullföljts (det s.k. positiva kontraktsin-

tresset). Enligt 41 § andra stycket får säljaren förbehålla sig en på förhand bestämd ersättning vid hävning eller avbeställning om den är skäligen med hänsyn till vad som normalt kan anses tillkomma en säljare som ersättning enligt första stycket.

I 41 § tredje stycket finns föreskrifter om undantag från säljarens ersättningsrätt. När köparen avbeställer varan innan säljaren har accepterat ett anbud från köparen föreligger inte någon rätt för säljaren att få ersättning av köparen. Detsamma gäller om köparen visar att dröjsmålet från hans sida eller avbeställningen beror på hinder som köparen skäligen inte kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Förslaget i propositionen att köparen skall ha en ovillkorlig rätt att avbeställa den köpta varan liksom också reglerna om ersättningen till säljaren vid avbeställning eller hävning kritiserats i flera motioner. I motion 1989/90:L14 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) hänvisas till att flera remissinstanser har framhållit att förslaget innebär ett avsteg från principen att avtal skall hållas. När det gäller ersättningsreglerna har enligt motionärerna fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet tagit avstånd från tanken att säljaren normalt inte skall vara berättigad till ersättning för hela sin förlust, inte ens i de fall han vidtagit alla åtgärder som ankommer på honom för att avtalet skall kunna fullgöras. Från fakultetsstyrelsen har även påpekats att inga kostnader på grund av oöverlagda köp bör få övervältras på andra konsumenter, något som dock blir fallet om säljaren inte får ut sin normala vinst. I anslutning härtill erinrar motionärerna om den allmänna huvudprincipen att skadestånd skall utgå för det positiva kontraktsintresset, dvs. att den som drabbas av ett avtalsbrott i princip skall försättas i samma ekonomiska situation som om avtalet hade fullföljts. På grund av det anförda yrkar motionärerna dels (yrkande 4) avslag på förslaget om köparens avbeställningsrätt, dels (yrkande 5) sådan ändring i lagförslaget att säljaren får rätt till ersättning för den vinst som han förlorar på grund av avbeställning eller på grund av hävning till följd av köparens dröjsmål.

Även i motion 1989/90:L16 av Ulla Orring m.fl. (fp) framhålls att köparens avbeställningsrätt bryter den grundläggande principen om att avtal skall hållas. Enligt motionärerna uppmuntrar avbeställningsrätten till oöverlagda köp, från vilka konsumenten lätt kan dra sig ur. Effekten härav blir ökade kostnader för säljaren, som kommer att övervältras på konsumentkollektivet i sin helhet. Motionärerna anser det sannolikt att den föreslagna ordningen också kan komma att framtvinga krav från handeln på stora handpenningar vid beställningsköp av dyrare varor, något som kommer att missgynna de konsumenter vilka inte utan vidare kan lämna förskott eller som inte är beredda att ta upp lån lång tid innan leveransen kan ske. Motionärerna påpekar också att ersättningsreglerna är komplicerade och kan ge upphov till åtskilliga tvister. Enligt motionärerna är de negativa konsekvenserna av avbeställningsrätten så stora för flertalet konsumenter att de inte kan uppvägas av de fördelar som vissa konsumenter kan få

genom den föreslagna ordningen. Motionärerna hänvisar härvidlag till att Konsumentvägledarnas förening varnat för att det är svårt att förutse nackdelarna för konsumenter och handeln. I motionen framhålls vidare att det finns betydande skillnader mellan konsumentköp och konsumenttjänster, varför det förhållandet att avbeställning tillåts i konsumenttjänstlagen inte utgör något argument för en avbeställningsrätt vid konsumentköp.

I motionen redovisas även ett uttalande av departementschefen om att tendensen i butikshandeln går mot ett generellt medgivande av öppet köp. Om handeln gör bedömningen att öppet köp är ett tänkbart förfarande även vid beställningsköp anser motionärerna att detta skulle vara en utmärkt konsumentpolitisk åtgärd. Enligt motionärerna kan det inte uteslutas att konsumentköplagen i stället för en regel om avbeställning bör tillföras en dispositiv regel om öppet köp och därmed ge handeln ett konkurrensmedel. Motionärerna yrkar att förslaget om avbeställningsrätt avslås (yrkande 3) samt att vad som anförts om öppet köp ges regeringen till känna (yrkande 4).

Också i motion 1989/90:L20 av Martin Olsson m.fl. (c) hänvisas till principen att avtal skall hållas och hävdas att det måste krävas starka skäl för ett avsteg från denna princip. Motionärerna ställer frågan om det verkligen finns ett tillräckligt brett konsumentintresse av att avtal generellt skall få brytas utan att förhållandena ändrats för den enskilde konsumenten så att denne saknar behov av varan eller att hans förutsättningar för finansiering av köpet ändrats. Enligt motionärerna kan den föreslagna ordningen leda till en inte önskvärd rättsutveckling där det ses som självklart att man som konsument skall kunna sluta avtal med näringsidkare utan att behöva respektera att avtalet skall hållas. Det finns också risker för att enskilda konsumenter inte gör tillräckliga överväganden innan avtal sluts. Motionärerna framhåller vidare att man måste se till de följder och svårigheter som en ovillkorlig avbeställningsrätt får för näringsidkarna och särskilt då för småföretagen. Sammanfattningsvis anser motionärerna att förslagets konsekvenser i förening med den omständigheten att förslaget bryter mot en grundläggande avtalsprincip medför att den ovillkorliga avbeställningsrätten bör utmönstras ur konsumentköplagen. Regeringen bör i stället skyndsamt lägga fram förslag till nya bestämmelser där avbeställningsrätten begränsas till fall då särskilda skäl föreligger såsom dödsfall inom familjen, skilsmässa, arbetslöshet, sjukdom eller andra omständigheter som avsevärt förändrat förutsättningarna för konsumenten. I motionen yrkas (yrkande 1) att propositionen avslås såvitt avser 37 § samt (yrkande 2) att riksdagen hos regeringen begär kompletterande förslag enligt vilket rätten för konsumenten att frånträda ett köp begränsas till fall då särskilda skäl föreligger.

I motion 1989/90:L15 av Allan Ekström (m) ansluter sig motionären till den kritik mot propositionen som framförts i motion L14. Härutöver har motionären invändningar mot regeln i 41 § tredje stycket i lagförslaget, enligt vilken säljaren helt saknar rätt till ersättning när varan avbeställs innan säljaren accepterat köparens anbud. Motionären påpekar att bestämmelsen innebär att köparens anbud inte är bindande

utan fritt kan återkallas till dess det accepterats och att förslaget därmed går stick i stäv med den hävdvunna löftesprincipen inom avtalsrätten. Motionären hänvisar till en av Tore Almén och Rudolf Eklund utgiven kommentar till avtalslagen, vari anföras att en viljeförklaring inte kan betecknas som ett anbud med mindre den är bindande. Att löftesprincipen gäller beror enligt kommentaren på att anbudstagarens benägenhet att underkasta anbudet en allvarlig prövning och eventuellt anta det måste öka om han inte riskerar att den fördel han därigenom tror sig vinna i sista stunden rycks undan honom genom en återkallelse. Motionären hävdar vidare att förslaget berövar köparen möjlighet att avge ett oåterkalleligt anbud i enlighet med vad som eljest gäller inom civilrätten. En konsekvens härav kan bli att säljaren tvingas begära betalning för olika förberedande åtgärder som han avser att vidta under acceptfristen. Motionären yrkar (yrkande 8) på anförda skäl att bestämmelsen i fråga utgår ur 41 § tredje stycket konsumentköplagen.

I motion 1989/90:L17 av Elisabeth Persson (vpk) tas upp en fråga om säljarens rätt till ersättning för förlust i övrigt enligt 41 § första stycket förslaget till konsumentköplag. Motionären kan inte godta att säljaren skall få ersättning för utebliven vinst vid en avbeställning. Däremot anser hon att säljarens särskilda kostnader skall kunna ersättas om de varit mer betydande. Motionären yrkar (yrkande 2) att skadestånd enligt 41 § första stycket 3. förslaget till konsumentköplag skall utgå endast om det föreligger särskilda skäl.

Utskottet vill för sin del framhålla att konsumenterna kan ha flera olika bevekelsegrunder för att vilja dra sig tillbaka från ett köp. En anledning kan vara att köparen i efterhand kommit underfund med att köpet var mindre välbetänt därför att han egentligen inte har något behov av varan eller att hans ekonomiska resurser inte räcker till betalningen. Självfallet är det angeläget att förhastade köp undviks i största möjliga utsträckning, och särskilt de konsumentupplysande organen har härvid en viktig uppgift att fylla. Det går emellertid inte att bortse från att det förekommer att konsumenter överilar sig och att det i en del sådana fall kan vara motiverat att de får frånträda köpeavtalet. I andra situationer kan det finnas ännu starkare skäl för att konsumenterna inte skall behöva fullfölja avtalet. Som berörs i motion L20 kan konsumentens förhållanden ha ändrats sedan avtalet ingicks. Sjukdom och arbetslöshet kan medföra att konsumentens ekonomi försämrats så att priset för varan inte kan betalas. Övåntade dödsfall i familjen kan leda till att köparen inte längre har behov av det köpta. Enligt utskottets mening har konsumenterna i fall av nu angiven natur ett berättigat intresse av att kunna dra sig ur en uppgjord affär.

Det anförda leder utskottet till att det nu bör införas en rätt till avbeställning vid konsumentköp. På det köprättsliga området har redan ett steg i den riktningen tagits genom det förslag till ny köplag som framlagts i proposition 1988/89:76 och som utskottet tillstyrker i betänkandet 1989/90:LU34. Köplagsförslaget innebär att köparen under vissa förutsättningar får avbeställa en vara som skall tillverkas eller

anskaffas särskilt för honom. En sådan mera begränsad avbeställningsrätt torde emellertid inte vara tillfyllest på konsumentområdet, utan andra lösningar måste hittas. En möjlighet kan vara att konsumenten i enlighet med tankegångarna i motion L20 får avbeställningsrätt då förutsättningarna för köpet ändrats. Som framhålls i propositionen är det emellertid knappast möjligt att hitta kriterier som på ett lämpligt och entydigt sätt fångar in just sådana fall men utesluter andra. En begränsning av avbeställningsrätten på det i motion L20 förordade sättet är således inte någon framkomlig väg. Inte heller torde det enligt utskottets mening finnas någon annan metod för att åstadkomma en meningsfull begränsning av avbeställningsrätten. Att konsumenten såsom föreslås i propositionen får avbeställa en vara oavsett anledningen synes därmed vara den enda tänkbara vägen. Det blir då nödvändigt att på konsumentköpsområdet göra ett avsteg från principen att avtal skall hållas. För en sådan lösning talar också att konsumenterna genom bestämmelserna i konsumenttjänstlagen redan tillerkänts en ovillkorlig avbeställningsrätt när det gäller tjänster. I och för sig kan det visserligen hävdas att skillnaderna mellan konsumentköp och konsumenttjänster är betydande. Vid tillverkningsavtal är dock, som utskottet tidigare påpekat, likheterna stora mellan köp och avtal som innefattar tjänster, och gränsdragningen mellan de avtal som faller under konsumenttjänstlagen och de som skall bedömas enligt konsumentköpsreglerna är beroende av vem som tillhandahåller materialet för tillverkningen av varan. Särskilda problem kan vidare uppkomma vid s.k. blandade avtal då näringsidkaren dels säljer en vara till konsumenten, dels åtar sig att utföra ett visst arbete på den. Att rätten till avbeställning i sådana fall skall bero på hur avtalet rättsligen etiketteras kan te sig svårförståeligt för den enskilde konsumenten.

Vad särskilt gäller den i motion L16 upptagna frågan om öppet köp vill utskottet i likhet med departementschefen framhålla att en lämplig reglering av möjligheterna till öppet köp i första hand bör komma till stånd genom förhandlingslösningar mellan konsumentverket och berörda näringslivsorganisationer med hänsyn till bl.a. förhållandena i skilda branscher.

Av de angivna skälen ställer sig utskottet bakom förslaget i propositionen att konsumenten bör ha en i princip ovillkorlig rätt att avbeställa ett köp. Om konsumenten skall ges en sådan avbeställningsrätt är det självfallet angeläget att regelsystemet utformas så att näringsidkaren inte drabbas av några förluster på grund av avbeställningen. Det är också viktigt att reglerna inte direkt uppmuntrar konsumenterna till oöverlagda köp. Näringsidkaren bör därför ha rätt till ersättning när avbeställning sker. Vid bestämmandet av ersättningsrättens omfattning måste emellertid en avvägning också ske mot konsumentens intresse av att kunna frigöra sig från köpeavtalet på rimliga ekonomiska villkor. Om konsumenten, såsom begärs i motion L14, skulle bli skyldig att ersätta näringsidkaren för hela den uteblivna vinsten eller det s.k. positiva kontraktsintresset skulle detta i stor utsträckning kunna förta det värde av beställningsrätten har för konsumenten. Syftet med en sådan regel är nämligen att köparen och säljaren skall försättas i

samma ekonomiska situation som om avtalet hade fullföljts, låt vara dock att köparen slipper betala för de kostnader näringsidkaren besparats genom att köpet inte fullföljts. Utskottet kan således inte finna att förslaget i motion L14 i denna del är någon lämplig lösning. Utskottet kan emellertid inte heller ställa sig bakom önskemålet i motion L17 att näringsidkaren över huvud taget inte skall få ersättning för utebliven vinst. En sådan ordning tillgodoser inte i erforderlig mån näringsidkarens intresse och kan dessutom medföra att de förluster som uppkommer vid avbeställningar i sin helhet övervältras på konsumentkollektivet. Enligt utskottets uppfattning får förslaget i propositionen såvitt gäller ersättningsrättens generella omfattning anses innebära en fullt godtagbar avvägning mellan de olika intressen som gör sig gällande i frågan.

Utskottets nu gjorda ställningstaganden innebär att utskottet förordar att de i propositionen föreslagna reglerna i 37 § och 41 § första och andra styckena om avbeställningsrätt och ersättning till säljaren vid avbeställning genomförs. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motionerna L14 yrkande 4, L16 yrkandena 3 och 4, L17 yrkande 2 samt L20 yrkandena 1 och 2.

Som redovisats ovan framförs i motion L15 invändningar mot den särskilda bestämmelsen om ersättning då avbeställning sker innan anbudet accepterats av näringsidkaren. Till skillnad från motionären anser utskottet emellertid inte att regeringens förslag i den delen innefattar något väsentligt avsteg från avtalsrättsliga grundprinciper. En huvudprincip inom avtalsrätten är visserligen att anbud som nått adressaten inte därefter kan återkallas, men en annan ordning kan följa av avtal eller handelsbruk liksom av själva anbudet och svaret på det (se Kurt Grönfors Avtalslagen, andra upplagan s 58). Det förhåller sig också så att anbudsgivare enligt 9 § avtalslagen har möjlighet att vid avgivande av ett anbud ange att det inte är bindande för honom. En sådan förklaring får den konsekvensen att meddelandet i sin helhet inte skall anses som ett bindande anbud utan blir att betrakta som en uppfordran till motparten att avge ett anbud av det innehåll som framgår av meddelandet. Vad som anförs i motionen ger utskottet således inte anledning att förorda ett frångående av regeringens förslag. Inte heller i övrigt kan utskottet finna att det föreligger några hinder mot att, såsom föreslagits i propositionen, ersättning till näringsidkaren skall utbetala när avbeställning sker före acceptfristens utgång. Utskottet tillstyrker sålunda propositionen även i denna del och avstyrker därmed bifall till motion L15 yrkande 8.

Förslaget i propositionen att reglerna om ersättning vid avbeställning också skall gälla då säljaren häver köpet på grund av konsumentens dröjsmål föranleder inte några erinringar från utskottets sida.

På grund av vad utskottet ovan anfört avstyrks också bifall till motion L14 yrkande 5.

Några lagregler som ger köparen rätt att vända sig mot någon annan än sin avtalspart, dvs. säljaren, med sina anspråk med anledning av ett fel i en köpt vara eller andra avtalsbrott finns inte i gällande rätt. Köparens möjligheter härvidlag är begränsade till fall då det föreligger någon form av åtagande från tillverkaren av varan eller från någon i tidigare säljled, exempelvis i form av en garanti.

I propositionen föreslås (46 §) att köparen i de fall säljaren är på obestånd, har upphört med sin näringsverksamhet eller inte kan anträffas skall ha rätt att rikta anspråk på grund av fel på varan mot en näringsidkare i tidigare säljled, som har överlåtit varan för vidareförsäljning. Den föreslagna rätten till s.k. direktkrav gäller mot alla i säljkedjan, alltså fr.o.m. tillverkaren t.o.m. den som levererat varan till köparens avtalspart. Även när anspråk riktas mot någon annan än köparens avtalspart räknas reklamationsfristen från det köparen mottog varan.

Den föreslagna rätten till direkttalan skall även gälla mot huvudmannen i ett kommissionsförhållande. Nuvarande regler i lagen (1914:45) om kommission, handelsagentur och handelsresande utgör emellertid ett hinder mot sådan talan, och i propositionen föreslås att kommissionslagen ändras så att hindret undanröjs.

I motion 1989/90:L14 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) yrkas (yrkande 6) avslag på förslaget om direkttalan. Motionärerna åberopar att flera remissinstanser framhållit att förslaget i propositionen är oklart och att frågor står obesvarade. Motionärerna påpekar också att det — med den föreslagna ordningen i fråga om reklamation — i de bakre säljleden kommer att råda osäkerhet om när deras ansvar för en produkt upphör, eftersom ansvarstiden blir beroende av hur länge varan befinner sig hos olika näringsidkare innan den slutligen förvärfvas av konsumenten. Sammanfattningsvis anser motionärerna att någon möjlighet till direkttalan inte bör öppnas. I konsekvens härmed yrkas (yrkande 7) i motionen avslag på förslaget om ändring i kommissionslagen.

I motion 1989/90:L16 av Ulla Orring m.fl. (fp) framhålls att det i och för sig är rimligt att en möjlighet till direkttalan införs. Enligt motionärerna bör dock av rättssäkerhetsskäl köparen i första hand vända sig mot den näringsidkare som levererat varan till köparens avtalspart och därefter — om de i lagrummet angivna omständigheterna föreligger också beträffande denne leverantör — mot närmast föregående led i säljkedjan samt sedan vidare i turordning mot nästa led. Motionärerna yrkar (yrkande 5) att 46 § förslaget till konsumentköplag ändras i enlighet med det anförda.

Som framhålls av departementschefen förekommer situationer där köparens befogenheter att framställa krav på grund av fel i den köpta varan är utan något värde för honom därför att hans avtalspart, säljaren, inte kan nås eller är försatt i en sådan ekonomisk situation att han inte kan tillgodose köparens rättmätiga krav. Utskottet anser därför att det finns starka skäl för en reglering som innebär att den

nuvarande bristen i köparens skydd blir botad. Med anledning av vad som anförs i motion L14 vill utskottet understryka att det på grund av den i propositionen föreslagna ordningen endast i undantagsfall blir aktuellt att köparen kan vända sig mot någon i ett tidigare säljled. Det krävs sålunda vid direkttalan inte blott att säljaren råkat i svårigheter. För att en näringsidkare i ett bakre led skall kunna hållas ansvarig måste — som närmare framgår av propositionen — felet i varan ha förelegat redan när han sålde den. Direkttalan mot en näringsidkare i bakre led förutsätter också att han har överlåtit varan för vidareförsäljning. De av motionärerna uttryckta farhågorna för att problem skall uppkomma för säljarens leverantörer får därför anses betydligt överdrivna. Enligt utskottets mening bör således en möjlighet till direkttalan införas, och utskottet avstyrker därmed bifall till motion L14 yrkandena 6 och 7.

Vad härefter gäller förslaget i motion L16 vill utskottet påpeka att det för den enskilde köparen oftast torde vara förhållandevis enkelt att ta reda på vem som tillverkat varan eller vem som står som generalagent. Det kan däremot vara betydligt svårare för honom att få kännedom om vem som är säljarens närmaste leverantör och särskilt då i de fall säljaren inte kan anträffas för att lämna upplysningar i saken. En ytterligare omständighet som också måste vägas in i sammanhanget är att mera tidskrävande efterforskningar från köparens sida kan leda till att fristen för hans rätt att komma med anspråk på grund av ett fel kan ha löpt ut när han äntligen hittar den mot vilken kraven i första hand skall riktas. Med hänsyn till det sagda skulle enligt utskottets mening en skyldighet för köparen att iaktta en viss turordning urholka det skydd som möjligheten till direkttalan är avsedd att ge. På anförda skäl avstyrker utskottet bifall till motion L16 yrkande 5.

Utskottets nu gjorda ställningstaganden innebär att utskottet förordar att 46 § konsumentköplagen får den av regeringen föreslagna lydelsen. Utskottet tillstyrker också att kommissionslagen ändras på sätt som föreslagits i propositionen.

Övriga frågor rörande konsumentköp

I motion 1989/90:L907 av Kjell Ericsson (c) framhålls att det trots olika åtgärder på konsumentskyddsområdet alltjämt finns visa brister. En fråga som konsumenter ställer sig är enligt motionären varför köpekontrakt m.m. får innehålla finstilt och för många svårbegriplig text särskilt när det gäller för konsumenten negativa villkor. Motionären anser att för konsumenten viktig information bör utformas så att den blir mer begriplig och klarare faller konsumenten i ögonen. I motionen begärs ett tillkännagivande om en översyn med syfte att konsumenten skall garanteras lättillgänglig information.

Med anledning av vad som anförs i motionen vill utskottet erinra om att den föreslagna konsumentköplagen innehåller en uttömmande reglering för konsumentköpen. Redan häri ligger ett värde för konsumenterna som till skillnad mot nuvarande förhållanden i fortsättning-

en i en enda lag kan få upplysningar om vad som gäller vid konsumentköp. Reglerna i den nya lagen har dessutom utformats så att den skall vara så lättläst som möjligt för den enskilde konsumenten. Det sagda innebär givetvis inte att man kan bortse från de svårigheter som i enskilda fall kan uppstå för konsumenterna på grund av finstiltta eller eljest svårlästa villkor i köpekontrakt m.m. Som framhålls i propositionen har konsumentverket en betydelsefull roll när den nya konsumentköplagen införs, och verkets medverkan krävs bl.a. när det gäller information om de nya reglerna och säkerligen vid förhandlingar om avtalsvillkor m.m. Utskottet utgår från att konsumentverket härvid uppmärksammar det problem som tagits upp i motionen och försöker få till stånd en ordning som medger att konsumenterna kan sätta sig in i de olika villkor som gäller vid ett köp. Med hänsyn till att den nu föreslagna lagstiftningen kommer att få stor betydelse för konsumenterna vill utskottet vidare understryka vikten av att allmänheten ges en bred och fullgod information om innebörden av de nya reglerna. Något särskilt tillkännagivande i frågorna från riksdagens sida är emellertid inte erforderligt. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motion L907.

Utöver vad utskottet i det föregående anfört föranleder förslaget till ny konsumentköplag och den föreslagna ändringen i kommissionslagen inte några uttalanden från utskottets sida.

Ändringar i konsumenttjänstlagen

Som tidigare redovisats föreslås i proposition 1989/90:89 att konsumenttjänstlagen ändras i några avseenden. En ändring avser näringsidkarens skadeståndsskyldighet och har behandlats i ett föregående avsnitt. Härjämte innebär propositionen att vissa bestämmelser i konsumenttjänstlagen förtydligas och anpassas till den nya köplagstiftningen. De sistnämnda förslagen föranleder inte några erinringar från utskottets sida, och utskottet tillstyrker att de genomförs.

I proposition 1989/90:77 läggs fram förslag till lagstiftning som i huvudsak tar sikte på småhusförvärv. Lagstiftningen berör bl.a. jordabalken och konsumenttjänstlagen. De föreslagna ändringarna i jordabalken behandlas, som tidigare nämnts, av utskottet i betänkandet 1989/90:LU36. Beträffande konsumenttjänstlagen föreslås att det nuvarande undantaget från lagens tillämpningsområde för arbeten som avser uppförande av byggnad för bostadsändamål skall tas bort. De tvingande reglerna i konsumenttjänstlagen kommer därmed att gälla vid småhusentreprenader. I de fall konsumenten tillförsäkras ett sådant garanti-, försäkrings- och avtalsskydd som ställs som villkor för statlig bostadsfinansiering skall dock avtal om avsteg från den tvingande regleringen kunna träffas. Vidare föreslås ändringar i ytterligare några av konsumenttjänstlagens bestämmelser. Ändringarna berör bl.a. näringsidkarens marknadsföringsansvar och innebär att hans strikta ansvar för uppgifter som lämnats av andra än honom själv — efter mönster av förslaget till konsumentköplag — begränsas till fall då han känt till eller borde ha känt till uppgifterna.

I motion 1989/90:L13 av Carl Frick (mp) kritiseras förslagen i propositionen när det gäller konsumenters förvärv av småhus. Motionären framhåller att en fastighet bör vara byggd på ett sådant sätt och vara i sådant skick att den är väl lämpad för boende under fastighetens hela livstid. Han hänvisar också till vad som anförs i motion 1989/90:L18 om att säljaren skall ha ett strikt produktansvar som sträcker sig över gränsen för varans tekniska livslängd som den har angivits vid köpet. Enligt motionären bör samma princip gälla vid uppförande av nya småhus. I motionen yrkas, såvitt nu är i fråga, avslag på de föreslagna ändringarna i konsumenttjänstlagen när det gäller konsumentköp av småhus (yrkande 1 delvis) och begärs nytt förslag till lagstiftning (yrkande 3 delvis).

Motionären riktar samma kritik mot de i propositionen föreslagna ändringarna i jordabalken, vilka främst är av betydelse för köparna av färdigbyggda småhus. Dessa delar av yrkandena 1 och 3 i motionen behandlas i betänkandet 1989/90:LU36.

Utskottet vill understryka att de föreslagna ändringarna av konsumenttjänstlagen tillsammans med de förslag till ändringar i jordabalken som framläggs i propositionen utgör ett led i strävandena att stärka konsumenternas ställning på småhusmarknaden. Som utskottet konstaterar i betänkandet 1989/90:LU36 saknas för närvarande lagregler till skydd för konsumenterna vid småhusentreprenader. Den konsument som låter uppföra ett bostadshus kan dock erhålla ett tillfredsställande skydd inom ramen för det statliga bostadsfinansieringssystemet. Detta konsumentskydd omfattar dock inte hela småhusproduktionen och utanför skyddet faller alla frifinansierade permanentbostäder och alla fritidshus. Om konsumenttjänstlagen i enlighet med förslaget i propositionen blir tillämplig vid småhusentreprenader kommer den skillnad i konsumentskyddet som i dag finns för olika konsumenter att i väsentlig mån försvinna. Ett tillgodoseende av motionärens förslag skulle däremot medföra att dessa skillnader kom att bestå under kanske mycket lång tid framöver eftersom den begärda utbyggnaden av näringsidkarens ansvar — om den över huvud taget är realistisk — i vart fall inte torde kunna genomföras utan betydande tidsutdräkt och avsevärda kostnader och svårigheter. Ett sådant steg är utskottet inte berett att förorda, och utskottet avstyrker följaktligen bifall till motion L13 i förevarande delar.

Som tidigare nämnts innebär propositionen att konsumenttjänstlagens regler i sin helhet skall bli tillämpliga vid småhusentreprenader. Enligt 42—44 §§ konsumenttjänstlagen har konsumenten en i princip ovillkorlig rätt att avbeställa tjänsten innan den slutförts. Avbeställs tjänsten har näringsidkaren rätt till ersättning för utfört arbete och för förluster som han gör på grund av att han inrättat sig efter uppdraget. Regeln innebär bl.a. att näringsidkaren får tillgodoräkna sig vinst på den del av arbetet som redan utförts och vinsten på eventuellt nödvändiga avslutningsarbeten. Någon rätt till ersättning för den vinst han därutöver skulle ha gjort om avtalet fullföljts har han dock inte (ersättning för det positiva kontraktsintresset). Har näringsidkaren på

grund av avtalet om den tjänst som sedermera avbeställts varit tvungen att avböja andra uppdrag och går han till följd härav miste om inkomst har han däremot rätt till ersättning för detta inkomstbortfall.

I motion 1989/90:L10 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) anför motionärerna att de i huvudsak biträder regeringens förslag rörande konsumentskyddet vid småhusentreprenader men att de finner det olämpligt att konsumenten får möjlighet att avbeställa en entreprenad utan att näringsidkaren har rätt till ersättning för det positiva kontraktsintresset, dvs. för den vinst han förlorar på grund av avbeställningen. I motionen hävdas att förslaget i denna del innebär ett avsteg från principen att avtal skall hållas och att den som bryter ett avtal skall utge full ersättning. Enligt motionärerna torde denna princip ha stark förankring i det allmänna rättsmedvetandet. I motionen yrkas att riksdagen beslutar att en näringsidkare skall ha rätt till ersättning för vinst som han förlorar på grund av avbeställning från köparens sida.

Liknande synpunkter framförs i motion 1989/90:L11 av Ulla Orring m.fl. (fp). Motionärerna anser att propositionen innehåller en välkommen förstärkning av konsumentskyddet vid entreprenadavtal för småhus men att konsumenttjänstlagens regler om konsumentens rätt till avbeställning inte bör göras tillämpliga vid småhusentreprenader. Enligt motionärerna är konsumenttjänstlagen främst tillkommen för att reglera näringsidkares tjänster på varor som ägs av konsumenten. Beställningar av småhusentreprenader är dock inte jämförbara med flertalet andra tjänster som omfattas av konsumenttjänstlagen, och behovet av en avbeställningsrätt är därför, menar motionärerna, i det fallet väsentligt mindre. Enligt motionärernas uppfattning torde de konsumenter som missgynnas av en avbeställningsrätt vara fler än de som skulle dra fördel av systemet. Motionärerna hänvisar också till vad de anför i motion 1989/90:L16 om att en generell avbeställningsrätt vid konsumentköp skulle strida mot principen att ingångna avtal skall hållas. Motionärerna yrkar att riksdagen avslår förslaget att konsumenttjänstlagens regel om avbeställningsrätt skall tillämpas när konsumenter förvärvar småhus från näringsidkare genom entreprenadavtal.

Utskottet erinrar om att riksdagen i samband med införandet av konsumenttjänstlagen behandlade en motion vari framfördes önskemål om att vid avbeställning av tjänster ersättning skulle kunna utgå också för det positiva kontraktsintresset. I sitt av riksdagen godkända betänkande LU 1984/85:42 framhöll lagutskottet att det är av stor betydelse för konsumenten att han har möjlighet att avbeställa en tjänst innan den slutförts. Principen att avtal skall hållas kan alltså, menade utskottet, inte upprätthållas fullt ut på konsumenttjänstområdet. Enligt utskottet borde konsumenten således få frigöra sig från avtalet oavsett vilka skäl han kan ha härför. Om konsumenten har en i princip ovillkorlig avbeställningsrätt är det, fortsatte utskottet, självfallet angeläget att reglerna utformas så att näringsidkaren inte drabbas av några förluster på grund av en avbeställning. Utskottet ansåg emellertid att en skyldighet för konsumenten att ersätta näringsidkaren för det positiva kontraktsintresset skulle i stor utsträckning kunna förta det värde en möjlighet att avbeställa tjänsten bör ha för konsumenten. En sådan

regel skulle nämligen i praktiken innebära att näringsidkaren och konsumenten försattes i samma ekonomiska situation som om avtalet fullföljts, låt vara att konsumenten dock skulle slippa betala för de kostnader som näringsidkaren besparats genom avbeställningen. Att näringsidkaren skulle ha rätt till full ersättning för det positiva kontraktssintresset torde, enligt vad utskottet anförde, inte heller motsvara vad som då i många fall tillämpades när en konsument avbeställde en tjänst.

Sett från både konsumentens och näringsidkarens synpunkt finns det inte några avgörande skillnader mellan avtal om arbeten som avser nyproduktion av bostadshus och avtal om sådana andra byggnadsarbeten som redan omfattas av konsumenttjänstlagen. Vad som år 1985 anfördes som skäl för konsumentens avbeställningsrätt gör sig därför enligt utskottets uppfattning gällande också vid avbeställning av tjänster som avser uppförande av småhus. I sammanhanget vill utskottet även framhålla att småhusentreprenader endast i undantagsfall torde komma att avbeställas. En konsument, som förvärvat en tomt och ångrar sig sedan han träffat avtal med en näringsidkare om att denne skall uppföra ett småhus på tomten, torde nämligen, som departementschefen påpekar, normalt försöka hitta en spekulant som är villig att överta hans rättigheter och skyldigheter enligt avtalet. Med hänsyn till det anförda anser utskottet att det saknas anledning att vid småhusentreprenader frånta konsumenten avbeställningsrätten. I linje med utskottets i det föregående gjorda ställningstagande till frågan om näringsidkarens rätt till ersättning vid konsumentköp och utskottets inställning till spörsmålet år 1985 finns det inte heller skäl för att ge näringsidkaren kompensation för hela den uteblivna vinsten. Utskottet avstyrker således bifall till motionerna L10 och L11 och tillstyrker bifall till propositionen i motsvarande del.

Utöver det anförda föranleder förslaget i proposition 1989/90:77 inte några uttalanden från utskottets sida. Utskottet tillstyrker således att förslaget genomförs. De i proposition 1989/90:77 och proposition 1989/90:89 föreslagna ändringarna i konsumenttjänstlagen bör sammanföras till ett lagförslag.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *avslag på proposition 1989/90:89*
att riksdagen avslår motion 1989/90:L15 yrkande 1 och motion 1989/90:L18,

res. 1 (mp)

2. beträffande *sakrättsligt skydd*
att riksdagen avslår motion 1989/90:L16 yrkande 1,

res. 2 (m, fp, c)

3. beträffande *förmedlarens ansvar*
att riksdagen med avslag på motion 1989/90:L15 yrkande 2 antar det i proposition 1989/90:89 framlagda förslaget till konsumentköplag såvitt avser 1 §,

res. 3 (m, fp, c)

4. beträffande *gränsdragningen mellan egenföretagare och konsument*

att riksdagen avslår motion 1988/89:L706 yrkande 3,
res. 4 (c)

5. beträffande *fel i form av miljöskador m.m.*

att riksdagen avslår motion 1989/90:L19 yrkande 2,
res. 5 (mp)

6. beträffande *vara som sålts i befintligt skick*

att riksdagen med avslag på motion 1989/90:L14 yrkande 8 och motion 1989/90:L15 yrkande 7 antar 17 § i regeringens förslag till konsumentköplag,

res. 6 (m)

7. beträffande *tidpunkten för felbedömningen*

att riksdagen avslår motion 1989/90:L14 yrkande 9,

8. beträffande *reklamation*

att riksdagen *dels* antar 23 och 24 §§ i regeringens förslag till konsumentköplag, *dels* med anledning av motion 1989/90:L21 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om preskriptionstidens längd,

9. beträffande *rätt till hävning vid säljarens dröjsmål*

att riksdagen med avslag på motion 1989/90:L15 yrkande 6 antar 13 § i regeringens förslag till konsumentköplag,

res. 7 (en m)

10. beträffande *säljarens skadeståndsansvar*

att riksdagen *dels* med bifall till proposition 1989/90:89 och med avslag på motion 1989/90:L14 yrkande 2 antar 31 § i det i bilaga 2 intagna förslaget till lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716), *dels* med bifall till motion 1989/90:L15 yrkande 5 och med avslag på motion 1989/90:L14 yrkande 1, motion 1989/90:L15 yrkandena 3 och 4 samt motion 1989/90:L16 yrkande 2 antar 32 § i regeringens förslag till konsumentköplag med den ändringen att i lagrummet införs ett nytt, tredje stycke med följande lydelse:

Säljaren och köparen kan träffa avtal om att ersättning enligt första eller andra stycket inte skall omfatta förlust i näringsverksamhet.,

res. 8 (m)

res. 9 (fp, c)

11. beträffande *produktskadelag*

att riksdagen avslår motion 1989/90:L19 yrkande 1,
res. 10 (mp)

12. beträffande *produktansvaret i konsumentköplagen*

att riksdagen *dels* med avslag på motion 1989/90:L14 yrkande 3 och motion 1989/90:L19 yrkande 3 antar 31 § i regeringens förslag till konsumentköplag, *dels* med anledning av motion 1989/90:L17 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om en utvidgning av produktansvaret,

res. 11 (mp)

13. beträffande *rätt till avbeställning i konsumentköplagen*
att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:89 i denna del
och med avslag på motion 1989/90:L14 yrkande 4, motion
1989/90:L16 yrkandena 3 och 4 och motion 1989/90:L20 godkän-
ner vad utskottet anfört,

res. 12 (m)

res. 13 (fp)

res. 14 (c)

14. beträffande *ersättning vid avbeställning och hävning*
att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:89 i denna del
och med avslag på motion 1989/90:L14 yrkande 5, motion
1989/90:L15 yrkande 8 och motion 1989/90:L17 yrkande 2 god-
känner vad utskottet anfört,

res. 15 (m) - villk. 12

res. 16 (fp) - villk. 13

res. 17 (c) - villk. 14

res. 18 (vpk)

15. beträffande *lagbestämmelserna om avbeställning och ersät-
ning*
att riksdagen antar 37 och 41 §§ regeringens förslag till konsu-
mentköplag,

res. 19 (m) - villk. 12 och 15

res. 20 (fp) - villk. 13

res. 21 (c) - villk. 14

res. 22 (vpk) - villk. 18

16. beträffande *anspråk mot näringsidkare i tidigare säljled*
att riksdagen med avslag på motion 1989/90:L14 yrkandena 6
och 7 samt motion 1989/90:L16 yrkande 5 *dels* antar 46 § i
regeringens förslag till konsumentköplag, *dels* antar det i propo-
sition 1989/90:89 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen
(1914:45) om kommission, handelsagentur och handelsresande,

res. 23 (m)

res. 24 (fp, c)

17. beträffande *konsumentköplagen i övrigt*
att riksdagen antar regeringens förslag till konsumentköplag i
den mån det inte omfattas av vad utskottet hemställt under
mom. 3, 6, 8—10, 12, 15 och 16 med den ändringen att i 3 § i
lagförslaget införs ett nytt, tredje stycke med följande lydelse:

Första stycket gäller inte heller vid köp av gas, som levereras i ledning,
om de allmänna avtalsvillkor som tillämpas vid sådana leveranser har
godkänts av konsumentverket.,

18. beträffande *utformningen av köpekontrakt m.m.*
att riksdagen avslår motion 1989/90:L907,

19. beträffande *avslag på proposition 1989/90:77 såvitt avser
ändring i konsumenttjänstlagen*

att riksdagen avslår motion 1989/90:L13 yrkande 1 i denna del
och yrkande 3 i denna del,

res. 25 (mp)

20. beträffande *avbeställningsrätt vid småhusentreprenader*
att riksdagen avslår motion 1989/90:L10 och motion
1989/90:L11,

res. 26 (m)

res. 27 (fp, c)

21. beträffande *ändringar i konsumenttjänstlagen*
att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:77 och proposi-
tion 1989/90:89 antar det i bilaga 2 intagna förslaget till lag om
ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716) i den mån det inte
omfattas av vad utskottet hemställt under mom. 10.

Stockholm den 8 maj 1990

På lagutskottets vägnar

Rolf Dahlberg

Närvarande: Rolf Dahlberg (m), Lennart Andersson (s), Owe And-
réasson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inger Hestvik (s),
Allan Ekström (m), Bengt Kronblad (s), Gunnar Thollander (s), Ewy
Möller (m), Bengt Harding Olson (fp), Elisabeth Persson (vpk), Elisa-
bet Franzén (mp), Anita Jönsson (s), Maj-Inger Klingvall (s), Karin
Starrin (c) och Sven-Åke Nygårds (s).

Reservationer

1. Avslag på proposition 1989/90:89 (mom. 1)

Elisabet Franzén (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "I linje"
och slutar med "i propositionen" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening finns det fog för den kritik som förs fram i
motion L18 om att skyddet enligt den föreslagna konsumentköplagen
inte är tillräckligt långtgående. I en tid av pågående ekologiska kata-
strofer måste en lagstiftning på området sättas in i ett ekologiskt
perspektiv så att förhållandet mellan konsument och säljare kan präg-
las av ett ömsesidigt långsiktigt ansvarstagande. Enligt utskottets me-
ning måste säljaren åläggas ett långtgående ansvar för produkterna,
vilket i princip skall gälla under produkternas hela livslängd samt
också innefatta ansvar för återvinning och avfallshantering av den
slutanvända produkten. Vidare anser utskottet att konsumenterna skall
ha rätt att före köpet få del av produktspecifikation och livscykelssi-
fikation. En sådan produktspecifikation bör innehålla egenskaps- och
funktionsbeskrivning, tillverkningsmetodsbeskrivning och kontrollme-
todsbeskrivning. En livscykelsspecifikation skall, som namnet antyder,

tala om hur man väntar sig att den process som man har startat genom att tillverka varan skall utveckla sig till dess varan är uttjänt och inte längre kan återbrukas. En ny konsumentköplag bör också stadga att farliga produkter skall förses med skyddsföreskrifter samt att det för varje saluförd produkt skall finnas en registrerad produktansvarig person.

Med det anförda har utskottet angivit vilka principer som bör gälla till skydd för konsumenterna och de ekologiska systemen i en konsumentköplag. Den nu föreliggande propositionen tillgodoser inte dessa krav och den bör därför avslås. Regeringen bör i stället få i uppdrag att återkomma med förslag till ny konsumentköplag, som bygger på ovan förordade principer.

dels att utskottets hemställan under moment 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande avslag på proposition 1989/90:89*

att riksdagen *dels* med bifall till motion 1989/90:L15 yrkande 1 och motion 1989/90:L18 yrkande 1 avslår proposition 1989/90:89, *dels* med bifall till motion 1989/90:L18 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till kända vad utskottet anför.

2. Sakrättsligt skydd (mom. 2)

Rolf Dahlberg (m), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Allan Ekström (m), Ewy Möller (m), Bengt Harding Olson (fp) och Karin Starrin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet erinrar" och på s. 12 slutar med "motion L16" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att motionsyrkanden med begäran om en översyn av de sakrättsliga reglerna om köparens skydd mot säljarens borgenärer har prövats av riksdagen vid ett flertal tillfällen. Senast behandlades frågan av lagutskottet i april 1990 med anledning av en motion i ämnet. I en gemensam borgerlig reservation till betänkandet 1989/90:LU27 framhölls att frågan om att ersätta den nuvarande lösöreköpslagen med en mera tidsenlig och för köparen användbar reglering har fått förnyad aktualitet genom regeringens proposition om ny konsumentköplag. Reservanterna underströk att ett fasthållande av traditionsprincipen vid konsumentköp utgör ett incitament för en sådan modernisering av lösöreköpslagen. En undersökning av vilka möjligheter som i det hänseendet står till buds borde därför enligt reservanternas mening komma till stånd. Med hänsyn till att de flesta konsumenterna saknar kännedom om kravet på besittningsöverföring ville reservanterna också starkt understryka vikten av att konsumenterna får information om de risker de löper när den betalda varan lämnas kvar hos säljaren och om vilka åtgärder de bör vidta för att hindra rättsförluster. Om riksdagen antar regeringens förslag om ny konsumentköplag är det därför, framhöll reservanterna, ytterst angeläget att ett aktivt informationsarbete på området kommer till stånd.

Utskottet kan för sin del helt instämma i de synpunkter som kom till uttryck i den nu redovisade reservationen. Uppfattningen ligger också helt i linje med tankegångarna i motion L16. Vad utskottet sålunda anfört om sakrättsligt skydd bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *sakrättsligt skydd*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:L16 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Förmedlarens ansvar (mom. 3)

Rolf Dahlberg (m), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Allan Ekström (m), Ewy Möller (m), Bengt Harding Olson (fp) och Karin Starrin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Som framhålls" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Som framgår av det i motion L15 angivna exemplet rörande auktionsverksamhet kan auktionisten — med den föreslagna bestämmelsen om förmedlarens ansvar — drabbas av ett långtgående skadeståndsansvar för fel som han inte rimligen kunnat förutse. Att ålägga en auktionist ett sådant skadeståndsansvar framstår enligt utskottets mening som oskäligt betungande.

Även för förmedlingsaffärer i allmänhet anser utskottet att förslaget kan ifrågasättas. Det skärpta ansvaret medför avsevärt ökad risk för förmedlaren även om denne har regressrätt mot säljaren. Det kan nämligen visa sig att ett regresskrav inte kan tillgodoses därför att säljaren saknar pengar eller inte kan anträffas. Detta förhållande kommer sannolikt att få till följd att möjligheterna för en säljare att anlita förmedlare för olika affärer minskar, eller i vart fall kommer det att bli dyrare för säljaren eftersom förmedlaren kan antas ta ut högre provision.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att den ökade trygghet som den föreslagna ordningen skulle innebära för konsumenten inte uppväger de nackdelar som kan uppstå för förmedlare och förmedlingsaffärer. Utskottet avstyrker därför propositionen i denna del och tillstyrker således bifall till motion L15 yrkande 2.

dels att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *förmedlarens ansvar*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:L15 yrkande 2 antar det i proposition 1989/90:89 framlagda förslaget till konsumentköplag såvitt avser 1 § med den ändringen att andra meningen i lagrummets andra stycke utgår.

4. Gränsdragningen mellan egenföretagare och konsument (mom. 4)

1989/90:LU35

Martin Olsson och Karin Starrin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet vill" och på s. 14 slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill erinra om att med uttrycket näringsidkare i förslaget till konsumentköplag liksom i den lagstiftning som redan gäller på konsumentskyddsområdet avses den som i sin yrkesmässiga verksamhet säljer varor till eller utför tjänster åt en konsument. Att fastslå när någon är näringsidkare torde inte medföra några problem. När det däremot gäller att avgöra om andra parten skall betraktas som konsument eller ej kan det i vissa fall uppstå gränsdragningsproblem, nämligen när konsumenten är egen företagare och hans inköp lika gärna kan gälla honom som privatperson eller honom i hans egenskap av företagare. Det utslagsgivande för om en privatperson är konsument är nämligen huruvida hans syfte är att tillgodose ett huvudsakligen enskilt ändamål. Under förarbetena till konsumenttjänstlagen (prop. 1984/85:110) anförde departementschefen som exempel på fall då den lagen inte skulle vara tillämplig att en droskägare beställer ett reparationsarbete på en bil som han använder i rörelsen men också i mindre omfattning som privatbil. Konsumenttjänstlagen är däremot tillämplig om en näringsidkare tillfälligtvis lånar en familjemedlems privatbil för att använda den i rörelsen och i samband därmed beställer en reparation.

Att det också i en mångfald andra situationer kan uppkomma gränsdragningssvårigheter torde vara uppenbart, och i motionen har givits flera belysande exempel. Det framstår därför som viktigt att lagstiftningen utformas så att tillämpningsproblem inte behöver uppstå. En annan fråga som är mer angelägen är huruvida inte åtminstone enmansföretagen i flertalet affärstransaktioner är i behov av samma skydd som lagstiftningen ger dem som är konsument. En egenföretagare är exempelvis inte starkare i ett avtalsförhållande som gäller ett köp eller en tjänst för hans företag än om motsvarande köp eller tjänst gäller honom eller hans familjemedlemmar som privatpersoner. Det anförda talar för att särskilt egenföretagarna i huvudsak bör omfattas av reglerna i konsumentskyddslagstiftningen med hänsyn till dessa regleras syfte att skydda den svagare parten i ett avtalsförhållande.

Utskottet ansluter sig således till den uppfattning som framförs i motion L706 att frågan om gränsdragningen mellan egenföretagare och konsument i den konsumenträttsliga lagstiftningen bör bli föremål för översyn. Därvid bör som nämnts gränsdragningsproblemen övervägas liksom också egenföretagarnas behov av skydd i de fall då deras ställning är jämförlig med konsumenternas. I sammanhanget bör även prövas om en utvidgning av tillämpningsområdet för de skyddande reglerna bör begränsas till egenföretagare som driver sin verksamhet i eller i anslutning till hemmet eller om också andra egenföretagare och

vissa småföretag bör omfattas av bestämmelserna. Vad utskottet anfört med anledning av motion L706 yrkande 3 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 4 bort ha följande lydelse:

4. *beträffande gränsdragningen mellan egenföretagare och konsument*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:L706 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Fel i form av miljöskador m.m. (mom. 5)

Elisabet Franzén (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Vad härefter" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Vad härefter angår önskemålet i motion L19 delar utskottet motionärernas uppfattning att de i förslaget till konsumentköplag intagna felreglerna inte kan anses vara tillfyllest. Som framhålls av motionärerna har många varor som saluförs sådana egenskaper att de inte bara är skadliga för människor och konsumenternas egendom utan också kan ge varaktiga skador på ekosystemet och på miljön. De för omgivningen skadebringande egenskaperna kan framträda när produkten tillverkas, när den används eller när den kasserats. Enligt utskottets mening är det ett viktigt konsumentskyddsintresse att produkter med sådana egenskaper inte tillhandahålls på marknaden och att om de ändå saluförts konsumenten som köpt den farliga varan kan återställa den till leverantören. En lämplig ordning är därför att felbegreppet i konsumentköplagen får omfatta också egenskaper hos en vara som är skadliga för ekosystemet och miljön. Regeringen bör således snarast för riksdagen framlägga förslag till ändring i konsumentköplagen som innefattar en utvidgning av felbegreppet i enlighet med vad som nu sagts. Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen med bifall till motion L19 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 5 bort ha följande lydelse:

5. *beträffande fel i form av miljöskador m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:L19 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Vara som sålts i befintligt skick (mom. 6)

Rolf Dahlberg, Allan Ekström och Ewy Möller (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "I enlighet" och på s. 18 slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

I enlighet med vad utskottet tidigare uttalat är det angeläget att reglerna om konsumentköp i största möjliga utsträckning stämmer överens med vad som gäller vid andra köp. Den föreslagna bestämmelsen om befintligt skick avviker dock från den allmänna köplagen genom att den ej upprätthåller den allmänna köplagens krav på att varan för att vara behäftad med fel måste vara i *väsentligt* sämre skick

än köparen med fog kunnat förutsätta. Utskottet, som konstaterar att denna avvikelse inte förelåg enligt konsumentköpsutredningens förslag, kan svårligen inse motivet för avvikelsen. Några skäl härför redovisas betecknande nog inte heller i propositionen. Enligt utskottets mening är det ägnat att skapa förvirring och rättsosäkerhet om olika krav ställs i köplagen och i konsumentköplagen för att en vara som sålts i befintligt skick skall anses felaktig. Utskottet anser därför att den förevarande bestämmelsen i 17 § konsumentköplagen bör ändras så att den bringas i överensstämmelse med köplagsförslaget. Utskottet tillstyrker således bifall till motionerna L14 yrkande 8 och L15 yrkande 7.

dels att utskottets hemställan under moment 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *vara som sålts i befintligt skick*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:L14 yrkande 8 och 1989/90:L15 yrkande 7 antar 17 § i regeringens förslag till konsumentköplag med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 3 såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse.

7. Rätt till hävning vid säljarens dröjsmål (mom. 9)

Allan Ekström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Som utskottet" och på s. 22 slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Som utskottet redan tidigare framhållit talar starka skäl för att de indispositiva bestämmelserna i konsumentköplagen om möjligt bör stämma överens med reglerna i den allmänna köplagen, så mycket mera som köplagen i sin tur är uttryck för allmänt erkända rättsgrundsatser med räckvidd inom hela civilrättens område. Det förtjänar också att framhållas att köplagens ändamål är att fördela risken för inträffandet av olika händelser mellan säljaren och köparen och att ju fler risker som läggs på säljaren desto högre blir självfallet det pris som varan kommer att betinga.

Enligt gällande köprätt och förslaget till ny gemensam nordisk köplag (prop. 1988/89:76 och bet. 1989/90:LU34) krävs för hävning — den strängaste påföljden av alla — att säljaren insåg eller borde ha insett dröjsmålets konsekvenser för köparen (synbarhets- eller insiktsrekvisitet). I förslaget till ny konsumentköplag har emellertid detta rekvisit slopats. Som åberopas i motion L15 kan detta leda till att objektivt sett obetydliga förseningar kan utlösa hävning. Typiskt sett medför leverans av en bil en eller annan dag efter avtalad tid inte någon särskild olägenhet för köparen. Annorlunda är det — som framhålls i motionen — om köparen avsett att anträda en semesterresa just den avtalade leveransdagen. Frågan är då, enligt motionären, om det kan begäras av köparen att han påtalar just detta för säljaren ("jag behöver bilen just på leveransdagen med hänsyn till en semesterresa") för att äga frigöra sig från avtalet. Enligt motionären kan ett sådant krav på köparen synas närmast självklart vid jämförelse med de ekonomiska konsekvenser som dröjsmålet i annat fall får för säljaren

och i sista hand för hela köparkollektivet. Enligt propositionen är ett dylikt krav emellertid för strängt för köparen. Motionärens slutsats blir därför att förslaget även här är alltför enögt för att antagas. Utskottet instämmer i motionärens bedömning och vill tillägga att det är ägnat att förvåna att propositionen icke närmare berör vad detta generella gynnande av konsumenten innebär med avseende å prisnivån för olika slags varor.

På grund av det anförda ansluter sig utskottet till uppfattningen i motion L15 att 13 § konsumentköplagen bör utformas efter mönster av motsvarande regel i den allmänna köplagen. Yrkande 6 i motionen tillstyrks följaktligen.

dels att utskottets hemställan under moment 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *rätt till hävning vid säljarens dröjsmål*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:15 yrkande 6 antar 13 § i regeringens förslag till konsumentköplag med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 3 såsom *Reservantiens förslag* betecknade lydelse.

8. Säljarens skadeståndsansvar (mom. 10)

Rolf Dahlberg, Allan Ekström och Ewy Möller (samtliga m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "När det" och på s. 26 slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

När det gäller omfattningen av säljarens skadeståndsskyldighet vill utskottet framhålla att det i och för sig är angeläget att förbättra konsumentens ställning. Enligt utskottets mening kan det dock ifrågasättas om det skadeståndsrättsliga skyddsnätet för köparna bör vara så omfattande som föreslås i propositionen. Ett sådant skadeståndsansvar måste enligt utskottets mening vara ägnat att fördyra varorna i allmänhet och således drabba konsumentkollektivet i stort.

Utskottet vill särskilt ifrågasätta om det är skäligt att köparen skall ha ersättning med fullt belopp för täckningsköp och förlorad arbetsförtjänst. I dessa fall föreligger också praktiska svårigheter att fastställa ersättningens storlek. Det kan exempelvis vid täckningsköp vara vanskligt att i efterhand avgöra om en inhandlad ersättningsvara är likvärdig eller håller högre kvalitet än den reklamerade varan. Enligt utskottets mening är en viss skönsmässig uppskattning av skadeståndet motiverad i dessa fall. Denna uppfattning gör sig än mer gällande i fråga om följd förluster. För sådana förluster anser utskottet definitivt att utrymme bör ges för modifiering av ersättningsanspråken med hänsyn till skäligheten.

Slutsatsen av det anförda blir att det enligt utskottets mening finns starka skäl att begränsa säljarens skadeståndsskyldighet genom att införa ett skälighetskriterium vid fastställande av skadestånd enligt konsumentköplagen på grund av säljarens dröjsmål eller fel i varan. För att uppnå överensstämmelse mellan konsumentköplagen och konsumenttjänstlagen bör en ändring av samma innebörd göras även i sistnämnda lag. Lagtekniskt bör detta ske genom att det i de aktuella bestämmel-

serna anges att skadeståndet skall omfatta *skälig* ersättning för de olika slagen av förlust. Utskottets nu gjorda ställningstagande innebär att utskottet tillstyrker bifall till motion L14 yrkandena 1 och 2. Härigenom tillgodoses till viss del även syftet med motion L15 yrkandena 3 och 4 samt motion L16 yrkande 2.

dels att utskottets hemställan under moment 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *säljarens skadeståndsansvar*

att riksdagen *dels* med bifall till motion 1989/90:L14 yrkande 2 och med anledning av proposition 1989/90:89 antar 31 § i det i bilaga 2 intagna förslaget till lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716) med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 3 såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse, *dels* med bifall till motion 1989/90:L14 yrkande 1 och motion 1989/90:L15 yrkande 5 och med anledning av motion 1989/90:L15 yrkandena 3 och 4 samt motion 1989/90:L16 yrkande 2 antar 32 § i regeringens förslag till konsumentköplag med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 3 såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse.

9. Säljarens skadeståndsansvar (mom. 10)

Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Bengt Harding Olson (fp) och Karin Starrin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "När det" och på s. 27 slutar med "helt tillgodoses" bort ha följande lydelse:

När det gäller omfattningen av skadeståndsskyldigheten innebär förslaget i propositionen att säljaren skall ersätta köparens samtliga förluster, dvs. inte bara köparens direkta utgifter utan även inkomstförlust, prisskillnad för täckningsköp och "annan förlust". Säljaren skall inte kunna friskriva sig från detta skadeståndsansvar.

Enligt utskottets mening innebär varje skadeståndsmöjlighet en osäkerhetsfaktor för säljaren som han prismässigt försöker skydda sig mot. En omsorgsfull säljare torde i och för sig kunna överblicka en köpares direkta utgifter och kostnaderna för täckningsköp. Däremot torde det vara betydligt svårare för säljaren att förutse vilka kostnader han kan åsamkas för att täcka köparens inkomstförlust och "andra förluster". Enligt utskottets mening talar allt för att skadeståndsskyldigheten i sistnämnda fall medför att säljare på förhand kraftigt höjer priserna för att gardera sig mot oväntade utgifter. Sådana prishöjningar kommer att drabba konsumenterna som kollektiv. Mot denna bakgrund anser utskottet att det starkt kan ifrågasättas om dessa försämringar för konsumentkollektivet uppvägs av de förbättringar som sker för den enskilde konsumenten. Vid en samlad bedömning finner utskottet att så inte är fallet. Det bör därför införas en möjlighet för säljare att avtala bort skadeståndsskyldigheten för inkomstförluster och andra förluster. Genom en sådan ordning ges också den enskilde konsumenten möjlighet att välja mellan att betala ett högre pris och därigenom

helförsäkra sig eller att betala ett lägre pris och i stället ta vissa risker. Skadeståndsskyldighetens omfattning kommer då att bli ett avtalsvillkor bland andra som säljaren får konkurrera med på marknaden.

Utskottets ställningstagande innebär att utskottet tillstyrker bifall till motion L16 yrkande 2. Härigenom tillgodoses till viss del även syftet med motion L14 yrkande 1 och motion L15 yrkandena 3 och 4. Yrkande 5 i motion L15 blir helt tillgodosett med den ovan förordade lösningen.

dels att utskottets hemställan under moment 10 bort ha följande lydelse:

10. *beträffande säljarens skadeståndsansvar*

att riksdagen *dels* med bifall till proposition 1989/90:89 och med avslag på motion 1989/90:L14 yrkande 2 antar 31 § i det i bilaga 2 intagna förslaget till lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716), *dels* med bifall till motion 1989/90:L16 yrkande 2 och med anledning av motion 1989/90:L14 yrkande 1 och motion 1989/90:L15 yrkandena 3—5 antar 32 § i regeringens förslag till konsumentköplag med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 3 såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse.

10. Produktskadelag (mom. 11)

Elisabet Franzén (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Som utskottet" och slutar med "motion L19" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna påpekar finns det ett nära samband mellan köprätten och frågan om ett allmänt produktskadeansvar. Det är därför angeläget att reglerna i en produktskadelag från början nära samordnas med bestämmelserna i en ny köplag och en ny konsumentköplag. Vid behandlingen av regeringens förslag till ny köplag (se bet. 1989/90:34) understryker utskottet också att det skulle ha varit av värde om regeringen kunnat framlägga ett förslag till produktskadelag i sådan tid att det kunnat behandlas i riksdagen samtidigt med reformerna på köprättens område och kunnat träda i kraft samtidigt med dessa. Utskottet kan dock konstatera att något förslag till produktskadelag ännu inte framlagts. Mot den bakgrunden finns det i och för sig starka skäl för att ett genomförande av förslagen till ny köplag och ny konsumentköplag bör anstå i avvaktan på resultatet av det arbete med en produktskadelag som pågår inom justitiedepartementet. Utskottet har dock stannat för att riksdagen nu bör anta lagförslagen för att en angelägen reform av köprätten inte skall försinkas. Det är emellertid då betydelsefullt att regeringen redan under hösten 1990 framlägger ett förslag till produktskadelag. Riksdagen får nämligen därmed möjlighet att innan köplagarna träder i kraft göra de justeringar i lagarna som kan behövas för att den erforderliga samordningen med produktansva-

ret skall kunna åstadkommas. Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen med bifall till motion L19 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *produktskadelag*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:L19 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Produktansvaret i konsumentköplagen (mom. 12)

Elisabet Franzén (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Som ovan" och på s. 31 slutar med "motion L19" bort ha följande lydelse:

Som framhålls av motionärerna har många varor som saluförs sådana egenskaper att de inte bara kan orsaka skador på konsumenternas egendom utan också är skadliga för människor och kan ge varaktiga skador på ekosystemet och på miljön. Med hänsyn härtill anser utskottet att det i propositionen föreslagna produktansvaret vid konsumentköp inte är tillräckligt utan en utvidgning av det bör ske i enlighet med önskemålet i motion L19. Regeringen bör därför snarast framlägga förslag till ändring i konsumentköplagen som tillgodoser de i motionen anförda synpunkterna. Det anförda bör ges regeringen till känna. I avvaktan på ett förslag till lagändring bör 31 § i regeringens förslag till konsumentköplag kunna antas.

dels att utskottets hemställan under moment 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *produktansvaret i konsumentköplagen*

att riksdagen *dels* med avslag på motion 1989/90:L14 yrkande 3 antar 31 § i regeringens förslag till konsumentköplag, *dels* med bifall till motion 1989/90:L17 yrkande 1 och motion 1989/90:L19 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om utvidgningar av produktansvaret.

12. Rätt till avbeställning i konsumentköplagen (mom. 13)

Rolf Dahlberg, Allan Ekström och Ewy Möller (samtliga m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Utskottet vill" och på s. 36 slutar med "och 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill för sin del framhålla att förslaget om en generell möjlighet för konsumenten att avbeställa en vara innebär en nyhet som den svenska köprättsliga lagstiftningen hittills stått främmande inför. Varken 1905 års allmänna köplag eller den nu gällande konsumentköplagen innehåller sålunda några bestämmelser om avbeställning. Enligt förslaget till ny allmän köplag skall köparen visserligen ha möjlighet att under vissa förutsättningar avbeställa en vara som skall

tillverkas eller skaffas särskilt för honom, varvid säljaren har rätt till skadestånd enligt de allmänna skadeståndsreglerna. Den avbeställningsrätt som nu föreslås i konsumentköplagen är emellertid någonting annat och innebär en i princip ovillkorlig rätt för konsumenten att avbeställa en vara innan den har avlämnats.

Förslaget i propositionen har i nu berörd del kritiserats av flera remissinstanser. Sålunda har framhållits att förslaget innefattar ett avsteg från den grundläggande principen att avtal skall hållas. Kritik har under remissbehandlingen också riktats mot de ersättningsregler som propositionen innehåller, och som bl.a. innebär att säljaren inte normalt, inte ens då han vidtagit alla de åtgärder som ankommer på honom för att avtalet skall kunna fullgöras, är berättigad till ersättning för hela sin förlust. Följden av detta avsteg från vad som i övrigt gäller på skadeståndsrättens område blir, har det påpekats, att kostnaderna för oöverlagda köp i stället kommer att övervältras på andra konsumenter.

Enligt utskottets uppfattning är den kritik som — i såväl motionerna L14, L16 och L20 som av remissorganen — riktats mot nu förevarande del av förslaget till ny konsumentköplag berättigad. Förslaget bör därför i denna del inte genomföras.

Vad särskilt gäller den i motion L16 upptagna frågan om öppet köp vill utskottet i likhet med departementschefen framhålla att en lämplig reglering av möjligheterna till öppet köp i första hand bör komma till stånd genom förhandlingslösningar mellan konsumentverket och berörda näringslivsorganisationer med hänsyn till bl.a. förhållandena i skilda branscher.

Utskottets ställningstagande innebär att utskottet tillstyrker motionerna L14 yrkande 4, L16 yrkande 3 och L20 yrkande 1 samt avstyrker bifall till motionerna L16 yrkande 4 och L20 yrkande 2. I enlighet härmed bör 37 § utgå ur förslaget till konsumentköplag och 41 § ändras så att den endast gäller vid hävning på grund av dröjsmål från köparens sida.

dels att utskottets hemställan under moment 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *rätt till avbeställning i konsumentköplagen*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:L14 yrkande 4, motion 1989/90:L16 yrkande 3 och motion 1989/90:L20 yrkande 1 samt med avslag på proposition 1989/90:89 i denna del, motion 1989/90:L16 yrkande 4 och motion 1989/90:L20 yrkande 2 godkänner vad utskottet anfört.

13. Rätt till avbeställning i konsumentköplagen (mom. 13)

Ulla Orring och Bengt Harding Olson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Utskottet vill" och på s. 36 slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill för sin del fästa uppmärksamhet på att förslaget om en generell möjlighet för konsumenten att avbeställa en vara innebär en nyhet som den svenska köprättsliga lagstiftningen hittills stått främmande inför. Varken 1905 års allmänna köplag eller den nu gällande konsumentköplagen innehåller sålunda några bestämmelser om avbeställning. Enligt förslaget till ny allmän köplag skall köparen visserligen ha möjlighet att under vissa förutsättningar avbeställa en vara som skall tillverkas eller skaffas särskilt för honom, varvid säljaren har rätt till skadestånd enligt de allmänna skadestandsreglerna. Den avbeställningsrätt som nu föreslås i konsumentköplagen är emellertid mycket mera långtgående och innebär en i princip ovillkorlig rätt för konsumenten att avbeställa en vara innan den har avlämnats. Avsikten är vidare att parterna — till skillnad från vad som föreslås gälla enligt den allmänna köplagen — inte heller skall få möjlighet att genom avtal sätta avbeställningsrätten ur kraft.

Som framhålls i motion L16 bryter förslaget om avbeställningsrätt i konsumentköplagen mot den grundläggande civilrättsliga principen att ingångna avtal skall hållas, eftersom köparen även utan någon godtagbar anledning får rätt att i stort sett påföljdsfritt dra sig ur ett ingånget köpeavtal. I likhet med motionärerna anser utskottet att en sådan ordning kommer att leda till ett ökat antal oöverlagda köp. De kostnader som en oinskränkt avbeställningsrätt åsamkar säljarna kommer emellertid i förlängningen att drabba konsumentkollektivet som helhet i form av högre priser, krav på stora handpenningar, säkerheter vid köp av kapitalvaror m.m. Enligt utskottets uppfattning kan det inte anses försvarbart att på detta sätt försämra villkoren för den helt dominerande andelen konsumenter som planerar sina köp med omsorg och är beredda att ta ansvar för sitt handlande.

Utskottet avvisar således tanken på en i princip ovillkorlig avbeställningsrätt för konsumenten. Utskottet vill i stället förorda en annan lösning på problemet och tar därvid som utgångspunkt vad föredragande statsrådet i propositionen anför om att tendensen i butikshandeln går mot att generellt medge öppet köp. Från konsumentskyddssynpunkt är ett öppet köp väl så förmånligt som ett köp som kan frånträdas genom avbeställning. Ett utbyggt system med öppet köp i butikshandeln skulle dessutom vara principiellt invändningsfritt, eftersom det bygger på frivilligt åtagande av säljaren efter en sedvanlig kostnads/intäktsanalys. Mycket talar således för att konsumentköplagen, i stället för en regel om avbeställningsrätt, skall ha en regel om öppet köp efter mönster i den nuvarande köplagen. En sådan regel skulle vara dispositiv och utgöra ett konkurrensmedel bland andra. Som påtalas i motion L16 finns det inte heller något som hindrar en säljare från att tillämpa avbeställningsrätt som ett avtalsvillkor utan att det regleras i lag.

På grund av det anförda bör den del av förslaget till ny konsumentköplag som avser rätt till avbeställning inte genomföras. Riksdagen bör i stället anmoda regeringen att återkomma med ett nytt förslag, där utskottets nu redovisade synpunkter beaktas. Utskottets ställningstagande innebär att utskottet tillstyrker bifall till motion L16 yrkandena 3

och 4, motion L14 yrkande 4 och motion L20 yrkande 1 samt avstyrker bifall till motion L20 yrkande 2. Således bör 37 § förslaget till konsumentköplag utgå.

I enlighet med det anförda påkallar yrkande 5 i motion L14 och yrkande 8 i motion L15 om ersättning till säljaren vid avbeställning inte någon åtgärd från riksdagens sida. I linje med vad utskottet ovan uttalat avstyrker utskottet bifall till motion L17 yrkande 2.

Förslaget i propositionen såvitt gäller ersättning till säljaren vid hävning på grund av köparens dröjsmål föranleder inte några erinringar från utskottet. Med den ändring som påkallas av att avbeställningsrätten utgår ur förslaget till konsumentköplag bör således 41 § i lagförslaget kunna godtas.

dels att utskottets hemställan under moment 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *rätt till avbeställning i konsumentköplagen*
att riksdagen *dels* med bifall till motion 1989/90:L14 yrkande 4, motion 1989/90:L16 yrkande 3 och motion 1989/90:L20 yrkande 1 samt med avslag på proposition 1989/90:89 i denna del godkänner vad utskottet anfört, *dels* med bifall till motion 1989/90:L16 yrkande 4 och med avslag på motion 1989/90:L20 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Rätt till avbeställning i konsumentköplagen (mom. 13)

Martin Olsson och Karin Starrin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Utskottet vill" och på s. 36 slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

I propositionen föreslås en generell möjlighet för konsumenten att avbeställa en vara innan den levererats. Detta innebär en nyhet som den svenska köprättsliga lagstiftningen hittills stått främmande inför. Varken 1905 års allmänna köplag eller den nu gällande konsumentköplagen innehåller sålunda några bestämmelser om avbeställning. Enligt förslaget till ny allmän köplag skall köparen visserligen ha möjlighet att under vissa förutsättningar avbeställa en vara som skall tillverkas eller skaffas särskilt för honom, varvid säljaren har rätt till skadestånd enligt de allmänna skadestandsreglerna. Den avbeställningsrätt som nu föreslås i konsumentköplagen är emellertid någonting annat och innebär en i princip ovillkorlig rätt för konsumenten att avbeställa en vara innan den har avlämnats.

En reformering av konsumentköprätten måste ofrånkomligen innefatta en avvägning mellan näringsidkarens och konsumentens motstående intressen. När det gäller frågan om avbeställningsrätt vill utskottet emellertid, i likhet med motionärerna i motion L20, starkt understryka värdet av att principen om att avtal inte ensidigt får brytas upprätthålls i lagstiftningen. Att avtal skall hållas är en rättslig grund-

princip, som har djup förankring i det allmänna rättsmedvetandet. Mycket starka skäl fordras för ett frångående av denna princip. Härvid måste beaktas att en oinskränkt avbeställningsrätt kan leda dels till att enskilda i egenskap av konsument inte gör tillräckligt noggranna överväganden innan avtal undertecknas, dels till att respekten för ingångna avtal starkt begränsas. En icke önskvärd rättsutveckling kan på så sätt uppstå. Man bör vidare noga se till de följder och praktiska svårigheter för särskilt de mindre näringsidkarna som en generell avbeställningsrätt kan ge upphov till. Det finns även risk för att onödiga tvister kan uppkomma. De ersättningsregler som föreslås vid avbeställning förmår vidare inte att kompensera säljaren för de kostnader och olägenheter som uppstår för honom.

Sammantaget finner utskottet att övervägande skäl talar emot införandet av en ovillkorlig avbeställningsrätt för konsumenten. Förslaget till ny konsumentköplag bör därför i denna del inte genomföras. Riksdagen bör i stället anmoda regeringen att återkomma med ett nytt förslag innebärande att rätten för en konsument att frånträda ett köpeavtal begränsas till fall då särskilda skäl föreligger. Sådana särskilda skäl kan exempelvis vara dödsfall inom familjen, skilsmässa, arbetslöshet, sjukdom eller andra förhållanden som avsevärt ändrat förutsättningarna för konsumenten.

Utskottets ställningstagande innebär att utskottet tillstyrker motion L20 yrkandena 1 och 2, motion L14 yrkande 4 och motion L16 yrkande 3 och avstyrker bifall till motion L16 yrkande 4. Således bör 37 § i förslaget till konsumentköplag utgå.

I enlighet med det anförda påkallar yrkandena 5 i motion L14 och 8 i L15 om ersättning till säljaren vid avbeställning inte någon åtgärd från riksdagens sida. I linje med vad utskottet ovan uttalat avstyrker utskottet bifall till motion L17 yrkande 2.

Förslaget i propositionen såvitt gäller ersättning till säljaren vid hävning på grund av köparens dröjsmål föranleder inte några erinringar från utskottet. Med den ändring som påkallas av att avbeställningsrätten utgår ur förslaget till konsumentköplag bör således 41 § i lagförslaget kunna godtas.

dels att utskottets hemställan under moment 13 bort ha följande lydelse:

13. *beträffande rätt till avbeställning i konsumentköplagen*

att riksdagen *dels* med bifall till motion 1989/90:L14 yrkande 4, motion 1989/90:L16 yrkande 3 och motion 1989/90:L20 yrkande 1 samt med avslag på proposition 1989/90:89 i denna del godkänner vad utskottet anför, *dels* med bifall till motion 1989/90:L20 yrkande 2 och med avslag på motion 1989/90:L16 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Under förutsättning av bifall till reservation 12

Rolf Dahlberg, Allan Ekström och Ewy Möller (samtliga m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar med "Som redovisats" och slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående ställt sig avvisande till att en avbeställningsrätt införs vid konsumentköp. Ställningstagandet innebär att någon ändring av bestämmelsen rörande ersättning vid avbeställning före acceptfristens utgång i enlighet med önskemålet i motion L15 yrkande 8 inte är påkallad.

Om avbeställning inte tillåts uppkommer frågan vilken ersättning säljaren skall vara berättigad till när han tvingas häva köpet på grund av dröjsmål från köparens sida. Förslaget i propositionen innebär som tidigare nämnts att säljaren i detta fall endast skall få kompensation för en del av sin uteblivna vinst. Enligt utskottets mening är detta inte en rimlig ordning. Att säljaren inte skulle ha rätt till ersättning för hela den vinst som han går miste om på grund av köparens avtalsbrott strider helt mot sedvanliga principer på köprättens område och leder obönhörligen till att säljarens kostnader övervältras på hela konsumentkollektivet i form av ökade priser på varor och tjänster. En annan nackdel med regeringens förslag i denna del är att det direkt uppmuntrar köparen till avtalsbrott genom att han skall slippa betala säljarens vinst. Det bör också framhållas att det inte kan vara något konsumentskyddsintresse att köparen skall besparas de ekonomiska konsekvenserna av ett avtalsbrott. Utskottet kan därför helt ansluta sig till uppfattningen i motion L14 att säljaren skall vara berättigad till ersättning för det s.k. positiva kontraktsintresset. 41 § första stycket i förslaget till konsumentköplag bör således ändras så att det i punkt 3 anges att ersättning skall utgå för utebliven vinst. Ställningstagandet innebär att utskottet tillstyrker bifall till motion L14 yrkande 5 i denna del och avstyrker bifall till motion L17 yrkande 2.

dels att utskottets hemställan under moment 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *ersättning vid avbeställning och hävning*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:L14 yrkande 5 och proposition 1989/90:89 i denna del samt med avslag på motion 1989/90:L15 yrkande 8 och motion 1989/90:L17 yrkande 2 godkänner vad utskottet anfört.

16. Ersättning vid avbeställning och hävning (mom. 14)

1989/90:LU35

Under förutsättning av bifall till reservation 13

Ulla Orring och Bengt Harding Olson (båda fp) anser att utskottets hemställan under moment 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *ersättning vid avbeställning och hävning*
att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:89 i denna del och med avslag på motion 1989/90:L14 yrkande 5, motion 1989/90:L15 yrkande 8 och motion 1989/90:L17 yrkande 2 godkänner vad utskottet anfört.

17. Ersättning vid avbeställning och hävning (mom. 14)

Under förutsättning av bifall till reservation 14

Martin Olsson och Karin Starrin (båda c) anser att utskottets hemställan under moment 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *ersättning vid avbeställning och hävning*
att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:89 i denna del och med avslag på motion 1989/90:L14 yrkande 5, motion 1989/90:L15 yrkande 8 och motion 1989/90:L17 yrkande 2 godkänner vad utskottet anfört.

18. Ersättning vid avbeställning och hävning (mom. 14)

Elisabeth Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 35 börjar med "Av de" och på s. 36 slutar med "och 2" bort ha följande lydelse:

Av de angivna skälen ställer sig utskottet bakom förslaget i propositionen att konsumenten bör ha en i princip ovillkorlig rätt att avbeställa ett köp. Om konsumenten skall ges en sådan rätt bör regelsystemet utformas så att näringsidkaren inte drabbas av oskäligen förluster på grund av avbeställningen. Det är också viktigt att reglerna inte direkt uppmuntrar konsumenterna till oöverlagda köp. Näringsidkaren bör därför ha rätt till viss ersättning när avbeställning sker. Vid bestämmandet av ersättningsbeloppets storlek måste emellertid en avvägning ske mot konsumentens intresse av att kunna frigöra sig från köpeavtalet på rimliga ekonomiska villkor. Att, som föreslås i motion L14, låta konsumenten bli ersättningskyldig för hela den uteblivna vinsten för näringsidkaren skulle enligt utskottets mening uppenbarligen föra alltför långt. Emellertid är även de ersättningsregler som föreslås i propositionen mycket förmånliga för näringsidkaren. Utskottet kan i och för sig godta att näringsidkaren skall få ersättning för sina särskilda kostnader i samband med försäljningen, om dessa kostnader varit mer betydande. Däremot anser utskottet, i likhet med motionären i motion L17, att den vinst som säljaren går miste om på grund av en

avbeställning inte till någon del skall behöva ersättas av konsumenten. Skulle det vara fallet riskerar avbeställningsrätten att urholkas och att inte ge det skydd för konsumenten som den föreslagna nya konsumentköplagen syftar till.

Den del av förslaget till ny konsumentköplag som avser rätt till ersättning vid avbeställning och hävning bör ändras i enlighet med det anförda. Utskottets ställningstagande innebär att utskottet tillstyrker motion L17 yrkande 2 samt avstyrker motion L14 yrkande 5.

dels att utskottets hemställan under moment 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *ersättning vid avbeställning och hävning*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:L17 yrkande 2 och med anledning av proposition 1989/90:89 i denna del samt med avslag på motion 1989/90:L14 yrkande 5 och motion 1989/90:L15 yrkande 8 godkänner vad utskottet anfört.

19. Lagbestämmelserna om avbeställning och ersättning (mom. 15)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 12 och 15

Rolf Dahlberg, Allan Ekström och Ewy Möller (samtliga m) anser att utskottets hemställan under moment 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *lagbestämmelserna om avbeställning och ersättning*
att riksdagen *dels* avslår 37 § i regeringens förslag till konsumentköplag samt beslutar att 38—40 och 42—47 §§ skall betecknas 37—39 och 41—46 §§ *dels* antar 41 § i regeringens förslag till konsumentköplag med den ändringen att lagrummet betecknas 40 § och erhåller i bilaga 3 såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse.

20. Lagbestämmelserna om avbeställning och ersättning (mom. 15)

Under förutsättning av bifall till reservation 13

Ulla Orring och Bengt Harding Olson (båda fp) anser att utskottets hemställan under moment 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *lagbestämmelserna om avbeställning och ersättning*
att riksdagen *dels* avslår 37 § i regeringens förslag till konsumentköplag samt beslutar att 38—40 och 42—47 §§ skall betecknas 37—39 och 41—46 §§ *dels* antar 41 § i regeringens förslag till konsumentköplag med den ändringen att lagrummet betecknas 40 § och erhåller i bilaga 3 såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse.

21. Lagbestämmelserna om avbeställning och ersättning (mom. 15)

1989/90:LU35

Under förutsättning av bifall till reservation 14

Martin Olsson och Karin Starrin (båda c) anser att utskottets hemställan under moment 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *lagbestämmelserna om avbeställning och ersättning*

att riksdagen *dels* avslår 37 § i regeringens förslag till konsumentköplag samt beslutar att 38—40 och 42—47 §§ skall betecknas 37—39 och 41—46 §§ *dels* antar 41 § i regeringens förslag till konsumentköplag med den ändringen att lagrummet betecknas 40 § och erhåller i bilaga 3 såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse.

22. Lagbestämmelserna om avbeställning och ersättning (mom. 15)

Under förutsättning av bifall till reservation 18

Elisabeth Persson (vpk) anser att utskottets hemställan under moment 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *lagbestämmelserna om avbeställning och ersättning*

att riksdagen antar 37 och 41 §§ i regeringens förslag till konsumentköplag med den ändringen att 41 § första stycket punkt 3 utgår.

23. Anspråk mot näringsidkare i tidigare säljled (mom. 16)

Rolf Dahlberg, Allan Ekström och Ewy Möller (samtliga m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 37 som börjar med "Som framhålls" och på s. 38 slutar med "i propositionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan för sin del ansluta sig till den kritik mot förslaget om direkttalan som framförts i motion L14 och även av flera av remissinstanserna. Utskottet vill också framhålla att en i princip obegränsad möjlighet att hänföra ansvaret för fel i en vara till tidigare säljled inte är förenlig med det i andra sammanhang upprätthållna kravet på säkerhet i den allmänna omsättningen. På anförda skäl anser utskottet att någon möjlighet till direkttalan över huvud taget inte bör öppnas i konsumentköplagen. I konsekvens härmed bör inte heller förslaget till ändring i lagen om kommission, handelsagentur och handelsresande genomföras. Utskottet tillstyrker således motion L14 yrkandena 6 och 7 och avstyrker följaktligen bifall till propositionen i nu behandlade delar. Utskottet avstyrker även bifall till motion L16 yrkande 5.

dels att utskottets hemställan under moment 16 bort ha följande lydelse:

1989/90:LU35

16. beträffande *anspråk mot näringsidkare i tidigare säljled* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:L14 yrkandena 6 och 7 och med avslag på motion 1989/90:L16 yrkande 5 *dels* avslår 46 § i regeringens förslag till konsumentköplag samt beslutar att 47 § i regeringens lagförslag skall betecknas som 46 §, *dels* avslår det i proposition 1989/90:89 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1914:45) om kommission, handelsagentur och handelsresande.

24. Anspråk mot näringsidkare i tidigare säljled (mom. 16)

Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Bengt Harding Olson (fp) och Karin Starrin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar med "Vad härefter" och slutar med "i propositionen" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det i och för sig värdefullt att det öppnas en möjlighet för konsumenten att kunna vända sig till bakre säljled om köparens avtalspart inte kan nås eller är på obestånd. När det gäller den närmare utformningen av denna regel vill utskottet emellertid ansluta sig till den kritik mot förslaget som framförs i motion L16. Utskottet finner det således inte rimligt och inte heller förenligt med rättssäkerhetens krav att köparen efter eget godtycke skall kunna vända sig till vem som helst i tidigare säljled. Regeln bör därför utformas så att konsumenten beträffande ersättningsanspråk i första hand skall vara hänvisad till det senaste försäljningsledet, i andra hand till det näst senaste försäljningsledet osv.

Utskottet tillstyrker således motion L16 yrkande 5 om att den ifrågavarande bestämmelsen, 46 §, i förslaget till ny konsumentköplag ändras i enlighet med det anförda. Utskottet avstyrker därmed bifall till motion L14 yrkandena 6 och 7.

dels att utskottets hemställan under moment 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *anspråk mot näringsidkare i tidigare säljled* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:L16 yrkande 5 och med avslag på motion 1989/90:L14 yrkandena 6 och 7 *dels* antar 46 § i regeringens förslag till konsumentköplag med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 3 såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse, *dels* antar det i proposition 1989/90:89 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1914:45) om kommission, handelsagentur och handelsresande.

25. Avslag på proposition 1989/90:77 såvitt avser ändring i konsumenttjänstlagen (mom. 19)

1989/90:LU35

Elisabet Franzén (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 40 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "förevarande delar" bort ha följande lydelse:

I en reservation till det ovannämnda betänkandet 1989/90:LU36 har ledamoten från miljöpartiet de gröna lämnat en utförlig motivering till att regeringens förslag om förändringar i konsumentskyddet vid förvärv av småhus inte kan accepteras. Utskottet kan i det nu aktuella ärendet helt ansluta sig till de synpunkter som förs fram i den nämnda reservationen. Ställningstagandet innebär att utskottet förordar att riksdagen avslår proposition 1989/90:77 såvitt avser ändring i konsumenttjänstlagen samt begär nytt förslag till lagstiftning, varvid hänsyn bör tas till utskottets nu redovisade uppfattning.

dels att utskottets hemställan under moment 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *avslag på proposition 1989/90:77 såvitt avser
ändring i konsumenttjänstlagen*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:L13 yrkande 1 i denna del samt med avslag på proposition 1989/90:77 *dels* avslår det i bilaga 2 intagna förslaget till lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716) såvitt avser 1, 3, 10 och 45 §§, *dels* med bifall till motion 1989/90:L13 yrkande 3 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

26. Avbeställningsrätt vid småhusentreprenader (mom. 20)

Rolf Dahlberg, Allan Ekström och Ewy Möller (samtliga m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Utskottet erinrar" och på s. 42 slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan för sin del i huvudsak godta den utformning av konsumentskyddet vid småhusentreprenader som föreslås i proposition 1989/90:77. När det gäller reglerna om konsumentens avbeställningsrätt inger förslaget dock betänkligheter. Förslaget innebär nämligen, som framhålls i bl.a. motion L10, ett avsteg från den grundläggande civilrättsliga principen att ingångna avtal skall hållas. Köparen föreslås alltså få rätt att utan giltig anledning frånträda ett avtal om uppförandet av ett småhus. Enligt utskottets uppfattning kan en sådan regel trots allt godtas med hänsyn till konsumentskyddsintresset, men en förutsättning är då att näringsidkaren får full kompensation för den skada han åsamkas genom avtalsbrottet. Att ersättning i sådana fall skall utgå också för utebliven vinst torde vara en uppfattning som är väl förankrad i det allmänna rättsmedvetandet.

Utskottet kan således helt ansluta sig till uppfattningen i motion L10 att näringsidkaren bör ha rätt till ersättning för hela sin uteblivna vinst när en småhusentreprenad avbeställs. Riksdagen bör därför anmoda regeringen att skyndsamt återkomma med ett förslag till ändring av konsumenttjänstlagen, där utskottets nu redovisade synpunkter beaktas. Utskottets ställningstagande innebär att motion L10 tillgodoses helt och att motion L11 tillgodoses i huvudsak.

dels att utskottets hemställan under moment 20 bort ha följande lydelse:

20. *beträffande avbeställningsrätt vid småhusentreprenader*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:L10 och med anledning av motion 1989/90:L11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

27. Avbeställningsrätt vid småhusentreprenader (mom. 20)

Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Bengt Harding Olson (fp) och Karin Starrin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 42 börjar med "Sett från" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan för sin del i huvudsak godta den utformning av konsumentskyddet vid småhusentreprenader som föreslås i proposition 1989/90:77. Propositionen innebär således en välkommen förstärkning av konsumentskyddet vid entreprenadavtal för småhus. När det gäller den föreslagna regeln om konsumentens avbeställningsrätt inger förslaget dock betänkligheter. Regeln innebär nämligen, som framhålls i bl.a. motion L11, ett avsteg från den grundläggande civilrättsliga principen att ingångna avtal skall hållas. Köparen föreslås alltså få rätt att utan giltig anledning frånträda ett avtal om uppförandet av ett småhus. I likhet med motionärerna anser utskottet att en sådan ordning kommer att leda till ett ökat antal oöverlagda beställningar av småhus. De kostnader som en oinskränkt avbeställningsrätt åsamkar säljarna kommer emellertid i förlängningen att drabba samtliga husbeställare i form av högre priser, krav på stora handpenningar, säkerheter m.m. Enligt utskottets uppfattning kan det inte anses försvarbart att på detta sätt försämra villkoren för den helt dominerande andelen konsumenter som planerar sina husköp med omsorg och är beredda att ta ansvar för sitt handlande.

Utskottet avvisar således tanken på en i princip ovillkorlig avbeställningsrätt vid småhusentreprenader. Utskottet kan heller inte finna att, som görs gällande i propositionen, förhållandena vid småhusentreprenader är jämförliga med andra konsumenttjänster, vid vilka konsumenten enligt gällande lag har avbeställningsrätt. Konsumenttjänstlagen är nämligen, som framhålls i motion L11, främst tillkommen för att reglera näringsidkarens tjänster på varor som ägs av konsumenten, och behovet av en avbeställningsrätt är därför i det fallet väsentligt större.

I enlighet med det anförda anser utskottet att konsumenttjänstlagen bör ändras så att avbeställning av småhusentreprenader inte får ske. Riksdagen bör därför anmoda regeringen att skyndsamt återkomma med ett förslag till lagändring, där utskottets nu redovisade synpunkter beaktas. Utskottets ställningstagande innebär att motion L11 tillgodoses helt och att motion L10 tillgodoses i huvudsak.

dels att utskottets hemställan under moment 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *avbeställningsrätt vid småhusentreprenader*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:L11 och med anledning av motion 1989/90:L10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

I proposition 1989/90:89 framlagda förslag till konsumentköplag och lag om ändring i lagen om kommission, handelsagentur och handelsresande

1 Förslag till

Konsumentköplag

Härigenom föreskrivs följande

Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller köp av lösa saker som en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet säljer till en konsument huvudsakligen för enskilt ändamål.

Lagen gäller även i fall då säljaren inte är en näringsidkare som avses i första stycket, om köpet förmedlas för säljaren av en näringsidkare i dennes yrkesmässiga verksamhet. I sådana fall svarar både näringsidkaren och säljaren för säljarens skyldigheter enligt lagen.

Lagen gäller i tillämpliga delar även byte av lösa saker.

2 § Lagen gäller beställning av en vara som skall tillverkas utom när beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet.

Lagen gäller inte avtal som innebär att den som skall leverera en vara även skall utföra arbete eller någon annan tjänst, om tjänsten utgör den övervägande delen av hans förpliktelse.

Avtalsvillkor som avviker från lagen

3 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för köparen är utan verkan mot denne, om inte annat anges i lagen.

Första stycket gäller inte vid köp av byggnadsdelar, om köparen tillförsäkras ett sådant garanti-, försäkrings- och avtalsskydd som ställs som villkor för statlig bostadsfinansiering.

Varans avlämnande

Platsen för avlämnandet

4 § Om inte annat följer av avtalet, skall varan hållas tillgänglig för avhämtning där säljaren vid köpet hade sitt affärsställe.

Tiden för avlämnandet

5 § Om det inte följer av avtalet att varan skall avlämnas vid en bestämd tidpunkt, efter anfordran eller utan uppskov, skall den avlämnas inom skälig tid från köpet.

Har köparen inte fått kredit, är säljaren inte skyldig att lämna ut varan förrän den betalas.

Avlämnandet

6 § Varan är avlämnad när den har kommit i köparens besittning.

Kostnaderna för varan

7 § Om inte annat följer av avtalet, skall säljaren svara för transportkostnader och andra kostnader för varan som uppkommer före avlämnandet och som inte beror på att avlämnandet har försenats till följd av något förhållande på köparens sida.

Risken för varan

8 § Om köparen bär risken för varan är han skyldig att betala varan även om den har förstörts, kommit bort, försämrats eller minskat genom en händelse som inte beror på säljaren.

Risken för varan går över på köparen när varan avlämnas.

Om öppet köp har avtalats och varan avlämnats, bär köparen risken för varan till dess den lämnas tillbaka.

Säljarens dröjsmål**Vad som avses med dröjsmål**

9 § Dröjsmål på säljarens sida föreligger om varan inte avlämnas eller avlämnas för sent och detta inte beror på köparen eller något förhållande på hans sida.

Påföljder vid dröjsmål

10 § Vid dröjsmål på säljarens sida får köparen hålla inne betalningen enligt 11 §. Han får välja mellan att kräva att säljaren fullgör köpet enligt 12 § och att häva köpet enligt 13 §. Dessutom får köparen kräva skadestånd av säljaren enligt 14 §.

Rätt att hålla inne betalningen

11 § Köparen får hålla inne så mycket av betalningen som fordras för att ge honom säkerhet för hans krav på grund av dröjsmålet.

Rätt att kräva att säljaren fullgör köpet

12 § Köparen får hålla fast vid köpet och kräva att säljaren fullgör köpet.

Säljaren är dock inte skyldig att fullgöra köpet, om det föreligger ett hinder som han inte kan övervinna eller om fullgörelsen skulle förutsätta uppföringar som inte är rimliga med hänsyn till köparens intresse av att säljaren fullgör köpet. Om ett förhållande som nyss nämnts upphör inom rimlig tid, får köparen dock kräva att säljaren fullgör köpet.

Köparen förlorar rätten att kräva att säljaren fullgör köpet, om han väntar orimligt länge med att framställa kravet.

Rätt att häva köpet

13 § Köparen får häva köpet, om säljarens dröjsmål är av väsentlig betydelse för honom.

Har köparen förelagt säljaren en bestämd tilläggstid för varans avlämnande och är den inte oskäligt kort, får köparen även häva köpet om varan inte avlämnas inom tilläggstiden. Medan tilläggstiden löper får köparen häva köpet endast om säljaren meddelar att han inte kommer att fullgöra köpet inom denna tid.

Har köparen utan att förelägga säljaren någon tilläggstid krävt fullgörelse av köpet, får köparen häva köpet om varan inte avlämnas inom en skälig tid efter det att kravet framställdes.

Avser köpet en vara som skall tillverkas eller skaffas särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål och kan säljaren inte utan väsentlig förlust tillgodogöra sig varan på annat sätt, får köparen häva köpet endast om syftet med köpet är väsentligen förfelat genom dröjsmålet och säljaren insåg eller borde ha insett detta..

Rätt till skadestånd

14 § Köparen har rätt till ersättning för den skada han lider genom säljarens dröjsmål, om inte säljaren visar att dröjsmålet beror på ett hinder utanför hans kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror dröjsmålet på någon som säljaren har anlitat för att helt eller delvis fullgöra köpet, är säljaren fri från skadeståndsskyldighet endast om också den som han har anlitat skulle vara fri enligt första stycket. Detsamma gäller om dröjsmålet beror på en leverantör som säljaren har anlitat eller någon annan i tidigare säljled.

Meddelande om hävning och skadestånd

15 § Har varan avlämnats för sent, får köparen inte häva köpet eller kräva skadestånd på grund av dröjsmålet, om han inte inom skälig tid efter det att han fick kännedom om avlämnandet meddelar säljaren att han häver köpet eller vill kräva skadestånd. Om köparen häver köpet,

behöver han dock inte lämna särskilt meddelande om att han dessutom vill kräva skadestånd.

Meddelande om hävning eller skadestånd kan, i fall som avses i 1 § andra stycket, i stället lämnas till näringsidkaren.

1989/90:LU35
Bilaga 1

Fel på varan

Vad som avses med fel

16 § Varan skall i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet. Den skall vara åtföljd av de anvisningar som behövs för dess montering, användning, förvaring och skötsel.

Om inte annat följer av avtalet, skall varan

1. vara ägnad för det ändamål för vilket varor av samma slag i allmänhet används,

2. vara ägnad för det särskilda ändamål för vilket köparen avsåg att varan skulle användas, om säljaren vid köpet måste ha insett detta särskilda ändamål och köparen har haft rimlig anledning att förlita sig på säljarens sakkunskap och bedömning,

3. ha egenskaper som säljaren har hänvisat till genom att lägga fram prov eller modell, och

4. vara förpackad på vanligt eller annars försvarligt sätt, om förpackning behövs för att bevara eller skydda varan.

Varan skall anses felaktig,

1. om den avviker från vad som föreskrivs i första eller andra stycket

2. om säljaren före köpet har underlåtit att upplysa köparen om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning som han kände till eller borde ha känt till och som köparen med fog kunde räkna med att bli upplyst om, under förutsättning att underlåtenheten kan antas ha inverkat på köpet eller,

3. om varan i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta.

17 § Även om en vara har sålts i "befintligt skick" eller med ett liknande allmänt förbehåll, skall den anses felaktig, om den är i sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog har kunnat förutsätta.

När en begagnad vara har sålts på auktion anses den såld i "befintligt skick". Vid tillämpning av första stycket skall hänsyn i så fall tas till utropspriset.

18 § Varan är felaktig, om den

1. säljs i strid mot ett förbud enligt 4 § marknadsföringslagen (1975:1418) eller 6 § produktsäkerhetslagen (1988:1604) eller mot ett

annat försäljningsförbud som har meddelats i författning eller av en myndighet väsentligen i syfte att förebygga att den som använder varan drabbas av ohälsa eller olycksfall eller för att annars hindra användning av en vara som inte är tillförlitlig från säkerhetssynpunkt, eller

2. är så bristfällig att dess användning medför påtaglig fara för liv eller hälsa.

19 § Fel föreligger även om varan inte överensstämmer med sådana uppgifter om varans egenskaper eller användning som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet och som kan antas ha inverkat på köpet.

Varan skall vidare anses felaktig, om den inte överensstämmer med sådana uppgifter om dess egenskaper eller användning som någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning, har lämnat vid marknadsföringen av varan före köpet och som kan antas ha inverkat på köpet. Varan skall dock inte anses felaktig, om säljaren varken kände till eller borde ha känt till uppgifterna.

Första och andra styckena gäller inte, om uppgifterna har rättats i tid på ett tydligt sätt.

Varan är felaktig också om säljaren har underlåtit att lämna sådan information om varans egenskaper eller användning som han enligt marknadsföringslagen (1975:1418) har ålagts att lämna eller underlåtit att efter åläggande enligt produktsäkerhetslagen (1988:1604) lämna säkerhetsinformation om varan. Detsamma gäller om åläggandet har meddelats varans tillverkare eller någon annan som i tidigare säljled tagit befattning med varan och säljaren har känt till eller borde ha känt till underlåtenheten att fullgöra åläggandet. En förutsättning för att varan skall anses felaktig enligt detta stycke är dock att underlåtenheten kan antas ha inverkat på köpet.

20 § Frågan om varan är felaktig skall bedömas med hänsyn till dess beskaffenhet när den avlämnas. Säljaren svarar för fel som har funnits vid denna tidpunkt, även om felet visar sig först senare.

Om köparen underlåter att i rätt tid hämta eller ta emot en vara som hålls tillgänglig för hans räkning, svarar säljaren dock inte för försämring som inträder därefter och som beror enbart på varans egen beskaffenhet.

Uppkommer en försämring av varan efter avlämnandet, skall varan anses felaktig om försämringen är en följd av säljarens avtalsbrott.

21 § Har säljaren eller någon annan för hans räkning genom en garanti eller liknande utfästelse åtagit sig att under en viss tid svara för varan eller en del därav eller för en egenskap hos varan, skall fel anses föreligga, om varan under den angivna tiden försämras i det avseende som utfästelsen omfattar.

Första stycket gäller inte, om det görs sannolikt att försämringen beror på en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse eller på vanvård, onormalt brukande eller något liknande förhållande på köparens sida.

Påföljder vid fel på varan

22 § Är varan felaktig, får köparen enligt 23-29 §§ kräva avhjälpande, omleverans, prisavdrag eller ersättning för att avhjälpa felet eller häva köpet. Dessutom får han kräva skadestånd enligt 30 - 32 §§. Han får även hålla inne betalningen enligt 25 §.

Reklamation

23 § Köparen får inte åberopa att varan är felaktig, om han inte lämnar säljaren meddelande om felet inom skälig tid efter det att han märkt eller borde ha märkt felet (reklamation). Meddelande om felet kan dock, i fall som avses i 1 § andra stycket, i stället lämnas till näringsidkaren.

Har någon annan än säljaren åtagit sig att för dennes räkning avhjälpa fel i en vara, kan reklamationen i stället göras hos honom.

Reklamerar köparen inte inom två år från det att han har tagit emot varan, förlorar han rätten att åberopa felet, om inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

24 § Utan hinder av 23 § får köparen åberopa att varan är felaktig, om säljaren har handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder eller om felet är sådant som avses i 18 §.

Rätt att hålla inne betalningen

25 § Köparen får hålla inne så mycket av betalningen som fordras för att ge honom säkerhet för hans krav på grund av att varan är felaktig.

Avhjälpande och omleverans

26 § Köparen har rätt att kräva att säljaren avhjälper felet eller företar omleverans, om detta kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för säljaren.

Avhjälpande eller omleverans skall ske inom skälig tid efter det att köparen framställde sitt krav och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för denne.

27 § Även om köparen inte kräver det, har säljaren rätt att på egen bekostnad avhjälpa felet eller företa omleverans, om han när köparen reklamerar utan uppskov erbjuder sig att göra detta samt åtgärden kan ske inom skälig tid efter reklamationen och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för köparen.

Säljaren får ej åberopa att han inte har beretts tillfälle att avhjälpa felet eller företa omleverans, om köparen har avhjälpt felet och det med hänsyn

till omständigheterna inte skäligen kunde krävas att köparen skulle avvakta avhjälpande eller omleverans från säljarens sida.

1989/90:LU35
Bilaga 1

Rätt till prisavdrag eller hävning

28 § Om avhjälpande eller omleverans inte kommer i fråga eller inte sker inom skäligen tid efter reklamationen, får köparen kräva prisavdrag som svarar mot felet eller häva köpet enligt 29 §.

Köparen har vidare rätt till ersättning för vad det kostar att avhjälpa felet, till den del denna kostnad inte är oskäligt hög eller täcks genom att köparen erhåller ett prisavdrag.

Köparen har dock inte rätt till prisavdrag vid köp av begagnade varor på auktion.

29 § Köparen får häva köpet, om felet är av väsentlig betydelse för honom.

Skadestånd

30 § Köparen har rätt till ersättning för den skada han lider genom att varan är felaktig, om inte säljaren visar att underlåtenheten att avlämna en felfri vara beror på ett hinder utanför hans kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror underlåtenheten att avlämna en felfri vara på någon som säljaren har anlitat för att helt eller delvis fullgöra köpet, är säljaren fri från skadeståndsskyldighet endast om också den som han har anlitat skulle vara fri enligt första stycket. Detsamma gäller om felet beror på en leverantör som säljaren har anlitat eller någon annan i tidigare säljled.

Köparen har alltid rätt till ersättning om varan vid köpet avvek från vad säljaren särskilt utfäst.

31 § Säljarens skadeståndsskyldighet enligt 30 § omfattar även skada som på grund av fel på den sålda varan uppkommer på annan egendom som tillhör köparen eller någon medlem i hans hushåll och är avsedd huvudsakligen för enskilt ändamål.

Skadeståndets omfattning vid säljarens dröjsmål och vid fel på varan

32 § Skadestånd på grund av säljarens dröjsmål eller fel på varan omfattar ersättning för utgifter, inkomstförlust, sådan prisskillnad som avses i 33 § samt annan förlust på grund av dröjsmålet eller felet.

Skadestånd enligt denna lag omfattar inte i andra fall än som avses i 31 § ersättning för förlust som köparen tillfogas genom skada på annat än den sålda varan.

Prisskillnad

33 § Har köpet hävts och köparen gjort ett täckningsköp till högre pris, omfattar skadeståndet ersättning för prisskillnaden mellan de båda köpen, om täckningsköpet gjorts med tillräcklig omsorg och inom skälig tid efter det att köpet hävdes. I annat fall omfattar, om gängse pris för en sådan vara som köpet avser vid tiden för hävningen överstiger priset enligt köpet, skadeståndet denna prisskillnad.

Jämkning av skadestånd

34 § Om skyldigheten att utge skadestånd på grund av säljarens dröjsmål eller fel på varan skulle vara oskäligt betungande med hänsyn till den skadeståndsskyldiges ekonomiska förhållanden, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt. Härvid skall även beaktas föreliggande försäkringar och försäkringsmöjligheter på köparens sida, den skadeståndsskyldiges möjligheter att förutse och hindra skadan samt andra särskilda omständigheter.

Priset m.m.**Vilket pris köparen skall betala**

35 § Om ett bestämt pris inte följer av avtalet, skall köparen betala vad som är skäligt med hänsyn till varans art och beskaffenhet, gängse pris vid tiden för köpet samt omständigheterna i övrigt.

Tidpunkten för betalningen

36 § Om tidpunkten för betalningen inte följer av avtalet skall köparen betala när säljaren kräver det, dock inte förrän varan hålls köparen till handa.

Avbeställning

37 § Om köparen avbeställer varan innan den har avlämnats, har säljaren inte rätt att hålla fast vid köpet och kräva betalning. I stället har han rätt till ersättning enligt 41 §.

Köparens dröjsmål**Vad som avses med dröjsmål**

38 § Dröjsmål på köparens sida föreligger om priset inte betalas i rätt tid och detta inte beror på säljaren eller något förhållande på dennes sida.

Påföljder vid dröjsmål

39 § Vid dröjsmål på köparens sida får säljaren hålla inne varan enligt 5 §. Han får välja mellan att kräva att köparen betalar priset eller, enligt 40 §, häva köpet. Om säljaren häver köpet får han dessutom kräva skadestånd av köparen enligt 41 §.

Hävning

40 § Säljaren får häva köpet om köparens dröjsmål med betalningen utgör ett väsentligt avtalsbrott.

Har säljaren förelagt köparen en bestämd tilläggstid för betalningen och är den inte oskäligt kort, får köpet även hävas om köparen inte betalar inom tilläggstiden. Medan tilläggstiden löper får säljaren häva köpet endast om köparen meddelar att han inte kommer att betala inom denna tid.

Har varan kommit i köparens besittning, får säljaren häva köpet endast om han har förbehållit sig rätt till detta eller om köparen avvisar varan. Sedan priset i sin helhet har betalats, får säljaren inte häva köpet.

Skadestånd

41 § Häver säljaren köpet eller avbeställer köparen varan enligt 37 § har säljaren rätt till ersättning för

1. särskilda kostnader som han har haft för att ingå och fullgöra avtalet till den del han inte kan tillgodogöra sig dessa på annat sätt,
2. särskilda kostnader till följd av hävningen eller avbeställningen, samt
3. förlust i övrigt med ett belopp som är skäligt med hänsyn till priset för varan, tidpunkten för hävningen eller avbeställningen, omfattningen av nedlagt arbete och omständigheterna i övrigt.

Säljaren får förbehålla sig en på förhand bestämd ersättning vid hävning eller avbeställning, om den är skälig med hänsyn till vad som normalt kan antas tillkomma en säljare som ersättning enligt första stycket.

Säljaren har inte rätt till ersättning enligt första eller andra stycket om köparen avbeställer en vara innan säljaren har accepterat ett anbud som köparen har lämnat till säljaren. Säljaren har inte heller rätt till ersättning om köparen visar att dröjsmålet eller avbeställningen beror på lag, avbrott i den allmänna samfärdseln eller betalningsförmedlingen eller annat liknande hinder som köparen inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Begränsning av skadan

42 § Den skadelidande parten skall vidta skäligen åtgärder för att begränsa sin skada. Försummar han det, får han själv bära en motsvarande del av förlusten.

Verkningar av hävning och omleverans

43 § Hävs köpet, bortfaller säljarens skyldighet att överlämna varan och köparens skyldighet att betala köpesumman.

I den mån köpet har fullgjorts får vardera parten kräva att motparten lämnar tillbaka vad han har tagit emot. Var och en får därvid hålla inne vad han har tagit emot till dess att den andre ger ut vad han skall lämna tillbaka samt betalar eller ställer godtagbar säkerhet för skadestånd och ränta som han kan vara skyldig att erlagga.

Om säljaren skall företa omleverans, får köparen hålla inne vad han har tagit emot till dess att omleverans sker.

44 § Hävs köpet, skall köparen ge ut den avkastning av varan som han har fått samt betala skälig ersättning, om han har haft annan nytta av varan.

Om säljaren skall lämna tillbaka betalningen, skall han betala ränta från den dag han tog emot betalningen.

Bortfall av rätt till hävning och omleverans

45 § Köparen får häva köpet eller kräva omleverans endast om han kan lämna tillbaka varan väsentligen oförändrad och oförminskad.

Rätten att häva köpet eller kräva omleverans går dock inte förlorad, om

1. varan har förstörts, kommit bort, försämrats eller minskat genom sin egen beskaffenhet eller något annat förhållande som inte beror på köparen,

2. varan har förstörts, försämrats eller minskat till följd av en åtgärd som har varit behövlig för att undersöka om varan är felfri,

3. varan har använts av köparen för förutsatt bruk innan han insåg eller borde ha insett att det förelåg ett fel som ger honom rätt att häva köpet eller kräva omleverans.

Rätten att häva köpet eller kräva omleverans går inte heller förlorad, om köparen ersätter säljaren den minskning i varans värde som är en följd av att varan har försämrats eller minskat.

46 § Om säljaren är på obestånd, har upphört med sin näringsverksamhet eller inte kan anträffas, har köparen rätt att rikta anspråk på grund av fel på varan mot en näringsidkare i tidigare säljled som har överlåtit varan för vidareförsäljning.

Första stycket gäller endast i den utsträckning motsvarande anspråk på grund av felet hade kunnat göras gällande mot näringsidkaren i tidigare säljled av den som förvärvat varan från honom. Avtal som inskränker rätten att göra anspråk gällande får dock åberopas mot köparen endast om en sådan inskränkning med bindande verkan hade kunnat avtalas mellan denne och säljaren. Bristande reklamation i tidigare led är utan betydelse för köparens rätt.

Om köparen vill rikta anspråk enligt denna paragraf mot en näringsidkare i tidigare säljled, kan reklamation enligt 23 § göras hos denne eller hos säljaren. Har reklamation inte gjorts hos näringsidkaren i tidigare säljled, förlorar köparen sin rätt mot denne, om han inte underrättar näringsidkaren om sitt anspråk inom skälig tid efter det att han insett eller borde ha insett att han hade anledning att framställa anspråket.

Vissa meddelanden

47 § Har ett meddelande som köparen skall lämna säljaren eller någon annan enligt 15, 23, 26 eller 46 § avsänts på ett ändamålsenligt sätt, får meddelandet åberopas även om det försenas, förvanskas eller inte kommer fram. Detsamma gäller ett sådant meddelande med föreläggande av tilläggstid som säljaren kan lämna köparen enligt 40 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991.

Genom lagen upphävs konsumentköplagen (1973:877).

I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre föreskrifter.

Lag om ändring i lagen (1914:45) om kommission, handelsagentur och handelsresande

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1914:45) om kommission, handelsagentur och handelsresande

dels att 56 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas in en ny paragraf, 56 a §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

56 §

Genom avtal, som kommissionären, för kommittentens räkning men i eget namn, ingår med tredje man, förvärvar denne fordringsrätt *allenast* mot kommissionären och *icke* mot kommittenten.

Genom avtal, som kommissionären, för kommittentens räkning men i eget namn, ingår med tredje man, förvärvar denne fordringsrätt mot kommissionären och *inte, i vidare mån än som följer av 56 a §, mot kommittenten.*

Tredje man kan icke mot kommissionären eller hans borgenärer grunda någon rätt därå, att kommissionären av kommittenten har att fordra eller bekommit gods eller penningar till fullgörande av avtalet.

56 a §

Har en konsument förvärvat en vara av en näringsidkare som har överlåtit varan i kommission för en annan näringsidkares räkning och är förhållandena sådana att konsumenten enligt 46 § första stycket konsumentköplagen (1990:00) har rätt att rikta anspråk mot en näringsidkare i tidigare säljled, har konsumenten rätt att mot kommittenten rikta samma anspråk på grund av fel på varan som han kan göra gällande mot säljaren. Vad som föreskrivs i 46 § andra stycket konsumentköplagen skall ej gälla i sådana fall.

En konsument som med stöd av 46 § konsumentköplagen har rätt att rikta anspråk mot en kommissionär i dennes egenskap av näringsidkare i tidigare säljled har rätt att göra samma anspråk gällande mot dennes kommit-

tent, om kommittenten är näringsidkare.

Bestämmelserna i 46 § tredje stycket konsumentköplagen om reklamationsmedanledning av anspråk mot näringsidkare i tidigare säljled tillämpas också när konsumenten vill rikta anspråk mot någon som är kommittent.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991.

I proposition 1989/90:77 och proposition 1989/90:89 föreslagna ändringar i konsumenttjänstlagen

1989/90:LU35
Bilaga 2

Förslag till

Lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985: 716);

Härigenom föreskrivs att 1, 3, 10, 17, 21, 29, 31 och 45 §§ konsumenttjänstlagen (1985: 716) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I proposition 1989/90: 77 föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller avtal om tjänster som näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet utför åt konsumenter huvudsakligen för enskilt ändamål i fall då tjänsten avser

1. arbete på lösa saker, dock ej behandling av levande djur,	
2. arbete på fast egendom, på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker, dock ej arbete som avser uppförande av byggnader för bostadsändamål eller annat arbete som den som uppför byggnaden har åtagit sig att utföra i samband därmed,	2. arbete på fast egendom, på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker,

3. förvaring av lösa saker, dock ej förvaring av levande djur.

3 §

Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för konsumenten är utan verkan mot denne, om inte annat anges i lagen.

Första stycket gäller inte vid tjänster som avses i 1 § 2, om konsumenten tillförsäkras ett sådant garanti-, försäkrings- och avtals-skydd som ställs som villkor för statlig bostadsfinansiering.

10 §

Tjänsten skall vidare anses felaktig, om resultatet avviker från sådana uppgifter av betydelse för bedömningen av tjänstens beskaffenhet eller ändamålsenlighet som kan antas ha inverkat på avtalet och som i samband med avtalets ingående eller annars vid marknadsföring har lämnats

1. av näringsidkaren,
2. av någon annan näringsidkare eller av en branschförening eller liknande organisation för näringsidkarens räkning, eller
3. av en leverantör av material till tjänsten eller av någon annan i tidigare led.

Första stycket gäller ej i fråga om uppgifter som i tid har rättats på ett tydligt sätt.

Första stycket gäller inte i fråga om uppgifter som i tid har rättats på ett tydligt sätt och inte heller om näringsidkaren varken kände till eller borde ha känt till uppgifterna.

17 §

Vill konsumenten åberopa att tjänsten är felaktig, skall han underrätta näringsidkaren om detta inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka felet (reklamation). Reklamation får dock inte ske senare än två år eller, i fråga om arbete på mark eller på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker, tio år efter det att uppdraget avslutades, såvida inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

Har näringsidkaren handlat i strid mot tro och heder, får reklamation alltid ske inom tio år efter det att uppdraget avslutades.

Har näringsidkaren handlat *grovt vårdslöst eller* i strid mot tro och heder, får reklamation alltid ske inom tio år efter det att uppdraget avslutades.

Har meddelande om reklamation lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt, anses reklamation ha skett när detta gjordes.

21 §¹

Avhjälpas inte felet enligt vad som sägs i 20 §, får konsumenten göra avdrag på priset.

Om syftet med tjänsten i huvudsak är förfelat, får konsumenten i stället häva avtalet. Detsamma gäller, om tjänsten har utförts i strid mot förbud enligt 4 § marknadsföringslagen (1975:1418) eller 6 § produktsäkerhetslagen (1988:1604).

Har tjänsten utförts till en del och finns det starka skäl att anta att den inte kommer att fullföljas utan fel av väsentlig betydelse för konsumenten får denne häva avtalet beträffande återstående del. Är felet sådant att syftet med tjänsten i huvudsak är förfelat eller utförs tjänsten i strid mot förbud enligt 4 § marknadsföringslagen eller 6 § produktsäkerhetslagen, får konsumenten i stället häva avtalet i dess helhet.

Om syftet med tjänsten i huvudsak är förfelat *och näringsidkaren insett eller bort inse detta*, får konsumenten i stället häva avtalet. Detsamma gäller, om tjänsten har utförts i strid mot förbud enligt 4 § marknadsföringslagen (1975:1418) eller 6 § produktsäkerhetslagen (1988:1604).

Har tjänsten utförts till en del och finns det starka skäl att anta att den inte kommer att fullföljas utan fel av väsentlig betydelse för konsumenten får denne häva avtalet beträffande återstående del. Är felet sådant att syftet med tjänsten i huvudsak är förfelat *och näringsidkaren insett eller bort inse detta* eller utförs tjänsten i strid mot förbud enligt 4 § marknadsföringslagen eller 6 § produktsäkerhetslagen, får konsumenten i stället häva avtalet i dess helhet.

Om det redan innan tjänsten har påbörjats finns starka skäl att anta att den inte kommer att utföras utan fel av väsentlig betydelse för konsumenten, får denne häva avtalet.

¹Senaste lydelse 1988:1608

29 §

Är dröjsmålet av väsentlig betydelse för konsumenten, får han häva avtalet. Har mer än en obetydlig del av tjänsten utförts, får konsumenten dock häva avtalet endast beträffande den del som återstår. Även i ett sådant fall får avtalet hävas i sin helhet, om syftet med tjänsten i huvudsak är förfelat på grund av dröjsmålet.

Om det finns starka skäl att anta att det kommer att inträffa dröjsmål av väsentlig betydelse för konsumenten, får han häva avtalet i enlighet med vad som sägs i första stycket.

31 §

Näringsidkaren är skyldig att ersätta konsumenten skada som denne tillfogas på grund av *fel eller* dröjsmål, om inte näringsidkaren visar att *skadan ej beror på försumelse av honom eller någon som på hans sida har anlitats för att utföra tjänsten.*

Är dröjsmålet av väsentlig betydelse för konsumenten, får han häva avtalet. Har mer än en obetydlig del av tjänsten utförts, får konsumenten dock häva avtalet endast beträffande den del som återstår. Även i ett sådant fall får avtalet hävas i sin helhet, om syftet med tjänsten i huvudsak är förfelat på grund av dröjsmålet *och näringsidkaren insett eller bort inse detta.*

Näringsidkaren är skyldig att ersätta konsumenten skada som denne tillfogas på grund av dröjsmål, om inte näringsidkaren visar att *dröjsmålet beror på ett hinder utanför hans kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid avtalets ingående och vars följderna han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.*

Beror dröjsmålet på någon som näringsidkaren har anlitat för att helt eller delvis utföra tjänsten, är näringsidkaren fri från skadeståndsskyldighet endast om också den som han har anlitat skulle vara fri enligt första stycket. Detsamma gäller om dröjsmålet beror på en leverantör som näringsidkaren har anlitat eller någon annan i tidigare led.

Näringsidkaren är skyldig att ersätta konsumenten skada som denne tillfogas på grund av fel, om inte näringsidkaren visar att det har förelegat ett sådant hinder som avses i första eller andra stycket för en felfri tjänst. Näringsidkaren är alltid skyldig att ersätta skadan, om resultatet av tjänsten avviker från vad han särskilt har utfäst.

Näringsidkarens skadeståndsskyldighet på grund av fel eller dröjsmål omfattar även ersättning för skada på föremålet för tjänsten eller annan egendom som tillhör konsumenten eller någon medlem av hans hushåll.

Näringsidkaren och konsumenten kan träffa avtal om att ersättning enligt första eller andra stycket ej skall omfatta förlust i näringsverksamhet.

Näringsidkarens skadeståndsskyldighet på grund av fel eller dröjsmål omfattar även ersättning för skada på föremålet för tjänsten eller annan egendom som tillhör konsumenten eller någon medlem av hans hushåll.

Näringsidkaren och konsumenten kan träffa avtal om att ersättning enligt första, andra *eller tredje* stycket ej skall omfatta förlust i näringsverksamhet.

45 §

Skall betalning enligt avtalet ske helt eller delvis innan tjänsten har utförts och betalar inte konsumenten i rätt tid, får näringsidkaren inställa arbetet till dess att konsumenten betalar. Om det följer av avtalet att konsumenten skall medverka till tjänstens utförande och han inte i rätt tid lämnar sådan medverkan som utgör en väsentlig förutsättning för utförandet, får näringsidkaren inställa arbetet till dess att konsumenten lämnar sin medverkan.

Har tjänsten påbörjats, är näringsidkaren dock skyldig att såvitt möjligt utföra arbete som inte kan uppskjutas utan risk för allvarlig skada för konsumenten.

Har tjänsten påbörjats, är näringsidkaren dock skyldig att såvitt möjligt utföra arbete som inte kan uppskjutas utan risk för allvarlig skada för konsumenten, *om inte arbetet medför väsentliga kostnader eller olägenheter för näringsidkaren.*

Inställer näringsidkaren arbetet enligt första stycket, har han rätt till ersättning för kostnader och andra förluster som detta åsamkar honom, om konsumenten inte visar att dröjsmålet ej beror på försummelse på hans sida.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller dock äldre bestämmelser.

Av reservanternas föreslagna ändringar i regeringens lagförslag

1989/90:LU35

Bilaga 3

Reservation 6 (mom. 6)

Förslaget till konsumentköplag

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

17 §

Även om en vara har sålts i "befintligt skick" eller med ett liknande allmänt förbehåll, skall den anses felaktig, om den är i sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog har kunnat förutsätta.

När en begagnad vara har sålts på auktion anses den såld i "befintligt skick". Vid tillämpning av första stycket skall hänsyn i så fall tas till utropspriset.

Även om en vara har sålts i "befintligt skick" eller med ett liknande allmänt förbehåll, skall den anses felaktig, om den är i *väsentligt* sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog har kunnat förutsätta.

Reservation 7 (mom. 9)

Förslaget till konsumentköplag

Regeringens förslag

Reservantens förslag

13 §

Köparen får häva köpet, om säljarens dröjsmål är av väsentlig betydelse för honom.

Har köparen förelagt säljaren en bestämd tilläggstid för varans avlämnande och är den inte oskäligen kort, får köparen även häva köpet om varan inte avlämnas inom tilläggstiden. Medan tilläggstiden löper får köparen häva köpet endast om säljaren meddelar att han inte kommer att fullgöra köpet inom denna tid.

Har köparen utan att förelägga säljaren någon tilläggstid krävt fullgörande av köpet, får köparen häva köpet om varan inte avlämnas inom en skälig tid efter det att kravet framställdes.

Avser köpet en vara som skall tillverkas eller skaffas särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål och kan säljaren inte utan väsentlig förlust tillgodogöra sig varan på annat sätt, får köparen häva köpet endast om syftet med köpet är väsentligen förfelat genom dröjsmålet och säljaren insåg eller borde ha insett detta.

Köparen får häva köpet *på grund* av säljarens dröjsmål, om *dröjsmålet* är av väsentlig betydelse för köparen och säljaren insåg eller borde ha insett detta.

Förslaget till lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716)

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

31 §

Näringsidkaren är skyldig att ersätta konsumenten skada som denne tillfogas på grund av dröjsmål, om inte näringsidkaren visat att dröjsmålet beror på ett hinder utanför hans kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid avtalets ingående och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror dröjsmålet på någon som näringsidkaren har anlitat för att helt eller delvis utföra tjänsten, är näringsidkaren fri från skadeståndsskyldighet endast om också den som han har anlitat skulle vara fri enligt första stycket. Detsamma gäller om dröjsmålet beror på en leverantör som näringsidkaren har anlitat eller någon annan i tidigare led.

Näringsidkaren är skyldig att ersätta konsumenten skada som denne tillfogas på grund av fel, om inte näringsidkaren visar att det har förelegat ett sådant hinder som avses i första eller andra stycket för en felfri tjänst. Näringsidkaren är alltid skyldig att ersätta skadan, om resultatet av tjänsten avviker från vad han särskilt har utfäst.

Näringsidkarens skadeståndsskyldighet på grund av fel eller dröjsmål omfattar även ersättning för skada på föremålet för tjänsten eller annan egendom som tillhör konsumenten eller någon medlem av hans hushåll.

Näringsidkaren och konsumenten kan träffa avtal om att ersättning enligt första, andra eller tredje stycket ej skall omfatta förlust i näringsverksamhet.

Näringsidkaren är skyldig att utge skälig ersättning till konsumenten för skada som denne tillfogas på grund av dröjsmål, om inte näringsidkaren visat att dröjsmålet beror på ett hinder utanför hans kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid avtalets ingående och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Näringsidkaren är skyldig att utge skälig ersättning till konsumenten för skada som denne tillfogas på grund av fel, om inte näringsidkaren visar att det har förelegat ett sådant hinder som avses i första eller andra stycket för en felfri tjänst. Näringsidkaren är alltid skyldig att ersätta skadan, om resultatet av tjänsten avviker från vad han särskilt har utfäst.

*Regeringens förslag**Reservanternas förslag*

32 §

Skadestånd på grund av säljarens dröjsmål eller fel på varan omfattar ersättning för utgifter, inkomstförlust, sådan prisskillnad som avses i 33 § samt annan förlust på grund av dröjsmålet eller felet.

Skadestånd enligt denna lag omfattar inte i andra fall än som avses i 31 § ersättning för förlust som köparen tillfogas genom skada på annat än den sålda varan.

Skadestånd på grund av säljarens dröjsmål eller fel på varan omfattar *skäligen* ersättning för utgifter, inkomstförlust, sådan prisskillnad som avses i 33 § samt annan förlust på grund av dröjsmålet eller felet.

Skadestånd enligt denna lag omfattar inte i andra fall än som avses i 31 § *skäligen* ersättning för förlust som köparen tillfogas genom skada på annat än den sålda varan.

Säljaren och köparen kan träffa avtal om att ersättning enligt första eller andra stycket inte skall omfatta förlust i näringsverksamhet.

Reservation 9 (mom. 10)

Förslaget till konsumentköplag

*Regeringens förslag**Reservanternas förslag*

32 §

Skadestånd på grund av säljarens dröjsmål eller fel på varan omfattar ersättning för utgifter, inkomstförlust, sådan prisskillnad som avses i 33 § samt annan förlust på grund av dröjsmålet eller felet.

Skadestånd enligt denna lag omfattar inte i andra fall än som avses i 31 § ersättning för förlust som köparen tillfogas genom skada på annat än den sålda varan.

Säljaren och köparen kan träffa avtal om att ersättning enligt första eller andra stycket inte skall omfatta inkomstförlust eller annan förlust på grund av dröjsmålet eller felet.

Förslaget till konsumentköplag

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

41 §

Häver säljaren köpet *eller avbeställer köparen varan enligt 37 §* har säljaren rätt till ersättning för

Häver säljaren köpet har säljaren rätt till ersättning för

1. särskilda kostnader som han har haft för att ingå och fullgöra avtalet till den del han inte kan tillgodogöra sig dessa på annat sätt,

1. särskilda kostnader som han har haft för att ingå och fullgöra avtalet till den del han inte kan tillgodogöra sig dessa på annat sätt,

2. särskilda kostnader till följd av hävningen *eller avbeställningen*, samt

2. särskilda kostnader till följd av hävningen, samt

3. *förlust i övrigt med ett belopp som är skäligt med hänsyn till priset för varan, tidpunkten för hävningen eller avbeställningen, omfattningen av nedlagt arbete och omständigheterna i övrigt.*

3. *utebliven vinst.*

Säljaren får förbehålla sig en på förhand bestämd ersättning vid hävning *eller avbeställning*, om den är skälig med hänsyn till vad som normalt kan antas tillkomma en säljare som ersättning enligt första stycket.

Säljaren får förbehålla sig en på förhand bestämd ersättning vid hävning, om den är skälig med hänsyn till vad som normalt kan antas tillkomma en säljare som ersättning enligt första stycket.

Säljaren har inte rätt till ersättning enligt första eller andra stycket om köparen avbeställer en vara innan säljaren har accepterat ett anbud som köparen har lämnat till säljaren. Säljaren har inte heller rätt till ersättning om köparen visar att dröjsmålet *eller avbeställningen* beror på lag, avbrott i den allmänna samfärdseln eller betalningsförmedlingen eller annat liknande hinder som köparen skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Säljaren har inte rätt till ersättning om köparen visar att dröjsmålet beror på lag, avbrott i den allmänna samfärdseln eller betalningsförmedlingen eller annat liknande hinder som köparen skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Förslaget till konsumentköplag

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

41 §

Häver säljaren köpet *eller avbeställer köparen varan enligt 37 §* har säljaren rätt till ersättning för

1. särskilda kostnader som han har haft för att ingå och fullgöra avtalet till den del han inte kan tillgodogöra sig dessa på annat sätt,

2. särskilda kostnader till följd av hävningen *eller avbeställningen*, samt

3. förlust i övrigt med ett belopp som är skäligt med hänsyn till priset för varan, tidpunkten för hävningen *eller avbeställningen*, omfattningen av nedlagt arbete och omständigheterna i övrigt.

Säljaren får förbehålla sig en på förhand bestämd ersättning vid hävning *eller avbeställning*, om den är skälig med hänsyn till vad som normalt kan antas tillkomma en säljare som ersättning enligt första stycket.

Säljaren har inte rätt till ersättning enligt första eller andra stycket om köparen avbeställer en vara innan säljaren har accepterat ett anbud som köparen har lämnat till säljaren. Säljaren har inte heller rätt till ersättning om köparen visar att dröjsmålet *eller avbeställningen* beror på lag, avbrott i den allmänna samfärdseln eller betalningsförmedlingen eller annat liknande hinder som köparen skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Häver säljaren köpet har säljaren rätt till ersättning för

1. särskilda kostnader som han har haft för att ingå och fullgöra avtalet till den del han inte kan tillgodogöra sig dessa på annat sätt,

2. särskilda kostnader till följd av hävningen, samt

3. förlust i övrigt med ett belopp som är skäligt med hänsyn till priset för varan, tidpunkten för hävningen, omfattningen av nedlagt arbete och omständigheterna i övrigt.

Säljaren får förbehålla sig en på förhand bestämd ersättning vid hävning, om den är skälig med hänsyn till vad som normalt kan antas tillkomma en säljare som ersättning enligt första stycket.

Säljaren har inte rätt till ersättning om köparen visar att dröjsmålet beror på lag, avbrott i den allmänna samfärdseln eller betalningsförmedlingen eller annat liknande hinder som köparen skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Förslaget till konsumentköplag

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

41 §

Häver säljaren köpet *eller avbeställer köparen varan enligt 37 §* har säljaren rätt till ersättning för

1. särskilda kostnader som han har haft för att ingå och fullgöra avtalet till den del han inte kan tillgodogöra sig dessa på annat sätt,

2. särskilda kostnader till följd av hävningen *eller avbeställningen*, samt

3. förlust i övrigt med ett belopp som är skäligt med hänsyn till priset för varan, tidpunkten för hävningen *eller avbeställningen*, omfattningen av nedlagt arbete och omständigheterna i övrigt.

Säljaren får förbehålla sig en på förhand bestämd ersättning vid hävning *eller avbeställning*, om den är skälig med hänsyn till vad som normalt kan antas tillkomma en säljare som ersättning enligt första stycket.

Säljaren har inte rätt till ersättning enligt första eller andra stycket om köparen avbeställer en vara innan säljaren har accepterat ett anbud som köparen har lämnat till säljaren. Säljaren har inte heller rätt till ersättning om köparen visar att dröjsmålet *eller avbeställningen* beror på lag, avbrott i den allmänna samfärdseln eller betalningsförmedlingen eller annat liknande hinder som köparen skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Häver säljaren köpet har säljaren rätt till ersättning för

1. särskilda kostnader som han har haft för att ingå och fullgöra avtalet till den del han inte kan tillgodogöra sig dessa på annat sätt,

2. särskilda kostnader till följd av hävningen, samt

3. förlust i övrigt med ett belopp som är skäligt med hänsyn till priset för varan, tidpunkten för hävningen, omfattningen av nedlagt arbete och omständigheterna i övrigt.

Säljaren får förbehålla sig en på förhand bestämd ersättning vid hävning, om den är skälig med hänsyn till vad som normalt kan antas tillkomma en säljare som ersättning enligt första stycket.

Säljaren har inte rätt till ersättning om köparen visar att dröjsmålet beror på lag, avbrott i den allmänna samfärdseln eller betalningsförmedlingen eller annat liknande hinder som köparen skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Förslaget till konsumentköplag

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

46 §

Om säljaren är på obestånd, har upphört med sin näringsverksamhet eller inte kan anträffas, har köparen rätt att rikta anspråk på grund av fel på varan mot en näringsidkare i tidigare säljled som har överlåtit varan för vidareförsäljning.

Om säljaren är på obestånd, har upphört med sin näringsverksamhet eller inte kan anträffas, har köparen rätt att rikta anspråk på grund av fel på varan mot en näringsidkare i tidigare säljled som har överlåtit varan för vidareförsäljning. *Köparen bör därvid i första hand rikta anspråk mot närmast föregående näringsidkare, och först om även denne är på obestånd, inte kan anträffas eller eljest synnerliga skäl föreligger bör köparen ha rätt att rikta anspråk mot den därpå följande näringsidkaren.*

Första stycket gäller endast i den utsträckning motsvarande anspråk på grund av felet hade kunnat göras gällande mot näringsidkaren i tidigare säljled av den som förvärvat varan från honom. Avtal som inskränker rätten att göra anspråk gällande får dock åberopas mot köparen endast om en sådan inskränkning med bindande verkan hade kunnat avtalas mellan denne och säljaren. Bristande reklamation i tidigare led är utan betydelse för köparens rätt.

Om köparen vill rikta anspråk enligt denna paragraf mot en näringsidkare i tidigare säljled, kan reklamation enligt 23 § göras hos denne eller hos säljaren. Har reklamation inte gjorts hos näringsidkaren i tidigare säljled, förlorar köparen sin rätt mot denne, om han inte underrättar näringsidkaren om sitt anspråk inom skälig tid efter det att han insett eller borde ha insett att han hade anledning att framställa anspråket.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Propositionerna	2
Motionerna	3
Motioner väckta med anledning av proposition 1989/90:89	3
Motioner väckta med anledning av proposition 1989/90:77	5
Motion väckt under den allmänna motionstiden 1988/89	5
Motion väckt under den allmänna motionstiden 1989/90	6
Utskottet	6
Inledning	6
Propositionernas huvudsakliga innehåll	7
Proposition 1989/90:89	7
Proposition 1989/90:77	8
Allmänna överväganden	9
Konsumentköplagens tillämpningsområde	12
Fel på varan	15
Reklamation	19
Köparens rätt till hävning	20
Säljarens skadeståndsansvar	22
Produktansvar	27
Avbeställning	31
Anspråk mot näringsidkare i tidigare säljled	37
Övriga frågor rörande konsumentköp	38
Ändringar i konsumenttjänstlagen	39
Hemställan	42
Reservationer	45
1. Avslag på proposition 1989/90:89 (mp)	45
2. Sakrättsligt skydd (m, fp, c)	46
3. Förmedlarens ansvar (m, fp, c)	47
4. Gränsdragningen mellan egenföretagare och konsu- ment (c)	47
5. Fel i form av miljöskador m.m. (mp)	49
6. Vara som sålts i befintligt skick (m)	49
7. Rätt till hävning vid säljarens dröjsmål (en m)	50
8. Säljarens skadeståndsansvar (m)	51
9. Säljarens skadeståndsansvar (fp, c)	52
10. Produktskadlag (mp)	53
11. Produktansvaret i köplagen (mp)	54
12. Rätt till avbeställning i konsumentköplagen (m)	54
13. Rätt till avbeställning i konsumentköplagen (fp)	55
14. Rätt till avbeställning i konsumentköplagen (c)	57
15. Ersättning vid avbeställning och hävning (m—villk.)	58

16. Ersättning vid avbeställning och hävning (fp—villk.)	59
17. Ersättning vid avbeställning och hävning (c—villk.) .	59
18. Ersättning vid avbeställning och hävning (vpk)	60
19. Lagbestämmelserna om avbeställning och hävning (m—villk.)	61
20. Lagbestämmelserna om avbeställning och hävning (fp—villk.)	61
21. Lagbestämmelserna om avbeställning och hävning (c—villk.)	61
22. Lagbestämmelserna om avbeställning och hävning (vpk—villk.)	62
23. Anspråk mot näringsidkare i tidigare säljled (m) . . .	62
24. Anspråk mot näringsidkare i tidigare säljled (fp,c) . .	63
25. Avslag på proposition 1989/90:77 såvitt avser ändring i konsumenttjänstlagen (mp)	63
26. Avbeställningsrätt vid småhusentreprenader (m)	64
27. Avbeställningsrätt vid småhusentreprenader (fp, c) . .	65
 Bilaga 1 I proposition 1989/90:89 framlagda förslag till konsumentköplag och lag om ändring i lagen om kommission, handelsagentur och handelsresande	 67
 Bilaga 2 I proposition 1989/90:77 och proposition 1989/90:89 föreslagna ändringar i konsumenttjänstlagen	 80
 Bilaga 3 Av reservanterna föreslagna ändringar i regeringens lagförslag	 84